

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อคำว่า “ไก่” : การวิเคราะห์เชิงภาษา
The Chinese concept of “Ji” through language analysis

โดย

อาจารย์ ดร.อรณิศา อรุณีพัฒน์พงศ์
สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาไทยและภาษาวัฒนธรมตะวันออก
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากศูนย์จีนศึกษา
สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นพื้นฐานในการวิจัย มุ่งเน้นการวิเคราะห์ความหมายอุปลักษณ์และความหมายเชิงอารมณ์ของคำว่า “Xǔ” (ไก่) ทั้งที่อยู่ในคำศัพท์และสำนวนจีน จากพจนานุกรมคำศัพท์และสำนวนจีนจำนวน 4 เล่ม เพื่อศึกษามโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อคำว่า “Xǔ” (ไก่) และลักษณะการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของชาวจีน เนื่องจากผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ในเมื่อ “ไก่” เป็นสัตว์มงคลของคนจีน อีกทั้งเป็นสัตว์ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ แต่เพราะเหตุใดคำศัพท์และสำนวนที่ใช้คำว่า “Xǔ” (ไก่) ในภาษาจีนส่วนใหญ่สื่อความหมายในเชิงลบ

จากการวิจัยพบว่า ข้อมูลที่ใช้ “Xǔ” (ไก่) ในการเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อมูล แยกออกเป็นคำ จำนวน 6 คำ และสำนวน 34 สำนวน “Xǔ” (ไก่) สื่อความหมายอุปลักษณ์ 2 กลุ่มความหมาย คือ [มนุษย์เป็นไก่] และ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก่] กล่าวคือ อุปลักษณ์สื่อถึงลักษณะนิสัย พฤติกรรม การกระทำของมนุษย์ และอุปลักษณ์ถึงสิ่งไม่มีชีวิต เช่น สิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ เป็นต้น ในส่วนของความหมายเชิงอารมณ์ ส่วนใหญ่ใช้สื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ ซึ่งขัดกับแนวความคิดของชาวจีนโบราณที่มองว่า “ไก่” เป็นหนึ่งในสิบสองนักษัตร ถือเป็นสัตว์มงคลผูกพันอย่างลึกซึ้งอยู่ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นอันหลากหลาย เช่น พิธีกรรม ตั้งแต่เกิด แต่งงาน ตาย เช่น ไหว้บรรพบุรุษ เป็นต้น สาเหตุที่ทำให้มุมมองของชาวจีนต่อ “ไก่” ซึ่งสะท้อนให้เห็นผ่านทางการใช้ภาษานั้นแตกต่างออกไป เพราะการใช้อุปลักษณ์สื่อความหมายนั้น มนุษย์ต้องอาศัยคุณสมบัติที่มีร่วมกันของวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทาง สังเกตจากสิ่งที่มีในชีวิตประจำวัน และนำมาสื่อความหมาย สะท้อนมโนทัศน์ของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ ไม่ใช่ความเชื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิม นอกจากนี้งานวิจัยได้นำเสนอภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจีน ในด้านมุมมองเรื่องเพศและการครองเรือน การละเล่นพื้นบ้านที่เกี่ยวข้อง อิทธิพลของความเชื่อชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิม สัตว์สำคัญในวัฒนธรรมจีน และการป้องกันเสียง เป็นต้น

คำสำคัญ : ไก่ การวิเคราะห์เชิงภาษา มโนทัศน์ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

ABSTRACT

This study applies the theory of conceptual metaphors to analyze the metaphorical and expressive meanings of the word “鸡” (chicken) in Mandarin Chinese vocabulary and idioms gathered from 4 dictionaries. The research objective is to explore Chinese people’s concepts about the word “鸡” (chicken) and their conceptual changes, based on an observation that “chicken” is a Chinese auspicious animal and plays an important part in traditional customs and rites, but why do most Mandarin Chinese vocabulary and idioms with the word “鸡” (chicken) have negative meaning?

According to the study, there are totally 6 compound words and 34 idioms containing the word “鸡” (chicken) and used as metaphors in 2 groups of meanings: [human beings are chicken] and [non-living things are chicken]. That is to say, there are metaphors depicting human actions, habits and behaviors, and those applying to non-living things i.e. objects and stories. Regarding expressive meaning, most of the metaphors convey negative attitudes, going against traditional Chinese belief that “chicken” is 1 of 12 zodiac constellations and an auspicious animal, which is deeply tied in with Chinese people’s way of life and many local cultures as seen in rites of birth, marriage and death i.e. the ceremony of making offerings to ancestral spirits. What causes the deviation of Chinese people’s language concept on “chicken” comes from the use of metaphors that require common attributes between the source domain and target domain and observations on living things in their daily life. This means the way they communicate reflects their view on the surrounding world, not their traditional belief. In addition, this study presents social and cultural Chinese perspectives on sex and marriage, related folk recreations, folklore influence, powerful animals in Chinese culture and homophones.

Keywords: Chicken, Language analysis, Concept, Conceptual Metaphors

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์ ความกรุณาและคำแนะนำจาก อาจารย์ผู้ใหญ่และผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน รวมถึงไมตรีจิต แรงกระตุ้นและกำลังใจที่มอบให้ผู้วิจัย มาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรกรณ์ ลิมปุนสรณ์ ที่คอยให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่องานวิจัย ในหลาย ๆ ประเด็น ตั้งแต่ที่ผู้วิจัยเข้าร่วมโครงการอาศรมวิจัยมนุษยศาสตร์ ครั้งที่ 3 ได้นำเสนอหัวข้อ งานวิจัยและเข้าร่วมกลุ่มกับอาจารย์ผู้เป็นที่เลื่องนักวิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้ฉุ่คิด ตั้งคำถาม ต่อยอด ปรับแก้และพัฒนาเค้าโครงร่างงานวิจัยได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

รองศาสตราจารย์ ดร.มาลินี ดิลกวนิช ประธานศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชีย ตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เป็นแบบอย่างในการทำงาน ผู้วิจัยได้รับความกรุณาและ คำแนะนำจากอาจารย์เสมอมาทั้งในด้านการสอน การทำงานวิชาการ และชีวิตส่วนตัว

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชวดี ศรลัมภ์ จากสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เมตตาและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย อีกทั้งมอบโอกาสแก่ ผู้วิจัยให้ได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนนิเวศวิทยาการศึกษาศาสตร์ ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้ เปิดมุมมอง ด้านการวิจัยอุปถัมภ์เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ อมรรณชศักดิ์ ผู้เป็นเสมือนพี่เลี้ยง คอยกระตุ้น ผลักดัน พร้อมทั้งให้คำชี้แนะและคำปรึกษาในทุก ๆ ด้านด้วยไมตรีจิต

คณะกรรมการศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา และศูนย์การเรียนรู้ จีนศึกษาบรมราชกุมารีแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมถึงกัลยาณมิตรในสายอาชีพการสอน ภาษาจีนหลายท่านที่ผู้วิจัยไม่ได้ออกนาม ขอขอบพระคุณสำหรับกำลังใจที่คอยสนับสนุนผู้วิจัยตลอด มา และขอขอบคุณครอบครัวที่เป็นแรงผลักดัน เป็นกำลังใจให้งานวิจัยชิ้นนี้เสร็จลุล่วงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณ ไกรสร จันศิริและศูนย์จีนศึกษา สถาบัน เอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นอย่างสูงที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

อรณิศา อรุณีพัฒน์พงศ์

25 กันยายน 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
ABSTRACT.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV-VII
สารบัญตาราง.....	VIII
สารบัญภาพ.....	IX
บทที่ 1 บทนำ	1-6
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
1.5 สมมติฐานงานวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.7 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7-31
2.1 ความสำคัญของ “ไก่” ในสังคมและวัฒนธรรมจีน.....	7
2.1.1 ความหมายและวิวัฒนาการอักษร 雞 (鸡)	7
2.1.2 ปีนักษัตรระกา และความสำคัญของ “ไก่” ในวัฒนธรรมท้องถิ่น.....	8
2.1.3 “ไก่” ในภาพมงคลจีน.....	8
2.1.4 ชาวจีนยกย่อง “ไก่” ทรงคุณธรรม 5 ประการ.....	9
2.1.5 มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่”	10
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.2.1 ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน.....	12

	หน้า
2.2.2 แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์.....	14
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
2.3.1 งานวิจัยเกี่ยวกับสัตว์ในเชิงวัฒนธรรม.....	18
2.3.2 งานศึกษาที่เกี่ยวกับอุปลักษณ์สัตว์.....	21
2.3.2.1 งานศึกษาอุปลักษณ์สัตว์เฉพาะภาษาจีน.....	22
2.3.2.2 งานศึกษาอุปลักษณ์สัตว์ในภาษาอื่น.....	24
2.3.2.3 งานศึกษาอุปลักษณ์สัตว์เปรียบเทียบภาษาจีนกับภาษาอื่น.....	24
2.3.3 งานศึกษาที่เกี่ยวกับอุปลักษณ์ไก่.....	28
บทที่ 3 การวิเคราะห์อุปลักษณ์ของคำว่า “鸡” (ไก่)	32-64
3.1 ความหมายเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ (Metaphorical meaning)	32
3.1.1 กลุ่มความหมายอุปลักษณ์ [มนุษย์เป็นไก่]	33
3.1.1.1 คน.....	33
(1) ผู้ชาย.....	33
(2) โสเภณี.....	34
(3) ข้าราชการ.....	35
(4) คนปกติ.....	37
(5) คนที่ไม่มีฐานะทางสังคม.....	38
(6) คนที่ไม่มีความสามารถ.....	39
3.1.1.2 คุณลักษณะของมนุษย์.....	39
(1) อ่อนแอ.....	39
(2) ขี้ลาด.....	40
(3) ขี้เหนียว.....	41
(4) ใจแคบ.....	41
(5) ขยัน.....	42
3.1.1.3 การกระทำของมนุษย์.....	43

3.1.2 กลุ่มความหมายอุปลักษณ์ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก๋]	44
3.1.2.1 สิ่งของ.....	44
(1) สิ่งของที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย.....	44
(2) สิ่งของและเรื่องราวที่ไม่สำคัญ.....	47
(3) สิ่งของผิดกฎหมาย.....	48
(4) สิ่งของธรรมดา ไม่โดดเด่น.....	49
(5) คำพูดหรือข้อความที่มีคุณค่า.....	49
3.1.2.2 สถานที่.....	50
3.2 ความหมายเชิงอารมณ์ (Emotive meaning)	51
3.2.1 ความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ.....	54
3.2.2 ความหมายไม่บ่งทัศนคติเชิงบวกและลบ(ความหมายกลาง)	55
3.2.3 ความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวก.....	55
3.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
บทที่ 4 มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก๋” และภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจีน.....	65-79
4.1 มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก๋”	66
4.1.1 “ไก๋” เป็น “สิ่งไม่ดี”	66
4.1.2 “ไก๋” เป็น “สิ่งธรรมดา”	67
4.1.3 “ไก๋” เป็น “สัตว์ที่ขยันและรู้เวลา”	67
4.1.4 “ไก๋” เป็น “สัตว์ที่มีประโยชน์ทางโภชนาการ”	68
4.2 ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจีน.....	68
4.2.1 มุมมองเรื่องเพศและการครองเรือน.....	68
4.2.2 การละเล่นพื้นบ้าน.....	70
4.2.3 อิทธิพลของความเชื่อชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิม.....	71
4.2.4 สัตว์สำคัญในวัฒนธรรมจีน.....	72
4.2.5 การพ้องเสียงกับการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก๋”	76

	หน้า
4.3 สรุปผล.....	78
บทที่ 5 บทสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	80-85
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	80
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	83
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	85
บรรณานุกรม.....	86-91
ภาคผนวก 1 ข้อมูลคำศัพท์ที่สื่อความหมายอุปลักษณ์ คำอธิบาย ตัวอย่างประโยคและ	
พจนานุกรมที่ปรากฏ.....	92
ภาคผนวก 2 ข้อมูลสำนวนที่สื่อความหมายอุปลักษณ์ คำอธิบาย ตัวอย่างประโยคและ	
พจนานุกรมที่ปรากฏ.....	95
ประวัตินักวิจัย.....	106

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	แสดงข้อมูลสรุปความหมายอุปลักษณะและความหมายเชิงอารมณ์ของคำและสำนวนที่มีคำว่า “ขู่” (โก)	52
3.2	แสดงช่วงเวลาและที่มาของคำศัพท์และสำนวนที่มีคำว่า “ขู่” (โก) สื่อความหมายอุปลักษณะ	57
3.3	แสดงวงความหมายต้นทางและคำที่ใช้เปรียบเทียบอุปลักษณะ	61

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า	
3.1	ภาพไก่ป่า	34
3.2	ภาพ 公鸡 (ไก่ตัวผู้) และลักษณะของหงอนไก่ที่คล้ายหมวกขุนนาง	36
4.1	ภาพวาดการละเล่นไก่ชนในสมัยโบราณ	70
4.2	ภาพนกกระเรียนในฝูงไก่	73
4.3	ภาพหงส์	74
4.4	ภาพวาดวัวกับสังคมเกษตรกรรมในสมัยโบราณของจีน	75
4.5	ภาพไก่มงคล	77
4.6	ภาพวาดไก่มงคล 大吉图	79

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

Jia Xiaohui & Quan Yuping (2009) ให้ความเห็นไว้ว่า สัตว์และมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตกลุ่มหลักในธรรมชาติและอยู่ร่วมกันมาตั้งแต่โบราณ สัตว์เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมนุษย์และมีความผูกพันอย่างใกล้ชิด เป็นทั้งอาหาร ยารักษาโรค สัตว์เลี้ยง พาหนะหรือใช้แรงงานเพื่อช่วยหาเลี้ยงชีพ ฯลฯ นอกจากนี้ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญทางวัฒนธรรมอันซับซ้อนของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์เปลี่ยนสัตว์ที่เป็นเพียงสิ่งมีชีวิตทางธรรมชาติเหล่านี้ให้กลายเป็นสิ่งที่มีความหมายและเป็นสัญลักษณ์ในเชิงวัฒนธรรม (Jia Xiaohui & Quan Yuping, 2009, p.53) จะเห็นได้ว่าในวัฒนธรรมจีน สัตว์เข้ามาเกี่ยวข้องหรือเป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น สัตว์ในจินตนาการอย่างมังกร และหงส์ สัตว์ป่าอย่างเสือ สัตว์ที่ใช้แรงงานทางเกษตรกรรมและปศุสัตว์ เช่น วัว ม้า และแพะ หรือสัตว์เลี้ยงพื้นบ้านที่พบเห็นได้ทั่วไป เช่น ไก่ เป็ด หมู สุนัข เป็นต้น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า “ไก่” ถึงแม้เป็นสัตว์เลี้ยงพื้นบ้านแต่กลับมีบทบาทสำคัญทางวัฒนธรรมอย่างยิ่ง

Yu Haiguang (2009) พบว่าประเทศจีนเป็นหนึ่งในประเทศที่เลี้ยงไก่เป็นอันดับต้น ๆ ของโลก นักโบราณคดีได้ขุดค้นพบโครงกระดูกไก่ที่มีอายุราว 6,000 – 7,000 ปีก่อน และได้ค้นพบหลักฐานที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับไก่ว่ามีมาช้านาน เช่น ภาพวาด รูปแกะสลัก และปรากฏตัวอักษร “鷄” (鸡) (ไก่) ที่จารึกบนกระดองเต่าด้วย จากหลักฐานทางโบราณคดีเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของ “ไก่” ว่า “ไก่” ไม่ได้เป็นเพียงแค่อาหารและสัตว์เลี้ยงเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงแนวคิดความเชื่อดั้งเดิมของจีนที่นำสัตว์มาบูชาบรรพบุรุษ เช่น ไหว้เทพยดา เป็นต้น (Yu Haiguang, 2009, p.1-4) จะเห็นได้ว่าหลักฐานทางโบราณคดีต่าง ๆ เป็นเครื่องยืนยันและสะท้อนวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับ “ไก่”

ไก่อกับชาวจีนมีความสัมพันธ์กันในหลายมิติ เช่น ในขนบประเพณีและความเชื่อโบราณของจีนนั้นเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับไก่ในหลายประการ ดังนี้

ประการแรก “ไก่” ถือเป็นหนึ่งในสิบสองนักษัตร โดยชาวจีนมีความเชื่อที่เป็นมงคลระหว่างคนที่เกิดในปีนักษัตรนี้กับ “ไก่” ในแง่ของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านและชุมชน ประเพณีการแต่งงานและงานศพ ดังนั้น “ไก่” จึงถือเป็นสัตว์สำคัญที่ขาดไม่ได้ในสังคมจีน

ประการที่สอง ประเด็นทางด้านภาษาที่สะท้อนให้เห็นระบบความคิดของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” เนื่องจากการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของคนในสังคมบอกให้ทราบว่าคนในสังคมนั้น มีระบบความคิดหรือมโนทัศน์เกี่ยวกับเรื่องและประเด็นต่าง ๆ อย่างไร

Tan Wenhui (2001) ได้อธิบายความหมายทางวัฒนธรรมของคำศัพท์ที่เกี่ยวกับสัตว์ไว้ว่า สัตว์มีลักษณะที่พิเศษ เช่น รูปลักษณ์ภายนอก อุปนิสัย พฤติกรรม และประโยชน์ต่าง ๆ ดังนั้นจึงทำให้ “ไก่” มีความหมาย 2 ประเภท ประเภทแรก คือ ความหมายพื้นฐาน (Conceptual meaning) ซึ่งเป็นภววิสัยที่ทุกคนรับรู้ร่วมกัน อีกประเภทหนึ่ง คือ ความหมายในเชิงวัฒนธรรม (Cultural meaning) ซึ่งไม่ได้สื่อความหมายโดยตรง แต่ต้องอาศัยความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมนั้น ๆ เช่น พื้นฐานความรู้ด้านตำนาน ศาสนา ประวัติศาสตร์ วรรณกรรม ศิลปะ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี คุณธรรม และระบบความคิดของคนในสังคม (Tan Wenhui, 2001, p.22-26)

หากสังเกตคำศัพท์หรือสำนวนที่ใช้คำว่า “鸡” (ไก่) จำนวนมากที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน มีความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป “ไก่” ได้สื่อความหมายเปรียบเทียบกับคนและพฤติกรรมต่าง ๆ เนื่องจากในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มนุษย์มักจะเริ่มต้นหรืออาศัยประสบการณ์เดิมของตน มาทำความเข้าใจสิ่งนั้น ๆ และในขณะที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสัตว์ มนุษย์พบเห็นลักษณะพิเศษ บางอย่างของ “ไก่” มนุษย์จึงใช้ลักษณะพิเศษดังกล่าวมาสื่อถึงพฤติกรรมหรือสิ่งเป็นนามธรรม เช่น ชาวจีนมักสังเกตจากพฤติกรรมของไก่ที่ขันบอกเวลายามเช้า จึงเกิดสำนวน “鸡鸣而起” (ตื่นยามไก่ขัน) เพื่อสื่อความถึงความขยันหมั่นเพียร ตื่นมาทำมาหากินตั้งแต่ยามเช้าซึ่งมีความหมายเชิงบวก เป็นต้น แต่ในทางกลับกัน ยังมีคำศัพท์ที่ใช้ “鸡” (ไก่) สื่อความหมายเชิงลบด้วยเช่นกัน เช่น 铁公鸡 หมายถึง ชี้เหนียว 野鸡 เปรียบถึงโสเภณี และ 草鸡 เปรียบถึงคนที่อ่อนแอและชี้ขาด จะเห็นได้ว่าคำศัพท์และสำนวนข้างต้น สื่อความหมายที่แตกต่างกันไปทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มนุษย์ใช้สัตว์ เช่น “ไก่” ในการสื่อความหมายต่าง ๆ และนอกจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น ภาพวาด และงานศิลปะอื่น ๆ แล้วมนุษย์ยังสะท้อนระบบความคิดของคนในแต่ละสังคมผ่านภาษาได้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ในเมื่อ “ไก่” เป็นสัตว์ที่คนจีนถือว่าเป็นสัตว์

มงคล อีกทั้งเป็นสัตว์สำคัญที่ใช้เป็นองค์ประกอบในประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ แล้ว แต่เพราะเหตุใด ในภาษาจีนจึงมีคำศัพท์และสำนวนที่ใช้ “ไก” สื่อความหมายในเชิงลบ ดังนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษามโนทัศน์ของคนจีนที่มีต่อคำว่า “ไก” และลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อคำว่า “ไก” โดยผ่านการวิเคราะห์เชิงภาษา รวมทั้งศึกษาอุปลักษณะสัตว์ที่ใช้คำว่า “鸡” (ไก) ทั้งที่อยู่ในคำศัพท์และสำนวน โดยใช้แนวคิดอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานเป็นหลักในการวิเคราะห์ ศึกษาลักษณะที่มาของมโนทัศน์ของชาวจีนและลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อคำว่า “ไก” อันจะเป็นประโยชน์สำหรับการทำความเข้าใจมโนทัศน์ ระบบสังคมและวัฒนธรรมของจีน อีกทั้งสามารถนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาจีนให้ชาวต่างชาติได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษามโนทัศน์และลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “鸡” (ไก) ผ่านการวิเคราะห์เชิงภาษา
- 2) เพื่อทำความเข้าใจภาพสะท้อนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณะ “鸡” (ไก)

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยมีขอบเขตข้อมูล ดังนี้

- 1) พจนานุกรมภาษาจีนปัจจุบัน ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 7 《现代汉语大词典》

第 7 版 (2018)

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

CASS Institute of Linguistics Dictionary 中国社会科学院语言研究所词典

编辑室. (2018). 现代汉语大词典 (第 7 版). 北京: 商务印书馆.

เก็บข้อมูลเฉพาะคำศัพท์ เนื่องจากเป็นพจนานุกรมภาษาจีนปัจจุบัน ฉบับล่าสุด มีมาตรฐานและความน่าเชื่อถือทางวิชาการ

2) พจนานุกรมสำนวนจีน ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 2 《成语大词典》第 2 版 (2018)

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

Chengyudacidian bianweihui 《成语大词典》编委会. (2019). *成语大词典 (第 2 版)*. 北京: 商务印书馆国际有限公司.

เก็บข้อมูลเฉพาะสำนวนจีน เนื่องจากเป็นพจนานุกรมสำนวนจีน ฉบับล่าสุด รวบรวมสำนวนจีนกว่า 18,000 สำนวน มีมาตรฐานและความน่าเชื่อถือทางวิชาการ

3) พจนานุกรมสำนวนพื้นบ้านจีน 《汉语俗语词典》 (2005)

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

Sun Hongde 孙洪德. (2005). *汉语俗语词典*. 北京: 商务印书馆国际有限公司.

เก็บข้อมูลสำนวนพื้นบ้านจีนทั้งหมด เนื่องจากผู้วิจัยต้องการข้อมูลที่ครอบคลุมสำนวนในภาษาจีนทั้งหมด และพจนานุกรมเล่มนี้เป็นพจนานุกรมสำนวนพื้นบ้านจีน ฉบับล่าสุด ซึ่งผลิตโดยสำนักพิมพ์ที่มีมาตรฐานและความน่าเชื่อถือทางวิชาการ

4) พจนานุกรมคำพังเพย สำนวนละท้ายและสำนวนเคยชิน (ฉบับนักเรียน) 《学生歇后语谚语惯用语大词典》 (2014)

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

Zhou Qian 周谦. (2014). *学生歇后语谚语惯用语大词典*. 北京: 外语教学与研究出版社.

เก็บข้อมูลคำพังเพย สำนวนละท้ายและสำนวนเคยชินทั้งหมด เนื่องจากผู้วิจัยต้องการข้อมูลที่ครอบคลุมสำนวนในภาษาจีนทั้งหมด พจนานุกรมเล่มนี้ครอบคลุมสำนวนกว่า 10,000 สำนวน และเป็นหนังสืออ้างอิงของนักเรียนจีนที่ได้มาตรฐานทางวิชาการ

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

1) การเขียนทับศัพท์ภาษาจีนในงานวิจัยครั้งนี้ใช้ตามเกณฑ์การถอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิธีไทย ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ประจำปีพ.ศ. 2543 แต่เพื่อความสะดวกในการจัดพิมพ์ข้อมูล การอ่านออกเสียงพยัญชนะ **zh ch** และ **sh** ขอละเว้นการขีดเส้นใต้ เช่น **zhuāng** (จวง) เขียนทับเสียงเป็น “จวง” เป็นต้น

2) การเขียนทับศัพท์เสียงชื่อเฉพาะ ใช้วิธีทับศัพท์ตามที่รู้จักและนิยมใช้ในวงกว้าง เช่น “ปักกิ่ง” ไม่เขียนทับศัพท์ว่า “เป่ยจิง” หรือ “โจโจ” ไม่เขียนทับศัพท์ว่า “เฉาเซา” เป็นต้น

3) คำว่า “สำนวน” ที่ผู้วิจัยระบุในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง วลีที่มีความหมายเชิงสำนวน ซึ่งหมายรวมถึง สำนวนอุปมา¹ (成语) คำพังเพย (谚语) สำนวนละท้าย (歇后语) และ สำนวนเคยชิน (惯用语)

1.5 สมมติฐานงานวิจัย

1) ถึงแม้ว่าความหมายประจำรูปของคำว่า “鸡” (ไก่) ของจีนเหมือนกัน แต่การใช้ “鸡” มาสื่อความหมายและแสดงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่างกัน

2) การศึกษาคำว่า “鸡” (ไก่) ในภาษาจีน จะสะท้อนให้เห็นบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีนที่ส่งผลให้มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” แตกต่างกันไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) เป็นการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อสัตว์ โดยใช้กรณีศึกษา คำว่า “鸡” (ไก่)

2) ได้รับความรู้เรื่องมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” และสามารถเชื่อมโยงเพื่อให้เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมจีน

3) ความรู้จากงานวิจัยสามารถนำไปประยุกต์กับการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีน หรือตีพิมพ์เป็นบทความทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้ผู้ที่สนใจได้

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย

1) ศึกษาแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) เก็บรวบรวมข้อมูลภาษาที่ใช้คำและสำนวนที่ใช้คำว่า “鸡” (ไก่) จากพจนานุกรมตามขอบเขตการวิจัย

---

¹ การแปลชื่อเรียกสำนวนต่าง ๆ ในภาษาจีน อ้างอิงจาก ถาวร สิกขโกศล (2560, น.111-117)

3) ใช้แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานวิเคราะห์มโนทัศน์ของ
ชาวจีนที่มีต่อคำว่า “又學” (โก) ศึกษาความหมายเชิงอารมณ์ และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทาง
ความหมายของมโนทัศน์ดังกล่าวในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีน

4) สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความสำคัญของ “ไก่” ในสังคมและวัฒนธรรมจีน

“ไก่” กับชาวจีนมีความสัมพันธ์กันในหลายมิติ เช่น ในขนบประเพณีและความเชื่อโบราณของจีนนั้นเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับไก่ในหลายประการ ในบันทึกเอกสารจีนโบราณต่าง ๆ ตำนานเทพปกรณัมจีน นิทานพื้นบ้าน บทกวี โคลงกลอน และสำนวนล้วนมีคำว่า “ไก่” ปรากฏให้เห็นมากมาย แสดงให้เห็นว่าชาวจีนให้ความสำคัญกับ “ไก่” มาตั้งแต่สมัยโบราณ และ “ไก่” มีความเกี่ยวพันอยู่ในการดำรงชีวิตของชาวจีนเสมอมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน

2.1.1 ความหมายและวิวัฒนาการอักษร 雞 (鸡)

ความหมายเดิมของคำว่า “雞” (ไก่) ที่ระบุในหนังสืออักษรานุกรมชิวเหวินจ๋าจื้อ 《说文解字》¹ คือ สัตว์ที่รู้เวลา ส่วนพจนานุกรมจีนปัจจุบัน ฉบับที่ 7 《现代汉语大词典》第 7 版² ได้อธิบายคำว่า “鸡” ไว้ว่า “สัตว์เลี้ยง มีหลายชนิด ปากสั้น ปากบนโค้งงอ บนหัวมีหงอนสีแดงสด ปีกสั้น บินสูงไม่ได้ หรืออาจเรียกว่า ไก่บ้าน (家鸡) ”

อักษร 雞 (鸡) ที่เก่าแก่ที่สุดที่ถูกค้นพบ คือ อักษรจารึกบนกระดองเต่า (甲骨文) อายุกว่า 3,000 ปี ใช้กลวิธีประดิษฐ์ตัวอักษรจีน³ แบบอักษรสร้างตามความหมายและเสียง (形声字) โดยแต่เดิมใช้อักษร “奚” เป็นตัวบอกเสียงประกอบกับอักษร “鳥” (鸟) เป็นตัวบอกความหมาย ซึ่งในสมัยโบราณ “鳥” หมายถึงสัตว์ปีกที่มีหางยาว

¹ Gu Yankui 谷衍奎. (2003). 汉字源流字典. 北京: 华夏出版社, 第 320 页.

² CASS Institute of Linguistics Dictionary 中国社会科学院语言研究所词典编辑室. (2018). 现代汉语大词典 (第 7 版). 北京: 商务印书馆, 第 601 页.

³ กลวิธีประดิษฐ์อักษรแบบดั้งเดิมของจีน เรียกว่า “ลิวซู” (六书) มีทั้งหมด 6 วิธี ได้แก่

1. อักษรเหมือนภาพ (象形字)
2. อักษรบ่งความ (指事字)
3. อักษรสร้างตามความหมายและเสียง (形声字)
4. อักษรรวมความหมาย (会意字)
5. อักษรอธิบายเสียง (转注字)
6. อักษรยืม (假借字)

ต่อมาในสมัยอักษรจ้วนชู (篆书) มีการเปลี่ยนเป็นใช้อักษร “奚” เป็นตัวบอกเสียงประกอบกับอักษร “佳” ซึ่งในสมัยโบราณหมายถึงนกทางสั้นแทน จากวิวัฒนาการตัวอักษร เราเห็นได้ว่าในทัศนะของคนจีนสมัยโบราณ จัดให้ไก่อวมอยู่ในประเภทสัตว์ปีกเช่นเดียวกับนก

แต่เดิมอักษร “鷄” มีรูปแบบการเขียนเป็นตัวเต็ม คือ “雞” กระทั่งถึงช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ประเทศจีนมีนโยบายปฏิรูปอักษรจีน (文字改革) เพื่อปรับเปลี่ยนตัวอักษรจีนให้ง่ายขึ้นและลดความซับซ้อนของตัวอักษรลง อักษร “雞” จึงถูกปรับเป็น “鸡” และใช้จนปัจจุบัน

2.1.2 ปีนักษัตรระกา และความสำคัญของ “ไก่” ในวัฒนธรรมท้องถิ่น

คติความเชื่อเรื่องสิบสองนักษัตรมีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล แต่กำหนดขึ้นตั้งแต่เมื่อไหร่หรืออย่างไรนั้นยังคงเป็นที่ถกเถียงและไม่สามารถหาข้อพิสูจน์ได้ สิบสองนักษัตรเป็นวัฒนธรรมสำคัญหนึ่งของจีน ดำรงอยู่เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชาวจีนมาอย่างยาวนาน ดังนั้น “ไก่” ในฐานะหนึ่งในสิบสองนักษัตรจึงผูกพันอย่างลึกซึ้งอยู่ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นอันหลากหลายด้วย

Nie Jiao (2017) กล่าวว่า วัฒนธรรม “ไก่” ผูกพันกับชาวจีนตั้งแต่เกิด แต่งาน ตาย เช่นไหว้บรรพบุรุษ จีนมีตำนานความเชื่อมาแต่โบราณว่าไก่เป็นเทพผู้ปกป้องดวงอาทิตย์ ในวันที่สองเดือนสองตามปฏิทินจันทรคติของทุกปี จึงมีประเพณีใช้ขนมไก่หยังจีเกา (太阳鸡糕) เช่นไหว้พระอาทิตย์ โดยรูปไก่บนขนมยังเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงพระอาทิตย์อีกด้วย ชาวจีนยังคงยึดถือธรรมเนียมโบราณ นิยมเลี้ยงฉลองให้แขกหรือรับประทานไข่ไก่สีแดงเมื่อมีเด็กอายุครบเดือน ในแถบมณฑลเหอหนานยังคงรักษาประเพณี “กินไข่ไก่” ในวันที่สามเดือนสามของทุกปี ด้วยความเชื่อว่าการกินไข่ไก่แล้วจะมีลูกเต็มบ้านมีหลานเต็มเมือง ในแถบซานตงมีประเพณีแต่งงาน “อุ้มไก่” โดยเชื่อว่าไก่เป็นสัญลักษณ์แห่งความสิริมงคล นอกจากนี้ยังมีการใช้ไก่หรือเลือดไก่เช่นไหว้บรรพบุรุษ ในเอกสารจีนโบราณยังมีการบันทึกเกี่ยวกับพิธีกรรมซึ่งมีการฆ่าไก่สังเวทเพ การฆ่าไก่เพื่อทำสัญญาเป็นพันธมิตรอีกด้วย (Nie Jiao, 2017, p.270)

2.1.3 “ไก่” ในภาพมงคลจีน

Huang Qing (2006) พูดถึงที่มาของการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนคำสิริมงคลในภาพมงคลของจีนว่า เริ่มมีมาตั้งแต่ในสมัยบุพกาลเรื่อยมาจนถึงสมัยราชวงศ์ซาง ราชวงศ์โจว และพัฒนาอย่างรวดเร็วในสมัยราชวงศ์ซ่ง ราชวงศ์หยวน เมื่อถึงสมัยราชวงศ์หมิง และราชวงศ์ชิง

ภาพมงคลจีนได้รับการแพร่หลายถึงขีดสุด และยังเป็นที่ยอมรับมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน (Huang Qing, 2006, p.67-71)

ในประเทศไทย พบผู้ศึกษาเกี่ยวกับภาพมงคลจีนอยู่บ้าง โดยงานงานที่น่าสนใจคือ กนกพร ศรีญาณลักษณ์ (2554) ที่กล่าวว่า ในสังคมจีนมีวัฒนธรรมที่สื่อถึงความเป็นมงคล 5 ประเภท คือ วาจามงคล ตัวอักษรมงคล จารีตมงคล ตัวเลขมงคลและภาพมงคล ในมงคล 5 ประเภทนี้สิ่งที่ทำความเข้าใจได้ยากและแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของชาติอื่น ทั้งยังเป็นสิ่งที่ยอมรับกันในสังคมจีนมาช้านาน คือ ภาพมงคล โดยภาพมงคลจีนสื่อความหมายที่เป็นมงคล 9 ด้าน ได้แก่ อายุยืน โชคลาภ สมปรารถนา มีลูกหลานสืบสกุล ปิดเป่าสิ่งไม่ดี ความสุข ประสบความสำเร็จ ความรัก และความร่ำรวย สะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาในการมีชีวิตที่ดีของชาวจีนโดยการสื่อผ่านภาพสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้แก่ บุคคลมงคล พืชมงคล สัตว์มงคล สิ่งของมงคล และลวดลายมงคล ซึ่งภาพแต่ละภาพจะต้องมีความหมาย และความหมายจะต้องเป็นความหมายที่เป็นสิริมงคล (กนกพร ศรีญาณลักษณ์, 2554, น.22-25)

หนึ่งในภาพสัตว์มงคลที่คนจีนนิยมนำมาประดับ คือ ภาพ “ไก่” เนื่องจากชาวจีนเชื่อว่า ไก่มีอำนาจจัดสิ่งชั่วร้ายอัปมงคล อีกทั้งคำว่า “鸡” (ไก่) พ้องเสียงกับคำว่า “吉利” และ “吉祥” ภาพไก่จึงใช้สื่อถึงความเป็นสิริมงคล มีโชคลาภวาสนาและบารมี มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ได้เลื่อนยศเลื่อนตำแหน่ง

ชาวจีนนิยมใช้ภาพไก่สื่อถึงคำมงคล “大吉大利” ซึ่งหมายถึงโชคลาภก้อนใหญ่ อีกตัวอย่างหนึ่งคือ ภาพมงคลชื่อว่า “石上大吉” เป็นภาพไก่โต้งตัวหนึ่งยืนอยู่บนก้อนหิน พ้องเสียงกับ “室上大吉” หมายถึง ความเป็นสิริมงคลและขจัดสิ่งชั่วร้าย อีกภาพหนึ่งที่พบเห็นได้ทั่วไป คือ ภาพ “官上加官” เป็นภาพไก่มีหงอนใหญ่สวยงามอยู่คู่กับดอกหงอนไก่ (鸡冠花) หมายถึง มียศศักดิ์บารมี เจริญก้าวหน้าได้เลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น

2.1.4 ชาวจีนยกย่อง “ไก่” ทรงคุณธรรม 5 ประการ

Yu Haiguang (2009) กล่าวว่า ชาวจีนโบราณยกย่อง “ไก่” ว่าเป็นสัตว์ที่ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1) มีปัญญาธรรม (文德) อันเนื่องจากไก่มีหงอนสวยงามอยู่บนศีรษะ ดูคล้ายคนกำลังสวมมงกุฎ เห็นแล้วให้ความรู้สึกเชื่อมโยงถึงสติปัญญา คนจีนจึงมองว่าไก่เป็นสัญลักษณ์แห่งปัญญา

2) เป็นปราชญ์นักสู้ (武德) มาจากวัฒนธรรมการละเล่นไก่ชน ด้านหลังขาทั้ง 2 ข้างของไก่ชนจะมีอวัยวะส่วนหนึ่ง เรียกว่า เตื่อย ใช้เป็นอาวุธในการต่อสู้ โครงสร้างร่างกายอันเป็นเอกลักษณ์นี้ทำให้คนจีนมองไก่เป็นสัตว์นักสู้ และยกย่องเป็นสัญลักษณ์ของผู้เข้มแข็ง

3) มีความกล้าหาญ (勇德) โดยชาวจีนเห็นว่าไก่ชนยามต่อสู้มีความห้าวหาญไม่เกรงกลัวต่อคู่ต่อสู้ที่แข็งแกร่งกว่า จึงนิยมนยกความกล้าหาญยามต่อสู้ของไก่ชนมาเปรียบเทียบกับเพื่อแสดงถึงความกล้าหาญของมนุษย์ จิตวิญญาณแห่งความกล้านี้ยังถูกนำมาให้เป็นสัญลักษณ์แห่งการขจัดสิ่งชั่วร้ายอัปมงคล โดยเห็นได้จากการที่ชาวจีนมักติดรูปไก่ หรือประดับรูปปั้นไก่ไว้ที่ประตูบ้าน เพื่อทำหน้าที่เป็นทวารบาลคอยป้องกันสิ่งชั่วร้ายไม่ให้เข้ามาได้

4) มีเมตตาธรรม (仁德) คุณธรรมข้อนี้อ้างอิงจากอุปนิสัยของไก่ ซึ่งมักส่งเสียงร้องเรียกพรรคพวกให้มากินอาหาร แสดงถึงความมีเมตตา รักพวกพ้อง รู้จักแบ่งปัน ไม่เห็นแก่ตัว

5) มีสัตย์ธรรม (信德) มาจากการที่ชาวจีนเห็นว่าไก่คอยเฝ้าขันบอเวลาทุกเช้าไม่เคยขาด จึงนับได้ว่ามีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ (Yu Haiguang, 2009, p.9-12)

2.1.5 มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่”

7,000 ปีมาแล้วที่ไก่เป็นสัตว์เลี้ยงในบ้านของชาวจีน ทั้งเลี้ยงไว้เป็นอาหารและเพื่อความเพลิดเพลิน ชาวจีนให้ความสำคัญกับไก่มาตั้งแต่สมัยโบราณ ในทัศนะของชาวจีน ไก่ไม่ได้เป็นเพียงสัตว์เลี้ยงเท่านั้น ยังถือเป็นเพื่อนกับคนด้วย มีหลักฐานปรากฏว่าชาวจีนใช้ไก่ในการแสดงความยินดี ต้อนรับขับสู้ผู้มาเยือน ใช้ไก่เช่นไหว้ผู้ล่วงลับ เรียกได้ว่าไก่เป็นสัตว์ที่มีส่วนร่วมกับชาวจีนในด้านของจิตวิญญาณมากกว่าสัตว์ประเภทอื่น

Yu Haiguang (2009) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า นักโบราณคดีได้ค้นพบหลักฐานที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนกับไก่ว่ามีมาช้านาน เช่น ภาพวาด รูปแกะสลัก และตัวอักษร “雞” ที่ปรากฏบนกระดองเต่าด้วย จากหลักฐานทางโบราณคดีเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของ “ไก่” ว่า ไก่ไม่ได้เป็นเพียงแค่อาหารและสัตว์เลี้ยงเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึง

แนวคิดความเชื่อดั้งเดิมตั้งแต่สมัยโบราณของจีน ซึ่งมีความเชื่อว่าไก่เป็นตัวแทนความสว่าง เป็นสัญลักษณ์ของการเกิด ไก่และเลือดไก่มีอำนาจจัดสิ่งชั่วร้ายอัปมงคลต่าง ๆ และเชื่อว่าไก่เป็นสื่อกลางระหว่างคนกับวิญญาณ จึงมีการนำมาบูชาบรรพบุรุษ เช่น ไหว้เทพยดา เป็นต้น (Yu Haiguang, 2009, p.1-4)

นอกจากนี้ชาวจีนยังสังเกตลักษณะรูปร่างหน้าตา พิจารณาพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของไก่ และให้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ในแง่มุมอื่น ๆ มีการนำ “ไก่” มาเปรียบเทียบกับ “คน” และ “สิ่งไม่มีชีวิต” ซึ่งสะท้อนให้เห็นผ่านการใช้คำศัพท์และสำนวน เช่น สำนวน “鸡鸣而起” (ตื่นยามไก่ขัน) เปรียบถึงความขยันหมั่นเพียร ตื่นมาทำมาหากินตั้งแต่ยามเช้าซึ่งเป็นความหมายเชิงบวก แต่ในทางกลับกัน ยังมีคำศัพท์ที่ใช้สื่อความหมายลบด้วย เช่น “铁公鸡” หมายถึงขี้เหนียว “野鸡” เปรียบถึงโสเภณี และ “草鸡” เปรียบถึงคนที่อ่อนแอและขี้ลาด

จะเห็นได้ว่า ชาวจีนมองว่า “ไก่” เป็นสัตว์มงคล จึงนำมาเช่น ไหว้บูชา เป็นสัตว์สำคัญที่ใช้เป็นองค์ประกอบในประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ อีกทั้งถูกนำมาสื่อความหมายมงคลตามที่ปรากฏในภาพวาดและงานศิลปะจำนวนมากของจีน แต่ในทางกลับกัน ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าในคำศัพท์และสำนวนจีนส่วนใหญ่ใช้ “ไก่” สื่อความหมายในเชิงลบ จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ เพื่อศึกษาโมโนทัศน์ที่แท้จริงของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” และวิเคราะห์ที่มาของโมโนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไป

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ภาษาคือวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง สะท้อนให้เห็นระบบความคิดของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” เนื่องจากการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของคนในสังคม บอกให้รู้ว่าคนในสังคมนั้นมีระบบความคิดหรือมโนทัศน์เกี่ยวกับเรื่องและประเด็นต่าง ๆ อย่างไร ธรรมชาติของมนุษย์มักจะเริ่มต้นทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ โดยอาศัยการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของตน มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสัตว์เป็นเวลานาน สังเกตเห็นลักษณะพิเศษบางอย่างของมัน จึงใช้ลักษณะพิเศษดังกล่าวมาสื่อถึงพฤติกรรมหรือสิ่งที่เป็นนามธรรม เกิดเป็นคำหรือสำนวนไว้ใช้เปรียบเทียบขึ้น

ในภาษาจีนมีคำและสำนวนที่เกี่ยวกับ “ไก่” จำนวนมาก ยกตัวอย่างเช่น คนจีนสังเกตจากพฤติกรรมของไก่ที่ขันเป็นเวลายามเช้า จึงเกิดเป็นสำนวน ตื่นยามไก่ขัน “鸡鸣而起” หรือสำนวน “闻鸡起舞” เพื่อสื่อความถึงความขยันหมั่นเพียร มุมานะ อดทน ตื่นมาทำมาหากินตั้งแต่

ยามเช้า มุ่งมั่นต่อหน้าที่ของตน อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมชื่นชมคนที่มีความขยันขันแข็งของ
คนจีนอีกด้วย นอกจากนี้สำนวนที่สื่อความหมายในเชิงบวกแล้ว ในภาษาจีนยังมีคำเกี่ยวกับ “ไก่” ที่สื่อ
ความหมายเชิงลบด้วย เช่น “铁公鸡” หมายถึง คนขี้เหนียว “野鸡” เปรียบถึงโสเภณี
“草鸡” หมายถึงคนที่อ่อนแอและขี้ลาด เป็นต้น

แนวคิดที่ใช้วิเคราะห์หมโนทัศน์ในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตาม
แนวทางภาษาศาสตร์ปริชาน ผู้วิจัยแบ่งการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีในงานวิจัย เป็น 2 หัวข้อ คือ
ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน และแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

2.2.1 ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน

ชัชวตี ศรลัมภ์ (2561) ได้อธิบายเกี่ยวกับภาษาศาสตร์ปริชานไว้ว่า ภาษาศาสตร์ปริชาน
เป็นแนวโน้มของการศึกษาความหมายของภาษาในปัจจุบัน เป็นศาสตร์ที่มุ่งอธิบายการใช้ภาษาที่เป็น
ผลมาจากกระบวนการคิด ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการรับรู้เรื่องต่าง ๆ และประสบการณ์ในการใช้ภาษา
การศึกษาคความหมายตามแนวทางของภาษาศาสตร์ปริชาน จึงสัมพันธ์กับกระบวนการคิด ภาพในใจ
ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับโลก (ชัชวตี ศรลัมภ์, 2561, น.100-101)

นักภาษาศาสตร์ปริชานคิดว่า “คำ” ไม่สามารถอธิบายด้วยนิยาม กล่าวคือ การให้นิยาม
หรือคำจำกัดความของ “ความหมาย” ที่เกิดขึ้นในภาษาตามแนวคิดภาษาศาสตร์แบบดั้งเดิม⁴ นั้นเป็น
เรื่องที่ทำได้ยาก เพราะความหมายประจำรูปภาษาเป็นความหมายโดยตรง ไม่มีการตีความเพิ่มเติม
จากความหมายที่มีอยู่จึงไม่ครอบคลุมมโนทัศน์⁵ อีกทั้งยังไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษา
บางประการได้ นอกจากนี้ หากพิจารณาการสื่อสารในชีวิตประจำวัน จะเห็นว่ารูปภาษาบางอย่าง
ไม่ได้สื่อความหมายตรงตามคำที่นำมาประกอบ ยกตัวอย่างเช่น สำนวน หรือการใช้ภาษาเชิง
เปรียบเทียบ (อุปลักษณ์) การใช้ภาษาในลักษณะเหล่านี้พูดคุยตอบโต้กันนั้น ผู้ใช้ภาษาต้องตีความ
และเข้าใจความหมายของสารได้ตรงกัน จึงสามารถสื่อความหมายตามต้องการและโต้ตอบกลับไปได้
ส่วนการที่จะตีความหมายที่สื่อสารออกไปให้ตรงกันได้นั้น ความหมายของรูปภาษาต้องเป็นที่ยอมรับ
กันโดยทั่วไป หรือผู้ใช้ภาษาอาจมีประสบการณ์ร่วมซึ่งทำให้วงมโนทัศน์เกี่ยวกับภาษานั้นตรงกัน

---

⁴ อรรถศาสตร์เงื่อนไขความจริงตามแนวคิดปรัวิสัยนิยม เชื่อว่าความหมายของรูปภาษาสามารถอธิบายได้ด้วยนิยาม
ที่ชัดเจนและแน่นอน ไม่มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับความรู้เกี่ยวกับโลก

⁵ คำว่า “มโนทัศน์” (concept) หมายถึง ภาพรวมหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เก็บไว้ในใจหรือใน
ระบบปริชาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557, น.88)

ในทางตรงข้าม หากเป็นความหมายที่ผู้พูดสร้างขึ้นเอง หรือขาดประสบการณ์ร่วม หรืออีกฝ่ายหนึ่งขาดความรู้ ผู้ฟังก็จะไม่สามารถเข้าใจความหมายของข้อความนั้น ๆ ได้

ในการศึกษาและอธิบายความหมายตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน จึงต้องใช้ความเข้าใจ ประสบการณ์ และบริบทต่าง ๆ เข้ามามีส่วนในการพิจารณา ดังนั้น ความเป็นจริงที่สะท้อนในภาษาจึงเป็นผลมาจากมโนทัศน์ หรือเรียกง่าย ๆ ว่าความคิดของมนุษย์นั่นเอง

อิวานส์และกรีนส์ (2006) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของภาษาศาสตร์ปริชาน 4 ข้อ ได้แก่

1) โครงสร้างมโนทัศน์เกี่ยวข้องกับร่างกาย กล่าวคือ ธรรมชาติของร่างกายของเราเป็นสิ่งที่กำหนดและจำกัดธรรมชาติของมโนทัศน์ มโนทัศน์เหล่านั้นจะถูกใส่รหัสและแสดงออกผ่านทางภาษา ยกตัวอย่างเช่น การที่มนุษย์มีร่างกายตั้งตรง หากต้องการหยิบสิ่งของที่ตกลงพื้นจะต้องก้มลงและมองไปด้านล่าง (ในทิศทางลง) เพื่อดูของที่ตกนั้นและหยิบขึ้นมา (ในทิศทางขึ้น) ลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์เช่นนี้ก่อให้เกิดผังภาพขึ้น-ลง ซึ่งถ้าร่างกายของมนุษย์ไม่เป็นเช่นนี้ ผังภาพขึ้น-ลงก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

2) โครงสร้างความหมายคือโครงสร้างมโนทัศน์ มาจากแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชานที่ว่าภาษาอ้างอิงมโนทัศน์ในความคิดของผู้พูดมากกว่าจะอ้างอิงสิ่งต่าง ๆ ในโลกโดยตรง ถึงกระนั้นความหมายกับมโนทัศน์ก็ยังไม่ใช่สิ่งเดียวกัน เพราะความหมายที่สัมพันธ์กับคำในภาษานั้น ทำให้เห็นเพียงแค่บางส่วนของมโนทัศน์ในความคิดผู้พูดเท่านั้น

3) รูปแทนทางความหมายเป็นความรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัว กล่าวคือ คำจะทำหน้าที่เป็นจุดตั้งต้นไปสู่ความหมายที่มาจากความรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัวหรือความรู้เชิงสารานุกรม ซึ่งความรู้เชิงสารานุกรมนี้เป็นความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ การรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในสังคมและวัฒนธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความหมายประจำรูปคำเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการสร้างความหมาย ซึ่งเป็นการเลือกตีความให้เหมาะสมตามบริบท

4) การสร้างความหมายคือการสร้างมโนทัศน์ เมื่อความหมายถูกสร้างในระดับปริชาน ดังนั้นการสร้างความหมายจึงสัมพันธ์กับการสร้างมโนทัศน์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่อยู่นิ่ง โดยหน่วยภาษาทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นกระบวนการทางปริชาน และทำให้เกิดการใช้ความรู้พื้นฐานต่าง ๆ

ด้วยเหตุนี้ ความหมายจึงเป็น “กระบวนการ” มากกว่าเป็น “สิ่ง” ที่บรรจุอยู่ในภาษา (Evans & Green, 2006, p.157-163 อ้างถึงใน นันทนา วงษ์ไทย, 2562, น.6-15)

Ungerer & Schmid (1996) กล่าวถึงแนวทางในการศึกษาภาษาศาสตร์ปริชานในปัจจุบัน ว่ามี 3 มุมมองด้วยกัน ได้แก่

1) มุมมองด้านประสบการณ์ (Experiential view)

2) มุมมองด้านความเด่นในการรับรู้ (Prominence view)

3) มุมมองด้านความใส่ใจ (Attentional view) (Ungerer & Schmid, 1996, อ้างถึงใน ชัชวดี ศรีลัมภ์, 2561, น.101-109)

การศึกษารหัสตามแนวทางภาษาศาสตร์ปริชาน มีทั้งการศึกษาในด้านไวยากรณ์และความหมาย ทั้งในระดับคำและระดับประโยค ซึ่งในแต่ละประเด็นล้วนแต่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาที่สัมพันธ์กับความคิดของมนุษย์เป็นหลักทั้งสิ้น เช่น การศึกษาเรื่องคำ (Lexicon) การจำแนกประเภทของคำ (Categorization) การกลายเป็นคำไวยากรณ์ (Grammaticalization) ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำ (Lexical relations) คำหลายความหมาย (Polyseme) อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) พื้นที่ในความคิด (Mental Spaces) เป็นต้น

2.2.2 แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2553) แสดงทัศนะในการแบ่งอุปลักษณ์ว่า อุปลักษณ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การอุปลักษณ์เชิงวรรณศิลป์ และอุปลักษณ์เชิงภาษาศาสตร์ปริชาน โดยแบบแรกเป็นแนวคิดแบบดั้งเดิม มองว่าอุปลักษณ์เป็นกลวิธีการใช้ภาษาแบบหนึ่งที่ทำให้ภาษาเกิดความสละสลวย เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ ดังนั้นอุปลักษณ์จึงเป็นเรื่องของกวี นักพูด หรือนักการเมืองเท่านั้น ไม่ใช่สิ่งปกติธรรมดาสำหรับบุคคล ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดแบบใหม่ คือ อุปลักษณ์เชิงภาษาศาสตร์ปริชาน ที่มองว่าอุปลักษณ์เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความคิดและการกระทำ พบเห็นได้จากการใช้ภาษาโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน (ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา, 2553, น.837-845)

ราชบัณฑิตยสถาน (2557) ให้ความหมายไว้ว่า อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual metaphor) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งปรากฏในชีวิตประจำวันบ่อยมากจนกลายเป็นมโนทัศน์ที่บรรจุไว้ในระบบปริชาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557, น.89)

ดิยู ศรีนราวัทม์ และชลธิชา บำรุงรักษ์ (บ.ก.) (2558) กล่าวว่า การศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวทางของภาษาศาสตร์ปริชานเริ่มจากเลคอฟและจอห์นสัน ที่ได้เสนอแนวคิดไว้ในหนังสือ *Metaphor We live By* ว่า การเปรียบเทียบเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเรา ระบบความคิด มโนทัศน์ และการมองโลกส่วนใหญ่ของเรานั้นอยู่ในรูปแบบของการเปรียบเทียบ ซึ่งเรียกว่า “อุปลักษณ์” (Metaphor) อุปลักษณ์จึงไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของการใช้คำเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องความคิด สังคม อารมณ์และความรู้สึก ฯลฯ อุปลักษณ์มีอิทธิพลต่อระบบความคิดของคนในสังคม กระบวนการคิดที่เป็นอุปลักษณ์ ทำให้เราใช้ชีวิตโดยมองสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งตลอดเวลา โดยสิ่งเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมนั้น ๆ ผู้ใช้ภาษาที่มาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน จึงอาจใช้มโนทัศน์เพื่อสื่อถึงเรื่องเดียวกันแตกต่างกันออกไป (ดิยู ศรีนราวัทม์ และชลธิชา บำรุงรักษ์ (บ.ก.), 2558, น.181)

ในขณะที่ชัชวดี ศรีลัมพ์ (2548) กล่าวว่า อุปลักษณ์ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของภาษา แต่เป็นการสะท้อนกระบวนการคิดของมนุษย์ที่แสดงให้เห็นในรูปของภาษา กล่าวคือ การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของคนในสังคมนั้น ๆ บอกให้รู้ว่าคนในสังคมนั้นมีระบบความคิดหรือมโนทัศน์เกี่ยวกับเรื่องและประเด็นต่าง ๆ อย่างไร การเปรียบเทียบโดยการอุปลักษณ์นั้น เป็นการเชื่อมโยงความคิดจากการใช้คำที่มีความหมายโยงจากวงของความหมายหนึ่งไปอีวงความหมายหนึ่งซึ่งเป็นไปอย่างอิสระ โดยที่เราไม่รู้ตัว และเป็นการเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้นอุปลักษณ์ตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน จึงเรียกว่าเป็น “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual metaphor)” และการศึกษาอุปลักษณ์จึงทำให้เราเข้าใจระบบมโนทัศน์ของคนที่อยู่ในสังคมที่แตกต่างกันและใช้ภาษาต่างกันได้ (ชัชวดี ศรีลัมพ์, 2548, น.1-16)

ส่วนความหมาย คำจำกัดความ และความสำคัญของมโนทัศน์นั้น ครูส (Cruse, 2004) ได้อธิบายถึงความสำคัญของมโนทัศน์ว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำงานในระบบปริชานของมนุษย์ มโนทัศน์เป็นแหล่งของความรู้ที่เก็บสั่งสมไว้ เช่น เหตุการณ์ สรรพสิ่ง สถานการณ์ ซึ่งมีที่มาจากประสบการณ์ของเรา (Cruse, 2004, อ้างถึงใน นันทนา วงษ์ไทย, 2562, น.43)

ในขณะที่ Koch & Deetz (1981) ระบุว่าวิธีการศึกษาแบบการวิเคราะห์อุปลักษณ์นี้จะนำไปสู่การเปิดเผยความหมายเชิงโครงสร้างของสังคมที่ถูกสร้างและถูกสร้างซ้ำขึ้นมาเพื่อให้เกิดความจริงทางสังคมที่คนในสังคมให้การยอมรับร่วมกัน การศึกษาแบบการวิเคราะห์อุปลักษณ์นี้จึงเป็น

การศึกษาที่สามารถเปิดเผยได้ถึงความหมายเชิงโครงสร้างของสังคมที่เป็นสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวัน (Koch & Deetz, 1981, อ้างถึงใน ฐณา จิรอนันตกุล, 2556, น.19)

เมื่อพิจารณาแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ทศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2553) กล่าวว่า มีงานที่น่าสนใจอย่างยิ่งของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff, G. & Johnson, M., 1980) ที่กล่าวว่า ขณะที่มนุษย์ทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นภววิสัย หรือความสัมพันธ์ในเรื่องหรือประเด็นต่าง ๆ นั้น มักใช้สิ่งที่มนุษย์รู้จักคุ้นเคยเป็นรูปธรรมมาทำความเข้าใจกับสิ่งที่ไม่รู้จักหรือสิ่งที่เป็นนามธรรม เลคอฟและจอห์นสันให้ความสำคัญกับอุปลักษณ์ เพราะเชื่อว่าอุปลักษณ์เป็นปรากฏการณ์ทางปริชาณที่ประกอบขึ้นจากภาษาและระบบความคิด โดยลักษณะการถ่ายทอดเชื่อมโยงความคิดเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากวงความหมายต้นทาง (Source domain) ไปยังวงความหมายปลายทาง (Target domain) และรูปแบบทางความคิดของวงความหมายปลายทางจะถูกรับรู้ได้โดยผ่านประสบการณ์เชิงรูปธรรมที่มาจากรูปแบบความคิดของวงความหมายต้นทาง อุปลักษณ์แต่ละแบบจึงประกอบด้วย มโนทัศน์ต้นทาง มโนทัศน์ปลายทาง (เป้าหมาย) และระบบที่เชื่อมโยงทั้งสองมโนทัศน์เข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ อุปลักษณ์คือการนำสิ่งสองสิ่งที่มีคุณลักษณะร่วม หรือมีความคล้ายคลึงกันมาเชื่อมโยงใช้สิ่งหนึ่งเพื่ออธิบายอีกสิ่งหนึ่ง (ทศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา, 2553, น.837-845)

กล่าวโดยสรุป อุปลักษณ์เป็นปรากฏการณ์ทางปริชาณที่ประกอบขึ้นจากภาษาและระบบความคิด เป็นการสะท้อนกระบวนการคิดของมนุษย์ที่แสดงให้เห็นในรูปของภาษา โดยเกิดการถ่ายทอดเชื่อมโยงความคิดขึ้นอย่างเป็นระบบ เป็นไปอย่างอิสระและเป็นธรรมชาติโดยที่เราไม่รู้ตัว ทั้งนี้ กระบวนการอุปลักษณ์จึงประกอบด้วยมโนทัศน์ต้นทาง มโนทัศน์ปลายทาง (เป้าหมาย) มาเชื่อมโยงกันด้วยคุณลักษณะร่วมหรือความคล้ายคลึงบางประการ เพื่อใช้มโนทัศน์หนึ่งอธิบายอีกมโนทัศน์หนึ่ง โดยมโนทัศน์ปลายทางจะถูกรับรู้ได้โดยผ่านประสบการณ์เชิงรูปธรรมที่มาจากมโนทัศน์ต้นทาง ดังนั้นกระบวนการคิดที่เป็นอุปลักษณ์ จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเรา โดยไม่รู้ตัว ทำให้เราใช้ชีวิตโดยมองสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งตลอดเวลา การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของคนในสังคมหนึ่ง จึงสามารถสะท้อนมโนทัศน์ที่สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมกัน ให้เห็นระบบความคิดหรือมโนทัศน์ในเรื่องต่าง ๆ ของคนในสังคมนั้น ในขณะที่เดียวกัน อุปลักษณ์ก็มีอิทธิพลต่อระบบความคิดของคนในสังคม ผ่านรูปแบบวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมนั้น ๆ ผู้ใช้ภาษาที่มาจากวัฒนธรรมที่

ต่างกัน จึงอาจสื่อถึงเรื่องเดียวกันด้วยมโนทัศน์ที่แตกต่างกันออกไป การศึกษาอุปลักษณ์จึงทำให้เราเข้าใจระบบมโนทัศน์ของคนที่อยู่ในสังคมที่แตกต่างกันและใช้ภาษาต่างกันได้

ในการศึกษาเรื่องมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก” นี้ ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นหลักในการวิเคราะห์มโนทัศน์ของชาวจีน อีกทั้งศึกษาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้อง เช่น คติความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและทำความเข้าใจระบบมโนทัศน์ ระบบสังคมและวัฒนธรรมของจีนในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของ ศุภชัย ต๊ะวิชัย (2561) ที่ศึกษาสถานภาพงานวิจัยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในภาษาไทยพบว่า การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์มักนำแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเลคอฟ และจอห์นสัน และโคเร็กเซสมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ และยังพบว่ามีแนวโน้มการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในลักษณะการเปรียบเทียบข้ามภาษาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศแถบเอเชีย ซึ่งปัจจุบันพบงานศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาษาไทยกับภาษาจีนเป็นจำนวนมากที่สุด สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะมีนักศึกษาชาวจีนมาศึกษาภาษาไทยจำนวนมากขึ้น (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2561, น.251-253)

ปัจจุบัน ในประเทศไทยยังมีการศึกษาอุปลักษณ์ภาษาจีนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ไม่มากนัก ได้แก่ Yao Siqi (2559) ศึกษา “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับหงส์และไกในภาษาจีน” Yao Siqi (2560) “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ “มนุษย์เป็นสัตว์” : กรณีศึกษาสมณานามในวรรณกรรมจีน” Yao Siqi (2561) “การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์ “ไก” ในภาษาจีนและภาษาไทยตามมุมมองทางปริชาน” ซึ่งถือเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับงานศึกษาอุปลักษณ์เปรียบเทียบระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทยในด้านอื่น ๆ อาทิเช่น จิง ลู (2553) ศึกษา “กลวิธีการตั้งชื่ออาหารและอุปลักษณ์ในภาษาไทยและภาษาจีน” หงง ชูเจิน (2553) ศึกษา “การเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในข่าวเศรษฐกิจภาษาไทยและภาษาจีน” จรรยา ดุลยะลา (2555) ศึกษา “ความหมายเชิงเปรียบเทียบของคำเรียกอวัยวะร่างกายในถ้อยคำอุปลักษณ์ภาษาจีนและภาษาไทย” ภัทรา พิเชษฐศิลป์ (2556) ศึกษา “มโนทัศน์ของ “XIN” ในภาษาจีนและ “ใจ” ในภาษาไทย : การศึกษาตามแนวทางอรรถศาสตร์

ปรีชาน” กชณิกา วิชยปรีชา (2556) “การศึกษาเปรียบเทียบคำกริยา “看” ในภาษาจีนกลางกับ คำว่า “ดู” ในภาษาไทย” หวง จิหยุน (2558) ศึกษา “การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะในข่าวกีฬา หนังสือพิมพ์ภาษาไทยและหนังสือพิมพ์ภาษาจีน” บัณฑิตกาญจ ตั้งภากรณ์ (2560) ศึกษา “เปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ระหว่างลักษณะนามจีน – ไทย “颗 [kē]” และ “เม็ด”” เบญญาทิพย์ ศุภะกะลิน (2561) ศึกษา “อุปลักษณะเชิงมนทัศน์คำเกี่ยวกับอวัยวะในภาษาจีนกับ ภาษาไทย” เป็นต้น

งานวิจัยอุปลักษณะภาษาจีนในประเทศไทยโดยรวม ส่วนใหญ่มีเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ในการศึกษาอุปลักษณะภาษาจีนเปรียบเทียบกับภาษาไทย เพื่อให้ให้เห็นระบบ มนทัศน์ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกยกขึ้นเป็นประเด็นวิจัย นำไปสู่การสะท้อนให้เห็นและสร้างความเข้าใจ ในแนวคิด ความเชื่อและวัฒนธรรมของชาวจีน สามารถนำไปเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและ ความแตกต่าง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาภาษาจีนและวัฒนธรรมจีน

จากการสืบค้นงานวิจัยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาจีน เพื่อให้เห็น ภาพรวมได้ชัดเจนยิ่งขึ้นผู้วิจัยแบ่งขอบเขตเป็น 3 หัวข้อ คือ งานวิจัยเกี่ยวกับสัตว์ในเชิงวัฒนธรรม งานศึกษาเกี่ยวกับอุปลักษณะสัตว์ และงานศึกษาเกี่ยวกับอุปลักษณะไม้

2.3.1 งานวิจัยเกี่ยวกับสัตว์ในเชิงวัฒนธรรม

ในประเทศจีนมีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ในเชิงวัฒนธรรมจำนวนมาก ซึ่งงานวิจัย ส่วนใหญ่วิเคราะห์ผ่านมุมมองทางภาษา ลักษณะงานวิจัยเป็นการนำหน่วยใดหน่วยหนึ่งในภาษาที่มี คำเกี่ยวข้องกับสัตว์ เช่น ระบบคำหรือประโยค มาวิเคราะห์ ตีความร่วมกับส่วนที่มีความสัมพันธ์ทาง วัฒนธรรม กรอบเนื้อหางานวิจัยที่พบได้แก่ การวิเคราะห์ความหมายเปรียบเทียบของคำศัพท์ที่ เกี่ยวข้องกับสัตว์ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมจีน การศึกษาเปรียบเทียบภาษาจีนกับภาษาต่างประเทศ วิเคราะห์การแปลคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ในเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีการพบการวิจัยเชิงประยุกต์ ได้แก่ การเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยขอบเขตงานวิจัยส่วนมากจะเลือก คำที่พบเห็นบ่อย ๆ และสื่อความหมายในเชิงวัฒนธรรม เช่น มังกร หงส์ เต่า ม้า เสือ จิ้งจอก ค้างคาว สุนัข เป็นต้น

งานวิจัยเกี่ยวข้องที่น่าสนใจได้แก่ งานวิจัยของ Guan Yingwei (1995) พูดถึง ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมหรือการใส่คุณค่าในด้านบวกและลบให้กับสัตว์ต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นเฉพาะ

กับสัตว์ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ และความหมายทางวัฒนธรรมเหล่านี้ค่อนข้างตายตัวและปรากฏให้เห็นในหลายรูปแบบ โดยปรากฏเด่นชัดในรูปของสำนวนอุปมา (成语) คำพ้องเสียง (谐音) สมญานามเรียกแทนคน (指代人的称说语) คำด่า (骂人话) เป็นต้น ซึ่งการตีความหมายทางวัฒนธรรมเป็นการตีความตามค่านิยมสังคม ส่วนใหญ่มักตีความไปในด้านบวกหรือด้านลบเพียงด้านเดียวอย่างชัดเจน ซึ่งการสื่อความหมายแตกต่างหรือคลาดเคลื่อนไปจากกรอบค่านิยม อาจให้ผลดีหรือผลเสียก็ได้ คำที่ใช้เรียกแทนสัตว์ในแต่ละภาษามีความหมายไม่เท่ากันจึงไม่สามารถใช้แทนกันได้ทั้งหมด เพราะคำเรียกสัตว์ในแต่ละภาษาล้วนมีความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มโนทัศน์ร่วมของสังคมกลายเป็นวัฒนธรรมหลักที่ส่งอิทธิพลต่อการกำหนดคุณค่าและความหมายของสัตว์ชนิดต่าง ๆ ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ เกิดเป็นความหมายทางวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ และสืบทอดต่อมาเป็นผลผลิตจากภูมิหลังประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ สะท้อนความคิดของคนในชาติว่ารู้สึกชื่นชม ยกย่อง ตั้งแรงแรงเกียรหรือประเมินคุณค่าสัตว์ชนิดนั้น ๆ อย่างไร ซึ่งปัจจัยทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการให้ความหมายของคำเรียกสัตว์ก็มีมากมายและมีความหลากหลาย นอกจากปัจจัยพื้นฐานทั่วไป เช่น รูปร่าง ลักษณะนิสัยอันโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของสัตว์ต่าง ๆ แล้ว ตัวภาษาซึ่งเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งก็มีบทบาทสำคัญในการสร้างความหมายผ่านการคิดเชื่อมโยงจากคำพ้องเสียง หรือสัตว์บางชนิด เช่น มังกร กิเลน ก็เป็นอีกหนึ่งผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากวัฒนธรรมเช่นกัน

งานวิจัยของ Guan Yingwei (1995) ศึกษาโดยเน้นไปที่ความเกี่ยวข้องกับสัตว์ในความหมายเชิงบวกหรือเชิงลบ ไม่ได้กล่าวถึงความหมายตรงตัวของสัตว์ที่เป็นความหมายพื้นฐาน แต่งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่มีการศึกษาคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ในเชิงวัฒนธรรม คือ งานของ Tan Wenhui (2001) ซึ่งมีการนำเอาคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์มาตีความ โดยได้อธิบายความหมายทางวัฒนธรรมของคำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์ไว้ว่า สัตว์มีลักษณะที่พิเศษ เช่น รูปลักษณ์ภายนอก อุปนิสัย พฤติกรรม และประโยชน์ต่าง ๆ ดังนั้นจึงทำให้มันมีความหมาย 2 ประเภท ประเภทแรก คือ ความหมายพื้นฐาน (Conceptual meaning) ซึ่งเป็นภววิสัยที่ทุกคนรับรู้ร่วมกัน อีกประเภทหนึ่ง คือ ความหมายในเชิงวัฒนธรรม (Cultural meaning) ซึ่งไม่ได้สื่อความหมายโดยตรง แต่ต้องอาศัยความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมนั้น ๆ เช่น พื้นฐานความรู้ด้านตำนาน

ศาสนา ประวัติศาสตร์ วรรณกรรม ศิลปะ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม และระบบความคิดของคนในสังคม Tan Wenhui (2001, p.22-26)

ส่วนงานวิจัยที่ขยายขอบเขตเพิ่มขึ้นจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้น คือ Gao Xianju (2010) ซึ่งมีการเปรียบเทียบความหมายแฝงทางวัฒนธรรมจากสำนวนสุภาษิตในภาษาไทยและภาษาจีน เป็นการศึกษาเปรียบเทียบเชิงภาษาแฝงวัฒนธรรม มีการนำลักษณะการ “ข้ามวัฒนธรรม” มาเป็นปัจจัยหลักในการวิจัย โดยผลของงานวิจัยพบว่าสำนวนสุภาษิตไทยและจีนต่างสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของทั้ง 2 ชาติ ทั้งศรัทธา ความเชื่อในศาสนา ทศนคติและค่านิยม ขนบประเพณีต่าง ๆ รวมถึงโครงสร้างทางสังคมซึ่งมีทั้งส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน เป็นต้นว่าสำนวนสุภาษิตไทยสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความเชื่อและศรัทธาแต่เดิมในศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ ในขณะที่สำนวนสุภาษิตจีนสะท้อนแนวคิดและคติความเชื่อในลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื้อ หรือสะท้อนว่าคนจีนและคนไทยต่างมีค่านิยมบางอย่างที่เหมือนกัน เช่น ชื่นชมคนขยัน ไม่ชอบคนเกียจคร้าน ชอบคนมัธยัสถ์อดออม ไม่ชอบคนฟุ่มเฟือยเหมือนกัน เป็นต้น

จากการสำรวจในฐานข้อมูลบทความและวิทยานิพนธ์ของไทยพบว่า มีผู้ศึกษาความหมายของสัตว์ในวัฒนธรรมจีนไว้บ้าง เช่น จรัสศรี จิรภาส เคยลงบทความในวารสารศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวกับปีระกา (จรัสศรี จิรภาส, 2548) ปีชวด (จรัสศรี จิรภาส, 2550) และปีกุน (จรัสศรี จิรภาส, 2551) ผู้เขียนได้กล่าวถึงความสำคัญของสัตว์เหล่านี้ในวัฒนธรรมจีน ทั้งความเชื่อเรื่องปีนักษัตร ประเพณี ศิลปะต่าง ๆ พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับความรู้ทางด้านภาษาจีนที่เกี่ยวข้อง บทความทั้ง 3 บทความ ผู้เขียนได้คัดเลือกสัตว์ที่เชื่อมโยงกับความเชื่อของชาวจีนเรื่องปีนักษัตร เปิดมุมมองให้ผู้ศึกษาได้เห็นความสำคัญของสัตว์ ความหมายของสัตว์ชนิดต่างๆ ในวัฒนธรรมจีนซึ่งแตกต่างไปจากวัฒนธรรมไทย และปูพื้นฐานความรู้ให้ผู้สนใจวัฒนธรรมจีนได้เข้าใจวัฒนธรรมจีนมากยิ่งขึ้น แต่ในบางประเด็น เช่น ด้านที่มาและความหมายเปรียบเทียบของการใช้คำเหล่านี้ ผู้เขียนยังไม่ได้วิเคราะห์ในเชิงลึก อาจทำให้มองไม่เห็นความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมอย่างเห็นได้ชัดในแง่ของการอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์

งานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์สำนวนมักจะเป็นงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบ 2 ภาษา เช่น พิริยา สุรขจร (2544) ศึกษาวิเคราะห์ความเปรียบสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และปลา โดยยกสำนวนจีนและสำนวน

ไทยที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน มาเปรียบเทียบกันเป็นคู่ ๆ และทำการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทย ได้แก่ จำนวนคำ หน้าที่ในประโยค โครงสร้างทางไวยากรณ์ ความหมายของสำนวนไทยและสำนวนจีน แสดงให้เห็นถึงความเหมือนและแตกต่างระหว่างสำนวนไทยและสำนวนจีน โดยสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และ ปลา เหมือนกัน สำนวนจีนมีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ แต่สำนวนไทยใช้คำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดอื่น ๆ และสำนวนจีนมีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ แต่สำนวนไทยไม่ได้กล่าวถึงสัตว์เลย ความเหมือนและแตกต่างที่เห็นได้จากการเปรียบเทียบสำนวนเหล่านี้สะท้อนภาพแนวคิด ทักษะคติ และค่านิยม คติความเชื่อ สภาพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชาวจีนและชาวไทยที่มีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ในภาษาจีนเท่านั้นด้วย เช่น งานของเมซม สอดส่องภักษ (2549) ศึกษาหมาในภาษาและวัฒนธรรมจีน ซึ่งวิจัยเฉพาะคำที่มีคำว่า “หมา” ในภาษาไทยและภาษาจีน ได้บรรยายถึง “หมา” หรือ “สุนัข” ที่ปรากฏในคำเรียกขาน คำพสุสวาส คำเปรียบเทียบ สุภาษิตคำพังเพยของจีน และกล่าวว่า “หมา” มีความสัมพันธ์กับมนุษย์อย่างใกล้ชิด ด้วยพฤติกรรมทั้งด้านบวกและด้านลบของหมา ทำให้คนในสังคมมีทัศนคติและตัดสินคุณค่าของหมาต่างกันออกไป เดิมในวัฒนธรรมจีน หมาเป็นสัตว์มงคล แต่ด้วยเวลาและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ทำให้ความหมายของหมาเปลี่ยนไปในเชิงลบ ซึ่งผู้เขียนได้ยกตัวอย่างจากเอกสารทางภาษา เช่น บันทึกพงศาวดาร เพลง กลอน บทประพันธ์ในอดีต ซึ่งแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติของคนจีนที่มีต่อ “หมา” ในแต่ละช่วงยุคเวลาได้เป็นอย่างดี

2.3.2 งานศึกษาที่เกี่ยวกับอุปลักษณสัตว์

(Liu Shu, 2014) สรุปในบทความวิจัยไว้ว่า ปัจจุบันแนวคิดอุปลักษณเชิงมนทัศน์เป็นที่นิยมและมีงานศึกษาเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ภาษาจีนมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอุปลักษณโดยใช้สัตว์อยู่มาก งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงประจักษ์ คือ รวบรวมข้อมูลและเก็บสถิติเพื่อทำการวิเคราะห์ โดยเป้าหมายในงานศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับของคำ โดยใช้การอ้างอิงทฤษฎีวรรณคดีและทฤษฎีวิจักษณ์ปฏิบัติศาสตร์ และทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

งานวิจัยจำนวนมากเป็นการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของอุปลักษณภาษาจีนกับภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษารัสเซีย และภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น ซึ่งงานวิจัยอุปลักษณสัตว์เหล่านี้

ช่วยให้เราเข้าใจกระบวนการรู้คิด (Cognition) ของคนมากยิ่งขึ้น และการเปรียบเทียบวิเคราะห์ความแตกต่างของอุปลักษณะระหว่าง 2 ภาษายังแสดงให้เห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างจีนกับชาติอื่น ๆ มีส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นประโยชน์ต่อการเรียนภาษาและการแปลอีกด้วย

2.3.2.1 งานศึกษาอุปลักษณะสัตว์เฉพาะภาษาจีน

งานศึกษาอุปลักษณะสัตว์เฉพาะภาษาจีนพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ งานวิจัยของ Xiao Yaoyao (2008) อธิบายว่าอุปลักษณะสัตว์มีลักษณะทั่วไป คือ 1) เป็นลักษณะภายนอกที่คนในสังคมรับรู้และเห็นพ้องตรงกัน 2) เป็นลักษณะหรืออุปนิสัยที่เด่นชัดเป็นเอกลักษณ์ 3) เป็นลักษณะหรืออุปนิสัยที่เหมือนหรือมีความคล้ายคลึงกับสิ่งอื่น 4) เป็นลักษณะหรืออุปนิสัยที่แสดงออกมายาวนานไม่เปลี่ยนแปลง โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดอุปลักษณะสัตว์สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ ลักษณะเฉพาะของสัตว์นั้น ๆ และวัฒนธรรมสัตว์ในแต่ละท้องถิ่น สัตว์ชนิดหนึ่งอาจแสดงมโนทัศน์ได้หลากหลาย ในขณะที่เดียวกันสัตว์หลายชนิดก็สามารถแสดงมโนทัศน์แบบเดียวกันได้

Shang Danrui (2019) วิเคราะห์การใช้อุปลักษณะสัตว์ในสังคมอินเทอร์เน็ตปัจจุบันพบว่า ในสังคมบนอินเทอร์เน็ตคนตีความหมายอุปลักษณะสัตว์ประเภทต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยโบราณที่สืบทอดมโนทัศน์ต่อมาผ่านบทกลอน กวีนิพนธ์ ตำนานเทพปกรณัมหรือภาษาสำนวนต่าง ๆ เช่น หากมีการเปรียบเปรยถึง “หมู” มโนทัศน์แบบเก่าที่ถ่ายทอดต่อกันมาคงชวนให้นึกถึงความขี้เกียจ ตะกละ อ้วน โง่ ทึ่ม ซึ่งเป็นความหมายแง่ลบ ทว่าในปัจจุบัน มโนทัศน์เกี่ยวกับ “หมู” เริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยหากนำไปเปรียบกับเด็กผู้หญิง (猪猪女孩) จะหมายถึง เด็กสาวน่ารัก มองโลกในแง่ดี มีความใสซื่อ ค่อนข้างเก็บตัวและเหมาะจะคบหาเป็นพี่สาวน้องสาว ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นความหมายแง่บวก หรือมโนทัศน์ “หมา” ซึ่งให้ความหมายในเชิงดูถูกเหยียดหยาม ปัจจุบันมีการนำไปเปรียบเทียบกับชายหนุ่ม (小奶狗、小狼狗) หมายถึงชายหนุ่มที่ติดแฟน ซื่อสัตย์ ซึ่งให้ความหมายกลาง ๆ ค่อนไปทางบวก โดยอ้างอิงจากอุปนิสัยติดคน ซื่อสัตย์ ซึ่งคนเล็งเห็นว่าเป็นนิสัยเฉพาะของหมา นอกจากอุปลักษณะสัตว์ต่าง ๆ จะถูกตีความหมายใหม่มากขึ้น ยังมีการใช้อุปลักษณะสัตว์สื่อถึงบุคลิกภาพของคน ดังจะเห็นได้จากการใช้มีม (meme)⁶ สัตว์สื่อความหมายต่าง ๆ

⁶ มีม (meme) คือ พฤติกรรม คำพูด การกระทำที่คนคนหนึ่งทำขึ้นมาและเกิดการเลียนแบบ ถูกเผยแพร่ไปทางสื่อออนไลน์อย่างรวดเร็วผ่านทางภาพ คลิป คำพูด วลี ประโยคเด็ด เป็นต้น

บนสังคมอินเทอร์เน็ต มีการออกแบบตัวการ์ตูนสัตว์ทำกิริยาท่าทางอย่างมนุษย์ โดยใส่ความน่ารักและลดทอนลักษณะดุร้ายป่าเถื่อนลง ยังมีการสร้างคำหรือวลีใหม่ ๆ จากคำพ้องเสียงทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ เช่น “加油鸭 (加油呀)” “猴 (好)” “有猫饼 (有毛病)” เป็นต้น การใช้อุปุปลักษณ์สัตว์แทนมนุษย์บนสังคมอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นมนทัศน์ที่มีความหลากหลายมากขึ้น ทว่ายังคงจำกัดอยู่ในวงวัฒนธรรมย่อย คือ เป็นความเข้าใจกันเฉพาะกลุ่ม ปัจจุบันคนนิยมใช้อุปุปลักษณ์สัตว์แทนตัวในโลกโซเชียลมีเดียมากขึ้น เป็นการสร้างตัวตนในโลกเสมือนระบายแรงกดดันจากโลกความเป็นจริง ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการสื่อสาร เพราะช่วยผ่อนคลายบรรยากาศ ลดความขัดเขิน ย่นระยะห่างทางความรู้สึกระหว่างผู้สื่อสาร ช่วยให้ผู้ส่งสารสามารถสื่อความหมายและแสดงความรู้สึกได้ดียิ่งขึ้น

หรืองานวิจัยที่ศึกษาโดยเลือกข้อมูลเฉพาะคำที่ปรากฏในวรรณกรรม อาทิเช่น Yao Siqi (2560) ศึกษาอุปุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ “มนุษย์เป็นสัตว์” กรณีศึกษาสมญานามในวรรณกรรมจีน พบผู้ใช้ภาษาใช้อุปุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ 2 ประเภทหลัก เพื่อนำสัตว์มากล่าวเปรียบเทียบกับเจ้าของสมญานาม ได้แก่ [มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีตัวตนอยู่จริง] และ [มนุษย์เป็นสัตว์เหนือธรรมชาติ] ซึ่งอุปุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ 2 ประเภทหลักนี้ มีลักษณะร่วมกันที่สามารถสะท้อนมุมมองของผู้ประพันธ์วรรณกรรมที่มีต่อวีรบุรุษเขาเหลียงซานได้ 2 ลักษณะ คือ สัตว์สามารถเป็นตัวแทนแสดงให้เห็นถึงรูปลักษณะและความสามารถของวีรบุรุษ แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลที่หล่อหลอมอยู่ในระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อสัตว์ คือ ประสบการณ์ทางร่างกายของมนุษย์ ประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว และประสบการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมรวมถึงประสบการณ์เกี่ยวกับความเชื่อ เป็นต้น Yao Siqi ยังสังเกตว่า การเลือกใช้สัตว์บางประเภทมาเป็นสมญานามไม่เพียงแต่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางด้านสังคมวัฒนธรรมเท่านั้นแต่ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น การใช้อุปุปลักษณ์สัตว์ประเภทมังกรในการอ้างถึงมนุษย์นั้น มังกรนอกจากมีนัยบอกถึงความเคารพยกย่องและทรงอำนาจอย่างกษัตริย์แล้ว ยังชี้ชัดไปที่เพศชายโดยเฉพาะ หรือการใช้อุปุปลักษณ์สัตว์ประเภทงูในเพศชายตามตัวอย่างการตั้งสมญานามที่เห็นในวรรณกรรม ถือเป็นตัวแทนที่ดีในสมัยจีนโบราณ ตรงข้ามกับการศึกษาถ้อยคำสำนวนที่ใช้ในปัจจุบันซึ่งพบว่าชาวจีนนิยมนำมาเปรียบเทียบกับเพศหญิง ทั้งยังให้ความหมายในด้านลบ เช่นเดียวกับอุปุปลักษณ์เสือที่แสดงความหมายด้านลบเมื่อเทียบกับผู้หญิงแต่ให้ความหมายด้านบวกเมื่อเทียบกับผู้ชาย

2.3.2.2 งานศึกษาอุปลักษณะสัตว์ในภาษาอื่น

งานศึกษาอุปลักษณะสัตว์ในภาษาอื่น ถือเป็นงานที่ขอบเขตการวิจัยคล้ายคลึงกับหัวข้องานวิจัยของผู้วิจัยมากขึ้น โดยพบงานวิจัยในภาษาไทยที่น่าสนใจคือ จินดารัตน์ บุญพันธ์ (2547) ศึกษาเรื่อง “ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในสำนวนไทย” โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาความหมายเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับสำนวนไทย และศึกษากระบวนการของการเปรียบเทียบความหมายในสำนวนไทยที่มีสัตว์เป็นส่วนประกอบของสำนวน ในงานวิจัยนี้ จินดารัตน์ บุญพันธ์ ใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์อรรถลักษณะในการศึกษาองค์ประกอบทางความหมาย ทั้งความหมายประจำรูปของสัตว์และความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ เช่น สำนวน “กิ้งก่าได้ทอง” กิ้งก่าและคนมีอรรถลักษณะร่วมกัน คือ “มีชีวิต” นอกจากนี้ กิ้งก่ายังมีอรรถลักษณะที่เด่นชัด คือ “ชอบชูคอวิ่งไปมา” คนจึงเปรียบเทียบคนที่มีลักษณะเย่อหยิ่ง ชอบเชิดหน้าว่าเหมือนกับกิ้งก่า ผลการวิจัยพบว่า ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ที่ปรากฏในสำนวนไทย มีจำนวน 13 ความหมาย ได้แก่ คน คุณสมบัติ นิสัย ภัยอันตราย ปริมาณ ขนาด สัตว์มีพิษ อาหาร เวลา สิ่งประดิษฐ์ อาการ การกระทำ และระยะทาง

ส่วนในภาษาอังกฤษยังมีให้เห็นอยู่บ้าง อาทิ พิมพ์ประไพ บุญสม (2556) วิจัยอุปลักษณะในสำนวนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสัตว์ โดยเก็บข้อมูลจากพจนานุกรมสำนวนภาษาอังกฤษ 4 เล่ม ได้จำนวน 277 สำนวน พบความหมายเปรียบเทียบในสำนวนสื่อถึงมโนทัศน์ 12 ประเภท ได้แก่ การกระทำ สภาพ คุณสมบัติ ปริมาณ คำสอน ภัยอันตราย นิสัย เวลา สิ่งที่เป็นไปไม่ได้ คน เพศและความเท่าเทียมกันทางเพศ และระยะทาง พบสัตว์ที่ถูกนำมาใช้ในสำนวนทั้งสิ้น 40 ประเภท ซึ่งสัตว์ที่ถูกนำมาใช้เป็นอุปลักษณะในสำนวนมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ สุนัข นก และม้า ในส่วนของสัตว์ที่ถูกนำมาใช้อุปลักษณะในสำนวนน้อย ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่าเป็นสัตว์ที่อยู่ห่างไกล หรือเป็นสัตว์ที่คนไม่นิยมนำมาเลี้ยง ดังนั้นการนำสัตว์เหล่านี้มาใช้เปรียบเทียบในสำนวนจึงน้อยตามไปด้วย สัตว์ประเภทต่าง ๆ ในสำนวนยังสะท้อนให้เห็นปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษา อาทิเช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ซึ่งส่งผลต่อการประกอบอาชีพและสัตว์ประจำถิ่น วัฒนธรรม ศาสนา ค่านิยม วรรณกรรม ทศนคติ เป็นต้น

2.3.2.3 งานศึกษาอุปลักษณะสัตว์เปรียบเทียบภาษาจีนกับภาษาอื่น

งานศึกษาอุปลักษณะสัตว์เปรียบเทียบภาษาจีนกับภาษาอื่น พบงานวิจัยเรื่อยมาในช่วง 10 ปีย้อนหลัง งานวิจัยที่น่าสนใจ อาทิเช่น Xiang Chengdong & Wang Mao (2013) วิเคราะห์ข้าม

วัฒนธรรมระหว่างอุปลักษณสัตว์ในภาษาอังกฤษและภาษาจีน พบข้อสังเกตจากการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณสัตว์ข้ามภาษา ดังนี้ 1) พื้นฐานการเกิดอุปลักษณสัตว์มาจากการที่สัตว์มีลักษณะและพฤติกรรมคล้ายคลึงกับมนุษย์ 2) อุปลักษณสัตว์สะท้อนรูปแบบวัฒนธรรมของมนุษย์ 3) การรับรู้ความหมายอุปลักษณสัตว์ขึ้นอยู่กับภาพมโนทัศน์และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล 4) ทักษะคิดและความคิดที่มนุษย์มีต่อสัตว์ไม่ตรงตามความหมายของอุปลักษณสัตว์เสมอไป

ในปีเดียวกัน Sun Yi & Gao Yali (2013) ศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณสัตว์สิบสองนักษัตรระหว่างภาษาจีนกับภาษาอังกฤษ ในตอนหนึ่งมีการกล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้โนอุปลักษณระหว่าง 2 ภาษามีความเหมือนและแตกต่างกัน โดยปัจจัยที่ทำให้โนอุปลักษณสัตว์ของทั้ง 2 ภาษามีความเหมือนกัน คือ กลไกพื้นฐานทางสรีรวิทยาที่คล้ายกันของมนุษย์ มนุษย์ทุกชาติพันธุ์ล้วนสังเกตทำความรู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะนิสัย การดำรงชีวิต สัญชาตญาณของสัตว์ต่าง ๆ ผ่านทางประสาทสัมผัส กระบวนการรับรู้จึงคล้ายกันและส่งผลให้การรับรู้เกี่ยวกับสัตว์ในภาพรวมมีความคล้ายกันไปด้วย ส่วนปัจจัยที่ทำให้โนอุปลักษณในแต่ละภาษามีความแตกต่างกัน คือ วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละสังคม อันได้แก่ สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ตำนาน ความเชื่อ ศาสนา ค่านิยม และประเพณีท้องถิ่น

Zhang Lin & Wang Lingjuan (2018) ได้วิเคราะห์ความหมายที่มาจากขนบธรรมเนียมของคำว่า “鱼” ในวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมอังกฤษ พบว่าในภาษาจีนและภาษาอังกฤษต่างมีการใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวกับปลา โดยในภาษาจีนพบคำว่า 鱼 เป็นแซ่ ส่วนคำที่พบในภาษาอังกฤษค่อนข้างหลากหลายกว่า โดยทั้ง 2 ภาษามีตำนานเกี่ยวกับมนุษย์ปลาหรือนางเงือกเช่นเดียวกัน ความแตกต่างทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และจิตวิทยาส่วนรวมของคนในชาติ ทำให้วัฒนธรรมภาษาจีนและวัฒนธรรมภาษาอังกฤษต่างมีความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับปลาแตกต่างกัน ในวัฒนธรรมภาษาจีน คนสังเกตเห็นลักษณะเฉพาะบางอย่างของปลา เช่น มีลูกครั้งละจำนวนมาก พลังชีวิตแข็งแกร่ง ผสานกับจินตนาการจนเกิดการให้ความหมายเชิงวัฒนธรรมอันดีงามมากมายกับคำว่า “ปลา” ในส่วนของวัฒนธรรมภาษาอังกฤษก็พบสำนวน สุภาษิต คำพังเพยเกี่ยวกับปลาอยู่มาก ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องข้อกับประสบการณ์ทำประมง โดยหลังจากมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสังคม คำว่า “ปลา” ก็ถูกใช้ในเชิงอุปลักษณมากขึ้น ทั้งยังมีความหมายค่อนข้างลบ ด้อยค่า อันเนื่องจากปลาเป็นสิ่งที่สามารถหาได้ง่ายในแถบนั้น และสถานะทางสังคมรวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ทำอาชีพ

ประมงยังถูกมองว่าต่ำต้อย นอกจากนี้ยังมีความหมายที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งเชื่อว่าปลาเป็นสัญลักษณ์ของพระวิญญูณบรืสุทธิอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่น่าสนใจอย่างมากในระยะหลัง ได้แก่ Fang Tian & Peng Jiafa (2019) วิเคราะห์และเปรียบเทียบปริชานคำนามเรียกสัตว์ที่ใช้เป็นกริยาในภาษาจีนและภาษาอังกฤษ กล่าวว่าการรับรู้ทางปริชานเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการใช้คำนามเป็นกริยา อุปลักษณและนามนัย คือ รูปแบบวิธีการพื้นฐานที่สุดที่ใช้ในการขยายความหมาย ในภาษาจีนและภาษาอังกฤษล้วนมีการใช้นามนัยและอุปลักษณสัตว์เป็นกริยาในประโยค โดยใช้กริยาอาการ ลักษณะภายนอก รวมถึงอุปนิสัยของสัตว์มาขยายความหมายและอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง 2 ภาษา พบว่าในภาษาจีนมีการใช้คำนามเรียกสัตว์เป็นกริยาน้อยกว่าในภาษาอังกฤษอย่างเห็นได้ชัด โดยในภาษาจีนส่วนใหญ่พบการใช้ในภาษาท้องถิ่น แต่ในภาษาอังกฤษพบเห็นการใช้ได้ทั่วไป นอกจากนี้ ความหมายเชิงอุปลักษณของคำนามเรียกสัตว์บางคำในภาษาจีนและภาษาอังกฤษยังมีส่วนที่แตกต่างกันอีกด้วย

การศึกษาที่คล้ายกันยังพบงานของ Na Jian (2019) วิเคราะห์อุปลักษณสัตว์ภาษาจีนและภาษาอังกฤษในมุมมองปริชาน กล่าวว่ายอุปลักษณสัตว์ปรากฏให้เห็นในวัฒนธรรมทั้ง 2 ภาษามโนอุปลักษณที่เหมือนกันแสดงว่ามนุษย์มีพื้นฐานกลไกการรับรู้ทางกายภาพและจิตวิทยาที่เหมือนกัน ส่วนมโนอุปลักษณที่แตกต่างกันแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน การศึกษาอุปลักษณสัตว์จึงช่วยขยายมุมมองโลกทัศน์ ช่วยให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้ภาษาในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็พื้นฐานในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่อไป

อีกทั้งยังมีงานเขียนที่น่าสนใจของ Xia Huiyan & Qiu Lina (2019) ศึกษาอุปลักษณเชิงมโนทัศน์คำว่า “羊” ในภาษาจีนและ “Sheep” ในภาษาอังกฤษ พบมโนอุปลักษณที่เหมือนหรือคล้ายกันจำนวนมาก แต่เนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทัศนคติ มุมมองในการรับรู้และสังเกตที่แตกต่างกัน ทำให้ปรากฏมโนอุปลักษณอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชาติอยู่ด้วย และ Zhao Yuhang & Han Wei (2019) กล่าวถึงความเหมือนและความแตกต่างระหว่างอุปลักษณจากสำนวนเกี่ยวกับสัตว์ในภาษาจีนและภาษาอังกฤษ โดยใช้สัตว์สิบสองนักษัตรในภาษาจีนเป็นตัวอย่างในการศึกษา และผู้เขียนมีการนำเอากลวิธีการแปลเข้ามาร่วมศึกษาด้วย ผลการศึกษาพบทั้ง

อุปลักษณส์ัตว์แสดงความหมายเหมือนและแตกต่างกัน ข้อสรุปในการแปล ผู้แปลควรคำนึงถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น ภูมิหลังทางวัฒนธรรม ศาสนาและมนุษยศาสตร์ เลือกใช้กลวิธีการแปลให้เหมาะสม โดยถ้าวงมโนทัศน์ต้นทางของทั้ง 2 ภาษาเหมือนกันสะท้อนวงมโนทัศน์ปลายทางของทั้ง 2 ภาษาที่เหมือนหรือคล้ายกัน สามารถเลือกใช้วิธีการแปลแบบเอาคำได้ แต่ถ้าวงมโนทัศน์ต้นทางของทั้ง 2 ภาษาเหมือนกันสะท้อนวงมโนทัศน์ปลายทางทั้ง 2 ภาษาออกมาแตกต่างกัน อาจใช้วิธีการแปลแบบเอาความ หรือแปลเพื่อรักษาความหมายเดิมเอาไว้เพื่อสื่อความหมายได้ถูกต้องครบถ้วน

Wang An (2019) อภิปรายมโนอุปลักษณส์ัตว์เชิงวัฒนธรรมในภาษาจีนและภาษาอังกฤษ ได้แบ่งมโนอุปลักษณส์ัตว์เชิงวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ มโนอุปลักษณส์ัตว์ที่มีวัฒนธรรมทับซ้อน มโนอุปลักษณส์ัตว์ที่มีวัฒนธรรมกึ่งทับซ้อน มโนอุปลักษณส์ัตว์ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและมโนอุปลักษณส์ัตว์ที่มีช่องว่างทางวัฒนธรรม ซึ่งการศึกษาและแบ่งประเภทมโนอุปลักษณส์ัตว์เชิงวัฒนธรรมเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดกลวิธีการแปลอุปลักษณส์ัตว์ ทั้งยังส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นด้วย

นอกจากนี้ จากการสำรวจในฐานข้อมูลบทความ วิทยานิพนธ์ของไทยและต่างประเทศ พบผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาจีน เช่น

ในวิทยานิพนธ์ของ กรรณิการ์ โกวิทกุล (2544) พบสำนวน ภาษิต คำพังเพยส่วนหนึ่งมีการนำสัตว์มาใช้ในการเปรียบเทียบ สัตว์ที่พบว่ามีมีการนำมาใช้เปรียบเทียบทั้งในภาษาไทยและจีน คือ สัตว์ประเภทสัตว์เลี้ยง ทั้งที่เลี้ยงไว้ใช้แรงงานและบริโภค เช่น ม้า วัว ควาย เป็ด ไก่ สุนัข ปลา สัตว์บางประเภทมีการนำมาเปรียบเทียบใช้ในภาษาหนึ่งแต่ไม่พบหรือพบน้อยในอีกภาษาหนึ่ง เช่น มังกร หงส์ ซึ่งเป็นสัตว์ในเทพนิยายจีนและจัดเป็นสัญลักษณ์แห่งความสุข จระเข้ ช้าง ซึ่งพบมากในประเทศไทย แต่พบในจีนเป็นส่วนน้อยเฉพาะทางตอนใต้ของประเทศจีน นอกจากนี้ยังมี สำนวน ภาษิต คำพังเพย ที่สะท้อนทัศนคติที่คนไทยและคนจีนมีต่อสัตว์ ว่าค่อนช้างมีความคุ้นเคยกับวัวและควาย มองว่าสุนัขเป็นสัตว์มีพิษ คุร่ายและเป็นอันตราย มองว่าสุนัขเป็นสัตว์นิสัยไม่ดี จึงมักถูกนำไปเปรียบเทียบในเชิงลบ เป็นต้น

Chutima Khemcharoen (2015) เปรียบเทียบความหมายของอุปลักษณส์ัตว์ในภาษาจีนและภาษาไทย โดยศึกษาสำนวนที่เกี่ยวข้องกับ ม้า เสือ หมา มังกร ปลา วัว และช้าง และ

วิเคราะห์ที่มาของความหมายอุปลักษณ์ของไทยและจีน ซึ่งพบว่ามีที่มาจากสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เชื้อชาติ ขนบธรรมเนียม และความเชื่อศาสนา

เรณูภา สิทธิธนะวงศ์ (2559) ศึกษาเรื่องการใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบ “สุนัข” กับ “คน” ในภาษาไทยและภาษาจีน โดยศึกษาจากสำนวน พบว่าการใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบสุนัขกับคนในภาษาไทยและภาษาจีน มีทั้งประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกัน โดยมีส่วนที่ให้ความหมายในเชิงบวกอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่เป็นการเปรียบเทียบความหมายในเชิงลบมากกว่า

2.3.3 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์ไก่

งานศึกษาอุปลักษณ์ไก่ในภาษาจีน มีทั้งงานศึกษาเฉพาะอุปลักษณ์ไก่ และงานศึกษาที่เปรียบเทียบ 2 ภาษา โดยมีงานที่น่าสนใจคือ Feng Zhenjuan (2006) และ Jiang Feng & Wen Xu (2014) กล่าวว่าทั้งในภาษาจีนและภาษาอังกฤษล้วนมีการใช้ไก่ตัวเมียสื่อถึงภรรยาหรือผู้หญิง และใช้ไก่ตัวผู้สื่อความหมายถึงผู้ชาย คำว่า “ไก่” สื่อความหมายถึงสิ่งเล็กน้อย ไม่มีความสำคัญ ในบางบริบทยังหมายถึง หญิงให้บริการทางเพศ หรือการร่วมเพศระหว่างผู้ชายด้วยกัน บางครั้ง “ไก่” สื่อความหมายถึงการเป็นผู้นำด้วย และในบางสำนวนยังสื่อความหมายถึงช่วงเวลาใกล้ฟ้าสว่างอีกด้วย ถึงกระนั้นความแตกต่างด้านวัฒนธรรม วิวัฒนาการทางภาษา รูปแบบความคิด สัตว์ในแต่ละท้องถิ่น วิธีการดำรงชีวิต ก็ส่งผลให้อุปลักษณ์ไก่ในภาษาจีนและภาษาอังกฤษมีการสื่อความหมายที่ต่างกันไป ซึ่งมีอุปลักษณ์ไก่ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในภาษาจีน ไม่พบในภาษาอังกฤษ ได้แก่ ความเป็นสิ่งมงคล อันเนื่องมาจากคำว่า “鸡” พ้องเสียงกับคำว่า “吉” ซึ่งแปลว่ามงคล โชคลาภ ชาวจีนจึงนิยมใช้ไก่ต้อนรับขับสู้แขกผู้มาเยือนในโอกาสสำคัญต่าง ๆ หรือตัวอย่างคำว่า “鸡毛信” หมายถึงจดหมายหรือเอกสารสำคัญ ซึ่งมีที่มาจากในสมัยโบราณชาวจีนจะเสียบขนไก่ไว้บนเอกสารหรือจดหมายเป็นสัญลักษณ์ว่าเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วน เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมจีนทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังพบว่าในบางบริบทที่ชาวจีนใช้ไก่ในการเปรียบเทียบ แต่ในภาษาอังกฤษใช้สัตว์อื่นในการสื่อความหมายอุปลักษณ์ เช่น ในภาษาจีน “鸡皮疙瘩” เปรียบเทียบอาการขนลุกขนพอง ซึ่งอาการเช่นนี้ในภาษาอังกฤษเรียกว่า “Goose flesh” ซึ่งเห็นได้ว่าใช้ห่านในการเปรียบเปรยแทน สะท้อนให้เห็นว่าชาวจีนคุ้นเคยกับไก่ ในขณะที่ชาวอังกฤษคุ้นเคยกับห่านมากกว่า เป็นต้น

Song Yanfang & Yu Yan (2006) วิเคราะห์อุปสรรคจากสำนวนจีนที่มีคำว่า “ไก” พบอุปสรรคเชิงมนทัศน์ของไก 3 ประเภท ได้แก่ คนเป็นไก เหตุการณ์เป็นไก และสิ่งของเป็นไก สรุปได้ว่า อุปสรรคมีพื้นฐานโครงสร้างมาจากการจัดประเภทและเชื่อมโยงสิ่งที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน วงมนทัศน์ต้นทางที่เหมือนกันสามารถสะท้อนความหมายวงมนทัศน์ปลายทางที่แตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเด่นของมนทัศน์ต้นทางที่ผู้ใช้ภาษาเลือกในการอุปสรรค ขณะเดียวกัน วงความหมายต้นทางที่แตกต่างกันอาจสะท้อนวงความหมายปลายทางที่เหมือนกันก็ได้เช่นกัน เพราะมนุษย์จะค่อย ๆ เรียนรู้ถึงลักษณะเด่นที่แตกต่างกัน จากนั้นจึงนำไปเชื่อมโยงกับวงความหมายปลายทาง

ในงานวิจัยของ Lin Shuyi (2008) พบว่าในสำนวนจีน คำว่า “ไก” แสดงความหมายผ่านกลไกอุปสรรค นามนัย และทั้ง 2 กลไกร่วมกัน มีการสื่อความหมายทั้งในด้านลบ ด้านบวกและความหมายกลาง จากตัวอย่างที่รวบรวมพบการแสดง ความหมายด้านลบมากที่สุด คิดเป็น 64% เช่น คนที่ไม่มีความสำคัญ สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่มีค่า สิ่งที่ธรรมดา ความชุ่มซำม ชี้ชลาด อ่อนแอ ช่างพูด เป็นต้น ความหมายบวก 11% เช่น ความขยัน ซื่อสัตย์ และความหมายกลาง 25% เป็นต้น

ผู้วิจัยยังพบว่าม้งงานวิจัยที่สำคัญและคล้ายคลึงกันกับขอบเขตการวิจัยของผู้วิจัย คือ งานวิจัยของ Li Xiaoqian & Li Shichun (2017) ศึกษาความถี่การใช้คำว่า “ไก” ในปัจจุบันจากคลังข้อมูล พบว่าปัจจุบันคำว่า “Xǐ” ในภาษาจีนเป็นคำนามที่มีหลายความหมายมากเกินกว่าที่บัญญัติไว้ในพจนานุกรมภาษาจีนปัจจุบัน 《现代汉语大词典》 มีการพิสูจน์โดยรวบรวมข้อมูลที่มีคำว่า “Xǐ” จำนวน 9,581 ข้อมูล มาวิเคราะห์และจำแนกประเภทความหมายใหม่ พบข้อมูลที่มีความหมายตามรูปนามดังที่บัญญัติในพจนานุกรมจำนวน 9277 ข้อมูล ปรากฏว่ายังมีข้อมูลที่มีความหมายมากกว่าที่บัญญัติในพจนานุกรม ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 1) คำนามในรูปคำประสมที่มีคำว่าไกหมายถึงคนที่ไม่ได้เรื่องหรือผู้หญิงขายบริการทางเพศ 2) อุปสรรคไกใช้เปรียบเปรยถึงเรื่องเล็กน้อยไม่มีความสำคัญ 3) คำคำที่หมายถึงอวัยวะเพศชาย 4) ปีระกา ซึ่งเป็นหนึ่งในสิบสองนักษัตร ด้วยเหตุนี้จึงเสนอให้มีการบัญญัติความหมายของคำว่า “Xǐ” ในพจนานุกรมภาษาจีนปัจจุบัน 《现代汉语大词典》 เพิ่มขึ้น

ในประเทศไทยพบงานศึกษาอุปลักษณ์ไ้ในภาษาจีน จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ Yao Siqu (2559) ศึกษาอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับหงส์และไ้ในภาษาจีน และ Yao Siqu (2561) ศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์ “ไ้” ในภาษาจีนและภาษาไทยตามมุมมองทางปริชาน

ผลการศึกษาของ Yao Siqu (2559) สามารถสรุปเป็นมโนอุปลักษณ์หลัก ได้แก่ [มนุษย์เป็นหงส์] [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นหงส์] [มนุษย์เป็นไ้] และ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไ้] อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์แต่ละประเภทหลักต่างก็ประกอบด้วยมโนอุปลักษณ์ย่อย ซึ่งสามารถอธิบายกระบวนการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของสัตว์ทั้ง 2 ประเภทในแวดวงความหมายต้นทางจับคู่กับคุณสมบัติของสรรพสิ่งต่าง ๆ ในแวดวงความหมายปลายทาง ทั้งยังพบว่าผู้ใช้ภาษาจีนนิยมนำรูปภาษาหรือคำที่มีความหมายตรงในวงความหมายเดียวกับคำว่าหงส์ ไปใช้เปรียบเทียบกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่วงความหมายอื่น เพื่อแสดงความหมายและมุมมองในเชิงบวก ในทางตรงข้ามคุณสมบัติของสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นจากรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ประเภทไ้ นั้น มักจะมีความหมายและมุมมองในด้านลบ

Yao Siqu (2561) พบว่าในภาษาไทยและภาษาจีนมีมนทัศน์ร่วมที่คล้ายกันมาก อุปลักษณ์ที่เหมือนหรือคล้ายกันโดยมากมีพื้นฐานจากการการรับรู้มนทัศน์เหมือนกันเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของไ้ เช่น ความสามารถ อุปนิสัย พฤติกรรม เสียงและรูปร่างลักษณะภายนอก อีกทั้งภาษาไทยยังรับอิทธิพลวัฒนธรรมจีนมาไม่น้อย ทำให้ในสังคมไทยและสังคมจีนต่างก็มีวัฒนธรรมการบูชาไ้ เชื่อว่าไ้ คือ ซูดแห่งแสงสว่าง เป็นตัวแทนเทพ มีความสามารถในการทำนาย รวมถึงใช้ไ้เป็นเครื่องสังเวยเพื่อขจัดความชั่วร้ายเหมือนกัน ถึงอย่างไรก็ตาม ในภาษาไทยและภาษาจีนก็ยังมีความหมายแฝงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอยู่ เช่น ในภาษาจีนและภาษาไทยมีการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบถึงหญิงให้บริการทางเพศเหมือนกัน แต่ในภาษาไทยมีการใช้อุปลักษณ์ไ้เปรียบถึงผู้ชายเจ้าชู้อีกด้วย ซึ่งอุปลักษณ์ไ้เป็นผู้ชายนี้นี้พบแต่ในภาษาไทยไม่พบในภาษาจีน อีกตัวอย่างหนึ่งที่ได้เด่นชัดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในภาษาจีนคือ การใช้ “吉” แสดงความเป็นมงคล เพราะพ้องเสียงกับคำว่า “吉” ที่แปลว่าเป็นสิริมงคล นอกจากนี้ คำว่าไ้ในภาษาจีนพบการใช้ความหมายเชิงอุปลักษณ์ในสำนวนอยู่มาก ต่างกับภาษาไทยที่พบการอุปลักษณ์ไ้ที่ให้ความหมายในเชิงบวกค่อนข้างน้อย

จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นพบว่า มนุษย์ใช้สัตว์ในการอุปลักษณสื่อความหมายต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสนับสนุนแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (1980) ที่ว่าภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันจะมีการใช้อุปลักษณ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงระบบมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษา แต่การวิจัยที่มีอยู่ในปัจจุบันยังคงมีประเด็นที่สามารถวิเคราะห์ต่อได้ เนื่องจากงานวิจัยด้านอุปลักษณสัตว์ในภาษาจีน เป็นการวิเคราะห์เชิงข้ามวัฒนธรรมในมุมมองกว้างระหว่างวัฒนธรรมจีนและตะวันตก ผลการวิจัยที่มีในปัจจุบัน ส่วนมากเป็นเพียงการสรุปเปรียบเทียบความหมายของคำนั้น ๆ และเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม หากแต่ขาดการวิเคราะห์ที่มาของการเปลี่ยนแปลงทางมโนทัศน์ของคน และลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่ใช้สัตว์มาเปรียบเทียบกับในเชิงต่าง ๆ อีกทั้งขาดการสะท้อนให้เห็นลักษณะพิเศษทางความคิดของคนในสังคม หรือลักษณะพิเศษอื่น ๆ ทางภาษาและวัฒนธรรม

ในงานวิจัยชิ้นนี้จะศึกษาอุปลักษณสัตว์ที่ใช้คำว่า “丐” (ไก่) ทั้งที่อยู่ในคำศัพท์และสำนวน โดยใช้แนวคิดอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ตามแนวทางภาษาศาสตร์ปริชาน เพื่อศึกษาลักษณะที่มาของมโนทัศน์ของคนจีนที่มีต่อ “ไก่” และลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางมโนทัศน์ของคนจีนที่มีต่อ “ไก่” โดยผ่านมิติทางภาษา วิเคราะห์บริบททางสังคมและวัฒนธรรม อันเป็นวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ผู้วิจัยเชื่อว่างานวิจัยชิ้นนี้จะสะท้อนให้เห็นบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีน เช่น คติความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และลักษณะพิเศษทางภาษาบางประการที่ส่งผลต่อมโนทัศน์ที่หลากหลายของคนจีนที่มีต่อ “ไก่” และจะเป็นประโยชน์สำหรับการทำความเข้าใจมโนทัศน์ ระบบสังคมและวัฒนธรรมของจีน อีกทั้งสามารถนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาจีนให้ชาวต่างชาติได้ต่อไป

บทที่ 3

การวิเคราะห์อุปลักษณ์ของคำว่า “鸡” (ไก่)

ในบทที่ 3 ผู้วิจัยวิเคราะห์ความหมายเปรียบเทียบของคำว่า “鸡” (ไก่) จากพจนานุกรมภาษาจีน โดยใช้แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เป็นหลัก ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากพจนานุกรมทั้งหมด 4 เล่ม รวบรวมคำศัพท์และสำนวนที่ประกอบด้วยคำว่า “鸡” (ไก่) ทั้งหมดได้จำนวนข้อมูลทั้งสิ้น 254 ข้อมูล จากนั้นคัดเลือกข้อมูลที่ใช้คำว่า “鸡” ในการเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อมูล แยกออกเป็นคำ จำนวน 6 คำ และสำนวน 34 สำนวน

สำหรับข้อมูลที่เป็นการสื่อความหมายโดยไม่ได้ใช้วิธีแบบอุปลักษณ์ กล่าวคือการตีความความหมายต้องอาศัยบริบทแวดล้อม ที่มาหรือการเปรียบเทียบเชิงลึก ผู้รับสารต้องแปลข้อความเพื่อทำความเข้าใจความหมายเปรียบเทียบไม่อยู่ในขอบเขตของงานวิจัยครั้งนี้ เช่น 杀鸡吓猴 (เชือดไก่ให้ลิงดู) 落汤鸡 (ไก่ตกน้ำแฉก) เปรียบเทียบถึงสภาพร่างกายที่เปียก คล้ายกับสำนวนไทย “ลูกหมาตกน้ำ” หรือ 呆若木鸡 (นิ่งเหมือนไก่ไม้) บรรยายอาการตกใจกลัวจนตัวแข็งทื่อ สภาพไม่ตอบสนองคล้ายท่อนไม้ เป็นต้น

ในส่วนของผลการวิเคราะห์เชิงภาษา ผู้วิจัยสรุปเป็น 2 ประเด็นสำคัญ คือ ความหมายเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ และความหมายเชิงอารมณ์ เนื่องจากเป็นความหมายที่สะท้อนให้เห็นมนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” ว่าเป็นเช่นไร ผลการวิเคราะห์พบว่าชาวจีนใช้คำว่า “鸡” (ไก่) สื่อความหมายอุปลักษณ์ 2 กลุ่มความหมาย คือ [มนุษย์เป็นไก่] และ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก่] กล่าวคืออุปลักษณ์สื่อถึงลักษณะนิสัย พฤติกรรม การกระทำของมนุษย์ และอุปลักษณ์ถึงสิ่งไม่มีชีวิต เช่น สิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ เป็นต้น ในส่วนของความหมายเชิงอารมณ์ ส่วนใหญ่ใช้สื่อความหมายเชิงลบ โดยรายละเอียดการวิเคราะห์ มีดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ (Metaphorical meaning)

เลคอฟ และจอห์นสัน (1980) ได้อธิบายความหมายเปรียบเทียบว่าสัมพันธ์กับระบบความคิดของมนุษย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ระบบความคิด มนทัศน์ ค่านิยมต่าง ๆ ของมนุษย์อยู่ในรูปของการเปรียบเทียบ ซึ่งรวมเรียกว่าอุปลักษณ์ (metaphor) ดังนั้น

การศึกษาความหมายเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ วิเคราะห์ภาษาที่ชาวจีนใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน จะทำให้เข้าใจความคิดและมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” มากยิ่งขึ้น (Lakoff and Johnson, 1980, p.3)

หลังจากวิเคราะห์ความหมายเปรียบเทียบของคำและสำนวนเหล่านี้พบว่า ความหมายเปรียบเทียบของคำว่า “鸡” (ไก่) เกิดจากความหมายประจำรูปของไก่ เช่น ชนิด เพศ ขนาด อวัยวะของไก่ ลักษณะนิสัยและพฤติกรรม ซึ่งมนุษย์สังเกตเห็นได้ในชีวิตประจำวันมาสื่อความหมายเปรียบเทียบ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจำแนกกลุ่มความหมายเปรียบเทียบได้ออกเป็น 2 กลุ่มความหมาย คือ [มนุษย์เป็นไก่] และ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก่] โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1.1 กลุ่มความหมายอุปลักษณ์ [มนุษย์เป็นไก่]

คำว่า “鸡” (ไก่) ในคำและสำนวนจีนที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน เมื่อใช้แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์วิเคราะห์ความหมายพบว่า “鸡” (ไก่) ซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (Source domain) สื่อความหมายเปรียบเทียบไปยังวงความหมายปลายทาง (Target domain) ที่เป็น “มนุษย์และสิ่งที่สัมพันธ์กับมนุษย์” เมื่อจำแนกตามรายละเอียดแล้วสามารถแยกเป็นวงความหมายย่อยได้เป็น 3 ประเภท คือ คน คุณลักษณะ และการกระทำของมนุษย์

3.1.1.1 คน

หมายถึง มนุษย์ ผู้วิจัยจัดกลุ่มความสัมพันธ์ทางความหมายที่เกี่ยวข้องในหมวดนี้แบ่งออกเป็น ผู้ชาย โสเภณี ข้าราชการ คนปกติ คนที่ไม่มีฐานะทางสังคม คนที่ไม่มีความสามารถ

(1) ผู้ชาย

คำว่า “鸡” (ไก่) ที่พบในสำนวน 嫁鸡随鸡¹ และ 嫁鸡随鸡, 嫁狗随狗, 嫁给扁担抱着走² หมายถึง “ผู้ชาย” สำนวนนี้หากแปลตรงตัวจะหมายถึง “แต่งงานกับไก่ก็ต้องตามไก่ แต่งงานกับสุนัขก็ต้องตามสุนัข” สื่อความหมายเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่แต่งงานแล้วว่า ต้องใช้ชีวิตคู่กับสามี ไม่ว่าสามีจะดีหรือเลวจะมีหรือจนก็ต้องอยู่เคียงคู่ต่อไป ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

¹ Chengyudacidian bianweihui 《成语大词典》编委会. (2019). 成语大词典 (第2版). 北京: 商务印书馆国际有限公司. 第531页.

² Sun Hongde 孙洪德. (2005). 汉语俗语词典. 北京: 商务印书馆国际有限公司. 第235页.

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 雉 (ไก่)	⇒	• ผู้ชาย
เป็นสิ่งมีชีวิต	⇒	เป็นสิ่งมีชีวิต
เป็นสัตว์ที่มีระบบสืบพันธุ์	⇒	สามารถดำรงชีวิตเป็นคู่และสืบพันธุ์ได้
พบได้ทั่วไปทุกคร้วเรือน		

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของ “ไก่” ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่พบเห็นได้ทั่วไปทุกคร้วเรือนและเป็นสัตว์ที่สามารถสืบพันธุ์ได้ จึงนำมาเปรียบเทียบใช้สื่อถึงผู้ชาย

(2) โสเภณี

คำว่า “雉” (ไก่) ที่พบในคำศัพท์ 野鸡 (ไก่ป่า) สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์หมายถึง “โสเภณี” เนื่องจากลักษณะภายนอกของไก่ป่าจะมีสีสันสวยงามกว่าไก่บ้าน ทั้งสีดำ ขาว เหลือง แดง น้ำตาล เขียว เป็นต้น หัวเขียด หางงอนสวย และมีพฤติกรรมการหากินทั่วไปในป่า วิ่งเร็ว กระโดดและบินระยะใกล้ได้ ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ตอนกลางคืนนอนพังก่าย ๆ บริเวณกิ่งไม้หรือรังของมัน (Yu Haiguang, 2009, p.66)

ภาพที่ 3.1 ภาพไก่ป่า

ที่มา <https://pixabay.com/zh/photos/bird-pheasant-the-gun-hunting-3830331/>

(เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2563)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติต่างความหมายในวงความหมาย
ต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 野鸡 (ไก่ป่า)	⇒	• โสเภณี
รูปลักษณ์ภายนอกสีสันทสวยงาม	⇒	ผู้หญิงที่แต่งตัวสีสันทสวยงาม
พฤติกรรมหากินทั่วไป	⇒	ทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพ
ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง	⇒	เดินไปมาอยู่ข้างถนนเพื่อเรียกแขก ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัตินี้ของ “ไก่ป่า” มา
ใช้เปรียบกับโสเภณี เนื่องจากการแต่งกายของโสเภณีมีสีสันทสวยงาม แต่งหน้าเพื่อดึงดูดสายตาของ
ลูกค้า ใช้ชีวิตตอนกลางคืนหาเลี้ยงชีพ อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง มักอยู่ข้างถนนหรือโรงน้ำชาเพื่อเรียกแขก
มาใช้บริการ

(3) ขำราชาการ

คำว่า “鸡” (ไก่) ที่พบในสำนวนละท้าย³ 公鸡戴帽子——官上加官 (冠)
และ 鸡戴帽子——官 (冠) 上加官 (冠) สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง
“ขำราชาการ”

สำนวนละท้ายนี้เป็นการสร้างคำทายโดยประโยคแรกสร้างปริศนาโดยใช้รูปลักษณ์
ภายนอกของไก่ตัวผู้เปรียบเทียบกับขำราชาการ คำว่า 公鸡 มีความหมายประจำรูปหมายถึง
“ไก่ตัวผู้” และ 鸡 ในสำนวนนี้ก็หมายถึง “ไก่ตัวผู้” เช่นกัน เนื่องจากไก่ตัวผู้มีลักษณะที่แตกต่างจาก
ไก่ตัวเมียตรงที่บนหัวมีหงอนไก่สีแดงขนาดใหญ่ ใช้ลักษณะของหงอนไก่เปรียบเทียบกับเหมือนหมวกของ
ขำราชาการในอดีต

³ 歇后语 แปลว่าสำนวนตัดท้ายหรือสำนวนละท้าย เป็นสำนวนจีนรูปแบบหนึ่ง โดยแบ่งเป็นสองส่วน ประโยคหน้า
เป็นปริศนา และประโยคหลังเป็นคำทาย โดยปกติจะพูดแค่ประโยคแรกที่เป็นปริศนา รวมกันแล้วสื่อความหมาย
เชิงอุปมาอุปไมย ผู้ฟังจะเข้าใจประโยคหลังที่เป็นความหมายหลักของสำนวนเอง (ถาวร ลิกขโกศล, 2560, น.113)

ภาพที่ 3.2 ภาพ 公鸡 (ไก่ตัวผู้) และลักษณะของหงอนไก่ที่คล้ายหมวกขุนนาง

ที่มา <https://www.piqsels.com/zh/public-domain-photo-jswji>

(เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2563)

ประโยคที่สองใช้วิธีการเล่นคำพ้องเสียงระหว่างคำว่า 官 (guān, ข้าราชการ) กับคำว่า 冠 (guān) โดยเสียง 冠 พยางค์แรกหมายถึง 鸡冠 (หงอนไก่) และพยางค์ที่ 2 หมายถึง “หมวก” ดังนั้นจึงเป็นคำทายของประโยคแรกที่ว่า “ไก่ตัวผู้สวมหมวก” ความหมายรวมของสำนวนละท้ายนี้รวมแล้วจึงหมายถึงตำแหน่งของข้าราชการที่ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และ “鸡” ใช้สื่อความหมายถึง “ข้าราชการ” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
<ul style="list-style-type: none"> • 公鸡 (ไก่ตัวผู้) • 鸡 (ไก่) 	⇒	<ul style="list-style-type: none"> • ข้าราชการ
รูปลักษณะภายนอกของไก่ตัวผู้มีหงอนไก่	⇒	เครื่องแต่งกายของข้าราชการจีนในอดีตมีหมวกเพื่อบอกตำแหน่ง

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติที่เป็นรูปลักษณะ ภายนอกของไก่ตัวผู้ซึ่งมีหงอนไก่ ลักษณะคล้ายกับหมวกของขุนนางในอดีต ในสำนวนนี้คำว่า “**鸡**” (ไก่) จึงใช้สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “ข้าราชการ”

(4) คนปกติ

คำว่า “**鸡**” (ไก่) ที่สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ถึงมนุษย์ พบว่าหมายถึง “คนปกติ” มีสัดส่วนจำนวนมากที่สุด โดยปรากฏในสำนวนต่อไปนี้

1) **鹤立鸡群** (นกกระเรียนในฝูงไก่) เป็นสำนวน หมายถึง ความสามารถของคนหนึ่งที่โดดเด่นกว่าผู้คนโดยทั่วไป

2) **白鹤站在鸡群里——突出** (นกกระเรียนขาวยืนในฝูงไก่ โดดเด่น) เป็นสำนวนละลาย หมายถึง คนที่โดดเด่นและแตกต่างจากผู้คนส่วนใหญ่

3) **鸡群里的鹤——出类拔萃** (นกกระเรียนในฝูงไก่ โดดเด่นกว่าผู้อื่น) เป็นสำนวนละลาย หมายถึง นกกระเรียนมีค่ากว่าไก่มาก จึงใช้สื่อถึงความสามารถของคนซึ่งโดดเด่นและแตกต่างจากผู้คนส่วนใหญ่

4) **凤凰落架不如鸡** (หงส์ตกจากที่สูง ชะตากรรมยังสู้ไก่ไม่ได้) เปรียบเทียบถึงคนที่เคยมีตำแหน่ง มีอำนาจ เมื่อหมดอำนาจชะตากรรมยังสู้คนธรรมดาไม่ได้

5) **拔了毛的凤凰不如鸡** (หงส์ที่ไร้ขน ชะตากรรมยังสู้ไก่ไม่ได้) เป็นคำพังเพย⁴ เปรียบเทียบถึงคนที่เคยมีตำแหน่ง มีอำนาจ เมื่อหมดอำนาจชะตากรรมยังสู้คนธรรมดาไม่ได้

6) **鸡儿不吃无工之食** (ไก่ไม่กินอาหารโดยไม่ทำงาน) เป็นคำพังเพย หมายถึงแม่ไก่เมื่อกินอาหารจากเจ้าของแล้วก็มีหน้าที่ออกไข่ ไก่ตัวผู้มีหน้าที่ขันบอกเวลา เปรียบเทียบกับพฤติกรรมของคน หากได้รับการช่วยเหลือก็ต้องตอบแทน

คำว่า “**鸡**” (ไก่) ในสำนวนข้างต้นมีความหมายประจำรูปหมายถึง “ไก่” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

⁴ 谚语 คือ สำนวนพื้นบ้านที่เป็นมาตรฐานถือเป็นแบบฉบับ เมื่อเทียบกับภาษาไทยจะคล้ายกับคำพังเพย เพราะเป็นข้อความที่ให้แง่คิดและมีลักษณะการเปรียบเทียบ (ถาวร ลิกขโกศล, 2560, น.114)

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 鸡 (ไก่)	⇒	• คนปกติ
เป็นสิ่งมีชีวิต	⇒	เป็นสิ่งมีชีวิต
เป็นสัตว์ที่พบได้ทั่วไปจำนวนมาก	⇒	คนปกติ พบเห็นได้ทั่วไป
ประโยชน์และความสวยงาม	⇒	ไม่มีทรัพย์สินเงินทองหรือ
ไม่โดดเด่น		ความสามารถที่โดดเด่น

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของ “ไก่” ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่พบเห็นได้ทั่วไปในประเทศจีน และเป็นสัตว์ที่เลี้ยงไว้เป็นอาหาร ไม่ได้มีความสวยงามหรือได้รับการยกย่องเหมือนสัตว์ปีกชนิดอื่น ๆ มาใช้ในความหมายเชิงอุปลักษณ์สื่อถึง “คนปกติ” และใช้คำว่า 鹤 (นกกระเรียน) และ 凤凰 (หงส์) มาใช้ในความหมายเชิงอุปลักษณ์หมายถึง “บุคคลที่มีความสามารถโดดเด่น”

(5) คนที่ไม่มีฐานะทางสังคม

鸡毛 (ขนไก่) ที่พบในสำนวนละท้าย 鸡毛过大秤——没有分量 (ขนไก่ขึ้นชั่งน้ำหนัก ไม่มีน้ำหนัก) เป็นการสร้างปริศนาโดยใช้คุณสมบัติประจำตัวของ “ขนไก่” ซึ่งไม่มีน้ำหนัก ไม่มีประโยชน์ ไม่มีราคาเหมือนขนสัตว์ชนิดอื่น มาสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “คนที่ไม่มีฐานะทางสังคม”

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 鸡毛 (ขนไก่)	⇒	• คนที่ไม่มีฐานะทางสังคม
น้ำหนักเบา ไม่มีประโยชน์	⇒	ไม่ได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่า
และไม่มีราคา	⇒	เนื่องจากไม่มีผลประโยชน์และไม่มีคุณค่า

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากมีคุณสมบัติร่วมกัน โดยคนที่ไม่มีฐานะทางสังคม ถูกมองว่าไม่มีผลประโยชน์ในการคบค้าทำธุรกิจ

(6) คนที่ไม่มีความสามารถ

鸡毛 (ขนไก่) ที่พบในคำพังเพย 鸡毛飞不上天 (ขนไก่ลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าไม่ได้)
สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “คนที่ไม่มีความสามารถ”

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายใน
วงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 鸡毛 (ขนไก่)	⇒	• คนที่ไม่มีความสามารถ
น้ำหนักเบาแต่ลอยไม่ได้	⇒	ไม่ได้ความรู้และความสามารถที่ จะทำเรื่องต่าง ๆ ให้สำเร็จได้

คำพังเพยนี้เป็นการนำความหมายประจำรูปของ “ขนไก่” ซึ่งถึงแม้จะน้ำหนักเบา แต่
ไม่สามารถลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าได้ มาเปรียบเทียบกับ “คนที่ไม่มีความสามารถ” เนื่องจากมีคุณสมบัติ
ร่วมกัน คือ ไม่มีความสามารถทำเรื่องสำคัญใด ๆ ให้สำเร็จได้

3.1.1.2 คุณลักษณะของมนุษย์

คุณลักษณะของมนุษย์ที่ผู้วิจัยแบ่งประเภท ได้แก่ ลักษณะประจำตัวมนุษย์ เช่น ขยัน
อ่อนแอ ชี้อลาดใจแคบ เป็นต้น จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คำว่า “鷄” (ไก่) มีความหมาย
เปรียบเทียบกับคุณลักษณะของมนุษย์ทั้งหมด 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) อ่อนแอ

คำว่า “鷄” (ไก่) ที่พบในสำนวนเคยชิน⁵ 老鹰捉小鸡 ซึ่งแปลตรงตัวจะมีความ
ความหมายว่า “นกอินทรีจับลูกไก่” แต่ใช้สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “ลักษณะความ
อ่อนแอของมนุษย์” โดยสำนวนเคยชินนี้เปรียบเทียบกับการโจมตีอย่างรวดเร็วโดยฝ่ายที่แข็งแรงกว่า
ทำให้อีกฝ่ายหลีกหนีอย่างยากลำบาก

ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายใน
วงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

⁵ 惯用语 เป็นสำนวนที่เกิดจากภาษาพูดของชาวบ้านก่อน ต่อมาจึงใช้อย่างแพร่หลายในภาษาเขียนด้วย ตามรูปศัพท์แปลว่า
“ถ้อยคำที่ใช้งานชิน” จึงอาจแปลว่า “สำนวนเคยชิน” (ถาวร ลิกขโกศล, 2560, น.111)

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 小鸡 (ลูกไก่)	⇒	• ความอ่อนแอของมนุษย์
ตัวเล็กมาก ไม่แข็งแรง	⇒	มีกำลังน้อย ไม่แข็งแรง ไม่เข้มแข็ง
	⇒	ไม่มีทางสู้
ต้องมีแม่ไก่ดูแล หหาอาหารเองไม่ได้	⇒	มีคนดูแล ช่วยเหลือตนเองไม่ได้

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของลูกไก่ซึ่งมีขนาดเล็ก ไม่แข็งแรง หหาอาหารด้วยตัวเองไม่ได้ มาใช้สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์สื่อถึงความอ่อนแอของมนุษย์ เพราะมีคุณสมบัติคล้ายกัน ความอ่อนแอของมนุษย์เกิดจากการที่มีกำลังน้อยกว่า ไม่แข็งแรง หรือไม่สามารรถต่อสู้กับอีกฝ่ายที่แข็งแรงกว่าได้ ในสำนวนเคยชินนี้ใช้ 老鹰 (นกอินทรี) ซึ่งจัดเป็นนกล่าเหยื่อขนาดใหญ่ มีโครงสร้างร่างกายแข็งแรง สายตาคม บินเร็ว โจมตีได้อย่างแม่นยำ มาสื่อถึง “ผู้ล่า”

(2) ซ้ำลาด

คำว่า “鸡” (ไก่) ที่พบในคำศัพท์ 草鸡 (ไก่ป่า) สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “ความซ้ำลาดของมนุษย์” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 草鸡 (ไก่ป่า)	⇒	• ความซ้ำลาดของมนุษย์
พฤติกรรมแบบอยู่เป็นกลุ่ม ตั้งแต่	⇒	ซ้ำลาด มีพฤติกรรมอยู่เป็นกลุ่ม
ออกจากไข่จะวิ่งเข้าหาฝูง เมื่อ	⇒	เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
พลัดหลงจากฝูงจะร้องไม่หยุด		
เมื่อมีเสียงดัง สิ่งแปลกปลอมเข้า	⇒	พฤติกรรมหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่น่าจะ
มาใกล้ จะตกใจกลัว ร้องและ		ทำให้เกิดอันตรายต่อตนเอง
กระโดดบินหนี		

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง นำคุณสมบัติของ 草鸡 (ไก่ป่า) ซึ่งมีพฤติกรรมอยู่เป็นกลุ่ม เมื่อพลัดหลงจากฝูงหรือหากมีเสียงดังและอันตรายจะตกใจกลัวบินหนี

เป็นลักษณะพฤติกรรมซึ่งสามารถเชื่อมโยงความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “ความซื่อสัตย์ของมนุษย์”
ไม่กล้าเผชิญกับอันตราย

(3) ซื่อเหนียว

คำว่า “鸡” (ไก่) ที่พบในคำศัพท์ 瓷公鸡 (ไก่ตัวผู้เซรามิก) และ 铁公鸡 (ไก่ตัวผู้เหล็ก) สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “ความซื่อเหนียวของมนุษย์” ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
<ul style="list-style-type: none"> 瓷公鸡 (ไก่ตัวผู้เซรามิก) 铁公鸡 (ไก่ตัวผู้เหล็ก) 	⇒	<ul style="list-style-type: none"> ความซื่อเหนียวของมนุษย์
คุณสมบัติของเซรามิกและเหล็กที่แข็งและเหนียว	⇒	ไม่ยอมจ่ายเงินแม้เป็นจำนวนเล็กน้อย
รูปปั้นหรือเหล็กรูปไก่ มีรูปลักษณะภายนอกเหมือนไก่ มีปีกและขน แต่ไม่สามารถถอนขนได้	⇒	ไม่ยอมเสียผลประโยชน์ของตน

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของ 瓷公鸡 (ไก่ตัวผู้เซรามิก) และ 铁公鸡 (ไก่ตัวผู้เหล็ก) ซึ่งมีรูปลักษณะภายนอกเหมือนไก่ มีปีกมีขน แต่ไม่สามารถถอนขนได้ มาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “ความซื่อเหนียวของมนุษย์” ไม่ยอมจ่ายเงินแม้เป็นจำนวนเพียงเล็กน้อย เหมือนกับไก่ที่ไม่ยอมเสียขนสักเส้น เป็นต้น

(4) ใจแคบ

คำว่า “鸡” (ไก่) ที่พบในสำนวน 鼠肚鸡肠 และ 小肚鸡肠 สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “ความใจแคบของมนุษย์” ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
<ul style="list-style-type: none"> • 鸡肠 (ไส้ไก่) 	⇒	<ul style="list-style-type: none"> • ความใจแคบของมนุษย์
ส่วนของทางเดินอาหารเป็นท่อ	⇒	มองภาพจิตใจว่ามีขนาดเล็ก
ยาวขดไปขดมาอยู่ในช่องท้อง		มีเพียงผลประโยชน์ของตนเอง
มีขนาดเล็ก		ไม่คิดเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ใคร

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของ 鸡肠 (ไส้ไก่) ซึ่งเป็นอวัยวะอยู่ภายในร่างกายมนุษย์ มีขนาดเล็กไม่สามารถบรรจุอะไรได้มาก มาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “ความใจแคบของมนุษย์” ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่อยู่ในตัวบุคคล ไม่คิดเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ใคร คิดถึงเพียงเรื่องของตนเองและผลประโยชน์ของตนเองเท่านั้น

(5) ขยัน

คำว่า “鸡鸣” (ไก่) ที่พบในสำนวน 鸡鸣而起 และ 闻鸡起舞 สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “ความขยันของมนุษย์” ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
<ul style="list-style-type: none"> • 鸡鸣 (ไก่ขัน) • 闻鸡 (ได้ยินเสียงไก่ขัน) 	⇒	<ul style="list-style-type: none"> • ความขยันของมนุษย์
ไก่ขันบอกเวลายามเช้า	⇒	มนุษย์มีความมุ่งมั่น ขยันทำงานของตน
เป็นประจำทุกวัน		ไม่ปล่อยปละละเลย เพื่อให้ประสบความสำเร็จ
ขยันและตรงต่อเวลา เพื่อปฏิบัติหน้าที่ของตน	⇒	ทำหรือประพฤติเป็นปกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้าน

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของพฤติกรรมของไก่ซึ่งขันบอกเวลาเป็นประจำทุกเช้ามาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “ความขยันของมนุษย์” คนที่ขยันจะตื่นแต่เช้าเพื่อทำมาหากิน รู้จักการบริหารเวลา ไม่เกียจคร้าน เพื่อเดินทางไปสู่ความสำเร็จ และพฤติกรรมนี้จะทำในลักษณะที่สม่ำเสมอเหมือนไก่ที่ขันทุกวันตอนเช้า พฤติกรรม

การขียนยามเข้าของไก่ทำให้คนจีนโบราณยกย่อง “ไก่” ว่าเป็นสัตว์ที่มีสัตยธรรม (信德) เนื่องจากชาวจีนเห็นว่าไก่คอยเฝ้าขันบอกเวลาทุกเช้าไม่เคยขาด จึงนับได้ว่ามีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้

3.1.1.3 การกระทำของมนุษย์

คำว่า “斗鸡” (ไก่) ที่พบในสำนวน 斗鸡走狗 และ 斗鸡走马 หากแปลตรงตัวจะหมายถึง “เล่นไก่ชนและไล่สุนัข” ใช้เปรียบเทียบกับ “การกระทำของคนที่ไม่ทำการทำงาน ไม่มีแก่นสาร ไร้สาระ” สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “การกระทำที่ไร้แก่นสาร” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 斗鸡 (การละเล่นไก่ชน)	⇒	• การกระทำที่ไร้แก่นสารของมนุษย์
เป็นกิจกรรมยามว่างของคนจีน	⇒	กระทำการที่ไม่มีสาระ เพื่อความ
การเล่นพนัน	⇒	เพลิดเพลิน ไม่ก่อประโยชน์

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของ “斗鸡” (การละเล่นไก่ชน) มาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับการกระทำที่ไร้แก่นสารและไม่ก่อประโยชน์ของมนุษย์ เนื่องจากการละเล่นไก่ชนเป็นกิจกรรมยามว่างที่นิยมในสังคมชาวจีนมายาวนาน นอกจากเป็นการละเล่นเพื่อความเพลิดเพลินแล้ว ในขณะเดียวกันก็ถูกมองในแง่ลบเนื่องจากคนจำนวนมากเห็นว่าเป็นการละเล่นที่โหดร้ายทารุณต่อสัตว์ ประกอบกับไก่ชนถูกใช้เป็นเครื่องมือในการพนันขั้นต่อ จึงนำมาเปรียบเทียบกับกรกระทำของที่ไม่ก่อประโยชน์และไร้แก่นสารของมนุษย์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า “ไก่” สื่อความหมายถึง “คน” ได้หลากหลาย มีทั้งเพศชาย (ผู้ชาย ข้าราชการ) เพศหญิง (โสเภณี) หรือใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง (คนปกติ คนไม่มีฐานะทางสังคม คนไม่มีความสามารถ) เนื่องจากการสื่อความหมายอุปลักษณ์เป็นการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติที่วงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางที่มีลักษณะคล้ายกัน ประกอบกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีนส่งผลให้ชาวจีนใช้ “ไก่” สื่อความหมายที่หลากหลาย โดยผู้วิจัยสรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางความหมาย ดังต่อไปนี้

1) “ไก” เป็นสัตว์เลี้ยงประจำครัวเรือน ขยายพันธุ์ง่าย มีจำนวนมาก พบเห็นได้ทั่วไป จึงถูกนำมาสื่อความหมายถึง ผู้ชาย และคนปกติที่พบเห็นได้ทั่วไป

2) รูปลักษณ์ภายนอกของ “ไกตัวผู้” ซึ่งมีหงอนไก่คล้ายหมวกของข้าราชการจีนสมัยก่อน ประกอบกับในสังคมโบราณของจีนมีเพียงผู้ชายเท่านั้นที่รับราชการได้ จึงทำให้ “ไก” สื่อความหมายถึง “ข้าราชการ” ซึ่งจำกัดอยู่ที่ “เพศชาย” เท่านั้น

3) ลักษณะภายนอก สีของไก่ป่า ประกอบกับพฤติกรรมการหากินทั่วไปของ “ไก” ซึ่งไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง รวมถึงลักษณะพิเศษทางภาษาเรื่องการพ้องเสียง ทำให้ “ไก” ใช้สื่อความหมายถึง “โสเภณี”

4) ความสามารถของ “ไก” เป็นสัตว์ปีกแต่บินไม่ได้ ทำได้เพียงกระโดดและบินระยะใกล้ ไก่จึงไม่มีความสามารถใด ๆ เมื่อเทียบกับสัตว์ปีกชนิดอื่น ๆ และเมื่ออยู่บนพื้นก็สู้สุนัขหรือม้าไม่ได้ ดังนั้นจึงถูกนำมาสื่อความหมาย “คนที่ไม่มีความสามารถ” และ “คนที่ไม่มีความสามารถ” โดยความหมายนี้ไม่ได้จำกัดเพียงเพศชายหรือเพศหญิง แต่ใช้สื่อความหมายถึงบุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้ทั้งหมด

3.1.2 กลุ่มความหมายอุปลักษณ์ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก]

จากการวิเคราะห์ความหมายพบว่าคำว่า “鸡” (ไก) ซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (Source domain) สื่อความหมายเปรียบเทียบกับไปยังวงความหมายปลายทาง (Target domain) ที่เป็น “สิ่งไม่มีชีวิต” มีจำนวนทั้งสิ้น 17 ข้อมูล เมื่อจำแนกตามรายละเอียดแล้ว สามารถแยกเป็นวงความหมายย่อยได้เป็น 2 ประเภท คือ สิ่งของ และสถานที่ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.2.1 สิ่งของ

(1) สิ่งของที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย

คำว่า “鸡” (ไก) ที่พบในคำศัพท์ จำนวน 1 คำ คือ 鸡肋⁶ (ซี่โครงไก่) และสำนวนจำนวน 4 สำนวน คือ 吃鸡肋⁷ (กินซี่โครงไก่ สื่อความถึงกระดูกส่วนซี่โครงของไก่ เนื้อไม่เยอะ

⁶ CASS Institute of Linguistics Dictionary 中国社会科学院语言研究所词典编辑室. (2018).

现代汉语大词典 (第7版). 北京: 商务印书馆. 第601页.

⁷ Zhou Qian 周谦. (2014). 学生歇后语谚语惯用语大词典. 北京: 外语教学与研究出版社. 第89页.

แต่โยนทิ้งก็เสียดาย) 曹操吃鸡肋——食之无味，弃之可惜⁸ (โจโฉกินซี่โครงไก่ กินไปก็ไม่อร่อย จะทิ้งก็เสียดาย) 陶犬瓦鸡⁹ (ไก่และสุนัขที่ทำมาจากดิน เปรียบเทียบถึงสิ่งที่ไม่มีความค่าถึงแม้รูปลักษณะภายนอกเหมือนกัน แต่ไม่มีความสามารถเหมือนของจริง) และ 鸡毛与蒜皮——没多少斤两¹⁰ (ขนไก่กับเปลือกกระเทียม ไม่มีน้ำหนัก) สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “สิ่งของที่ไม่มีความค่า ไม่มีความหมาย”

คำศัพท์ “鸡肋” สำนวนเคยชิน “吃鸡肋” และสำนวนละท้าย “曹操吃鸡肋——食之无味，弃之可惜” ใช้สื่อความหมายเปรียบเทียบถึงการทำสิ่งที่ไม่มีความค่า ไม่มีความหมาย เหมือนกับการกินกระดูกส่วนซี่โครงของไก่ เพราะว่าเนื้อไม่เยอะ แต่โยนทิ้งก็เสียดาย ดังนั้นทั้ง 3 ข้อมูลข้างต้น มีวงความหมายต้นทางเดียวกัน คือ 鸡肋 (ซี่โครงไก่) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 鸡肋 (ซี่โครงไก่) มีเนื้อน้อย กระดูกเยอะ	⇒	• สิ่งของที่ไม่มีความค่า ไม่มีความหมาย
	⇒	สิ่งที่ใช้ประโยชน์ได้มีจำนวนน้อย
	⇒	ปัญหาเยอะ
นำมาประกอบอาหารได้น้อย ไม่อร่อย	⇒	ใช้ประโยชน์ได้น้อย

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของ 鸡肋 (ซี่โครงไก่) ซึ่งเป็นส่วนติดกระดูกของไก่ มีเนื้อน้อย ไม่นิยมนำมาประกอบอาหาร มาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “สิ่งของที่ไม่มีความค่า ไม่มีความหมาย” เนื่องจากมีคุณสมบัติร่วมกันคือ ใช้ประโยชน์ได้น้อย และไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้

⁸ Zhou Qian 周谦. (2014). 学生歇后语谚语惯用语大词典. 北京: 外语教学与研究出版社. 第 69 页.

⁹ Chengyudacidian bianweihui 《成语大词典》编委会. (2019). 成语大词典(第 2 版). 北京: 商务印书馆国际有限公司. 第 1044 页.

¹⁰ Zhou Qian 周谦. (2014). 学生歇后语谚语惯用语大词典. 北京: 外语教学与研究出版社. 第 292 页.

ในลำดับถัดไป คือ สำนวน 陶犬瓦鸡 หมายถึง “โก่และสุนัขที่ทำมาจากดิน” เปรียบเทียบถึงสิ่งที่ไม่มีความหมาย ถึงแม้รูปลักษณ์ภายนอกเหมือนกัน แต่ไม่มีความสามารถเหมือนของจริง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 瓦鸡 (โก่กระเบื้อง)	⇒	• สิ่งของที่ไม่มีคุณค่าไม่มีความหมาย
ไม่มีชีวิต ไม่มีความสามารถ	⇒	ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง
เหมือนที่โก่จริงทำได้		

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของ 瓦鸡 (โก่กระเบื้อง) ซึ่งเป็นสิ่งของใช้ตกแต่งห้อง ไม่มีประโยชน์อื่น และไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เหมือนโก่จริง มาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “สิ่งของที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย” เนื่องจากมีคุณสมบัติร่วมกัน คือ ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง

ในลำดับสุดท้าย คือ สำนวนละท้าย 鸡毛与蒜皮—没多少斤两 (ขนโก่กับเปลือกกระเทียม ไม่มีน้ำหนัก) เปรียบเทียบถึงตำแหน่งทางสังคมไม่สูง หรือสิ่งของที่ไม่ค่อยมีคุณค่า “鸡毛” ตามความหมายประจำรูปหมายถึง “ขนโก่” ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 鸡毛 (ขนโก่)	⇒	• สิ่งของที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย
น้ำหนักเบา ไม่มีราคา	⇒	ไม่มีราคา ไม่มีคุณค่า

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของ “鸡毛” (ขนโก่) ซึ่งมีน้ำหนักเบา ไม่มีราคา มาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “สิ่งของที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย” เนื่องจากมีคุณสมบัติร่วมกัน คือ ไม่มีราคา ไม่มีคุณค่า

(2) สิ่งของและเรื่องราวที่ไม่สำคัญ

“คำว่า “鸡” (ไก่) ที่พบในสำนวน 6 สำนวน คือ 割鸡焉用牛刀¹¹ (ฆ่าไก่ทำไมต้องใช้มีดฆ่าวัว) 杀鸡焉用牛刀¹² (ฆ่าไก่ทำไมต้องใช้มีดฆ่าวัว) 牛刀割鸡¹³ (ใช้มีดฆ่าวัวมาฆ่าไก่) เปรียบเทียบถึงการเอาของดีไปใช้กับสิ่งที่ไม่สำคัญ ไม่มีประโยชน์) 杀鸡用牛刀——小题大做¹⁴ (ฆ่าไก่ไม่จำเป็นต้องใช้มีดฆ่าวัว เปรียบเทียบถึงการทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่) 牛鼎烹鸡¹⁵ (ใช้ภาชนะที่ใส่วัวมาต้มไก่ เปรียบเทียบถึงการใช้ของไม่เหมาะสม เอาของดีไปใช้กับสิ่งที่ไม่สำคัญ ไม่มีประโยชน์) และ 鸡毛蒜皮¹⁶ (ขนไก่กับเปลือกกระเทียม หมายถึงเรื่องราวหยาบหยาบเล็กละเอียด น้อย ๆ ที่ไม่สำคัญ) ทั้งหมดสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์หมายถึง “สิ่งของและเรื่องราวที่ไม่สำคัญ”

สำนวน 割鸡焉用牛刀、杀鸡焉用牛刀、牛刀割鸡 และ 杀鸡用牛刀——小题大做 หมายถึง การฆ่าไก่ทำไมต้องใช้มีดฆ่าวัว เปรียบเทียบการทำเรื่องเล็ก ๆ ที่ไม่สำคัญไม่จำเป็นต้องทุ่มเทแรงกายและกำลังคนจำนวนมาก ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ และสำนวน 牛鼎烹鸡 หมายถึง การใช้ภาชนะที่ใส่วัวมาต้มไก่ เปรียบเทียบการใช้ของไม่เหมาะสม เอาของดีไปใช้กับสิ่งที่ไม่สำคัญ ไม่มีประโยชน์ จากข้อมูลสำนวนทั้ง 5 สำนวน จะเห็นได้ว่าใช้คำว่า “鸡” (ไก่) ซึ่งเป็นสัตว์เล็ก เปรียบเทียบกับ “牛” (วัว) ซึ่งเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ ใช้ประโยชน์ได้มาก ทำให้เห็นภาพการเปรียบเทียบของสัตว์ 2 ชนิดได้ชัดเจน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

¹¹ Chengyudacidian bianweihui 《成语大词典》编委会. (2019). *成语大词典(第2版)*. 北京: 商务印书馆国际有限公司. 第394页.

¹² CASS Institute of Linguistics Dictionary 中国社会科学院语言研究所词典编辑室. (2018). *现代汉语大词典(第7版)*. 北京: 商务印书馆. 第394页.

¹³ Chengyudacidian bianweihui 《成语大词典》编委会. (2019). *成语大词典(第2版)*. 北京: 商务印书馆国际有限公司. 第768页

¹⁴ Zhou Qian 周谦. (2014). *学生歇后语谚语惯用语大词典*. 北京: 外语教学与研究出版社. 第519页.

¹⁵ Chengyudacidian bianweihui 《成语大词典》编委会. (2019). *成语大词典(第2版)*. 北京: 商务印书馆国际有限公司. 第768页.

¹⁶ CASS Institute of Linguistics Dictionary 中国社会科学院语言研究所词典编辑室. (2018). *现代汉语大词典(第7版)*. 北京: 商务印书馆. 第601页.

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 鸡 (ไก่)	⇒	• สิ่งของและเรื่องราวที่ไม่สำคัญ
สัตว์ขนาดเล็ก พบเห็นได้ทั่วไป	⇒	เป็นสิ่งที่มีความถี่จำนวนมาก ไม่ก่อประโยชน์
มีจำนวนมาก		

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของ “ไก่” ซึ่งมีขนาดเล็ก มีจำนวนมาก มาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “สิ่งของและเรื่องราวที่ไม่สำคัญ” เนื่องจากมีคุณสมบัติร่วมกัน คือ เป็นสิ่งที่มีความถี่จำนวนมาก ไม่ก่อประโยชน์ จึงไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ดี ๆ ก็สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้

สำนวน 鸡毛蒜皮 หมายถึง เรื่องราวหยาบหยาบเล็กน้อย ๆ น้อย ๆ ที่ไม่สำคัญ 鸡毛 ตามความหมายประจำรูปหมายถึง “ขนไก่” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 鸡毛 (ขนไก่)	⇒	• สิ่งของและเรื่องราวที่ไม่สำคัญ
น้ำหนักเบา ขนาดเล็ก	⇒	ไม่ก่อประโยชน์

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของขนไก่ ซึ่งมีน้ำหนักเบา ขนาดเล็ก มาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “สิ่งของและเรื่องราวที่ไม่สำคัญ” เนื่องจากมีคุณสมบัติร่วมกัน ในมุมมองของคน สิ่งของขนาดเล็กมักไม่ก่อประโยชน์ จึงไม่ให้คุณค่าและถูกตีความว่าไม่สำคัญ

(3) สิ่งของผิดกฎหมาย

คำว่า 野鸡 (ไก่ป่า) สื่อความหมายอุปลักษณ์ หมายถึง “ของที่ดำเนินการอย่างผิดกฎหมาย สิ่งของผิดกฎหมาย” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 野鸡 (ไก่ป่า)	⇒	• สิ่งของผิดกฎหมาย
พฤติกรรมหากินทั่วไป	⇒	พฤติกรรมหารหาเลี้ยงชีพ
ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง	⇒	หาต้นตอไม่ได้ ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่มีหลักกฎหมายอ้างอิง

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของไก่ป่า ซึ่งมีพฤติกรรมหากินซึ่งไม่เป็นหลักแหล่ง หากินทั่วไป ชาวจีนจึงนำมาใช้เปรียบกับสิ่งของผิดกฎหมาย ซึ่งหาต้นตอแหล่งที่มาไม่ได้ ไม่มีกฎหมายอ้างอิง

(4) สิ่งของธรรมดา ไม่โดดเด่น

สำนวน 家鸡野鹜 เปรียบเทียบวิธีการเขียนพู่กันที่แตกต่างกัน ปัจจุบันใช้เปรียบเทียบกับมนุษย์ที่ชอบอะไรแปลกใหม่ ไม่ชอบสิ่งของธรรมดาทั่วไป สำนวนนี้ใช้ 家鸡 (ไก่บ้าน) มาคู่กับคำว่า 野鹜 (เป็ดป่า) เปรียบเทียบถึงสิ่งของ 2 สิ่งที่แตกต่างกัน และใช้ “ไก่บ้าน” เปรียบกับสิ่งของธรรมดาทั่วไป ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 家鸡 (ไก่บ้าน)	⇒	• สิ่งของธรรมดาทั่วไป
สัตว์เลี้ยงของมนุษย์	⇒	มนุษย์รู้สึกคุ้นเคย ไม่รู้สึกแปลกใหม่

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของ 家鸡 (ไก่บ้าน) ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงของมนุษย์ พบเห็นได้ทั่วไป มาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “สิ่งของธรรมดาทั่วไป” เนื่องจากมีคุณสมบัติร่วมกัน คือ เป็นสิ่งของธรรมดาที่มนุษย์คุ้นเคย ไม่รู้สึกแปลกใหม่เมื่อพบเห็น

(5) คำพูดหรือข้อความที่มีคุณค่า

คำศัพท์ 鸡鸣 สื่อความหมายอุปลักษณ์ หมายถึง “คำพูด ข้อความที่อบอุ่นอ่อนโยน เต็มไปด้วยพลังงานเชิงบวก” คำว่า “鸡鸣” ตามความหมายประจำรูปหมายถึง “ซุบไก่” นำมาใช้สื่อความหมายอุปลักษณ์เปรียบกับข้อความหรือคำพูดที่เสริมสร้างพลังงานดี ๆ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์

ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
• 鸡汤 (ซุ๊ปไก่)	⇒	• คำพูดหรือข้อความที่มีคุณค่า
มีประโยชน์ต่อร่างกาย	⇒	เป็นสิ่งที่มีความหมาย
บำรุงร่างกาย	⇒	สร้างพลังงานเชิงบวก
ใช้บริโภค	⇒	มนุษย์บริโภคด้วยการอ่านหรือฟัง

การถ่ายโยงความหมายของวงความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของซุ๊ปไก่ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์บริโภค เป็นสิ่งที่มีความหมาย บำรุงร่างกาย มาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “คำพูดหรือข้อความที่มีคุณค่า” เนื่องจากมีคุณสมบัติร่วมกัน คือ เป็นสิ่งที่มีความหมายต่อร่างกาย มนุษย์บริโภคแล้วสามารถบำรุงร่างกาย และสร้างแรงใจ พลังใจได้

3.1.2.2 สถานที่

คำว่า “鸡” (ไก่) ที่พบในสำนวน 3 สำนวน คือ 鸡口牛后、宁为鸡口，无为牛后¹⁷ และ 鸡尸牛从¹⁸ สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “สถานที่เล็ก ธรรมดา” โดยทั้ง 3 สำนวนมีความหมายตามที่ระบุในพจนานุกรม คือ “การยอมเป็นผู้นำในที่เล็ก ๆ ไม่ยอมเป็นผู้ตามในที่ใหญ่” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติทางความหมายในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง มีลักษณะดังนี้

¹⁷ Sun Hongde 孙洪德. (2005). 汉语俗语词典. 北京: 商务印书馆国际有限公司. 第 376 页.

¹⁸ Chengyudacidian bianweihui 《成语大词典》编委会. (2019). 成语大词典 (第 2 版). 北京: 商务印书馆国际有限公司. 第 601 页.

วงความหมายต้นทาง	⇒	วงความหมายปลายทาง
<ul style="list-style-type: none"> • 鸡口 (ปากไก่) • 鸡尸 (ซากไก่) 	⇒	• สถานที่ขนาดเล็ก ธรรมดา
ไก่เป็นสัตว์ขนาดเล็ก	⇒	สถานที่ขนาดเล็ก
สัตว์ที่พบเห็นได้ทั่วไป ธรรมดา	⇒	เป็นสถานที่ซึ่งไม่มีความพิเศษ
เป็นอวัยวะ สู่ถึงพื้นที่	⇒	เป็นพื้นที่

การถ่ายโยงความหมายของความหมายต้นทาง เนื่องจากนำคุณสมบัติของ 鸡口 (ปากไก่) และ 鸡尸 (ซากไก่) ซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่มีขนาดเล็ก เป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไป ไม่มีความพิเศษ มาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “สถานที่ขนาดเล็ก ธรรมดา” จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 สำนวนข้างต้น ใช้คำว่า “鸡” (ไก่) ซึ่งเป็นสัตว์เล็ก เปรียบเทียบกับ “牛” (วัว) ซึ่งเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ ทำให้เห็นภาพการเปรียบเทียบของสัตว์ 2 ชนิดได้ชัดเจนในเรื่องของขนาดพื้นที่ และสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของคนจีนที่มองว่า ไก่เป็นสัตว์ที่ธรรมดา ไม่พิเศษ สิ่งของส่วนใหญ่ที่สื่อความหมายในลักษณะดังกล่าวจะใช้ “ไก่” มาเปรียบเทียบ

ในประเด็นที่จะนำเสนอต่อไป คือ การวิเคราะห์ความหมายเชิงอารมณ์ของคำและสำนวนที่สื่อความหมายอุปลักษณ์โดยใช้คำว่า “鸡” (ไก่) เพื่อเป็นการทำความเข้าใจมุมมองของชาวจีนที่มีต่อสัตว์ชนิดนี้

3.2 ความหมายเชิงอารมณ์ (Emotive meaning)

ความหมายตรง (Denotative meaning) ของคำว่า “鸡” (ไก่) เป็นความหมายที่ไม่บ่งทัศนคติเชิงบวกหรือลบ (ความหมายกลาง) แต่เมื่อสื่อความหมายอุปลักษณ์แล้วมีการเปลี่ยนแปลงความหมายไป โดยชิวตี ศรีลัมพ์ (2561) ได้อธิบายเรื่องการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำประเภทอุปลักษณ์และนามนัยว่า เป็นผลมาจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออกหรือความหมายขยายขึ้นจากเดิม (ชิวตี ศรีลัมพ์, 2561, น.283)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลอุปลักษณ์ของคำว่า “鸡” (ไก่) จะเห็นได้ว่า การถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง “鸡” (ไก่) ไปยังวงความหมายปลายทาง ทำให้คำว่า “鸡”

(ไก่) สื่อความหมายกว้างขึ้น และมีความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากสื่อถึงมนุษย์และสิ่งที่ไม่มีชีวิตแล้ว ความหมายเชิงอารมณ์ก็เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน

ติญู ศรีนราวัฒน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์ (บ.ก.) (2558) กล่าวว่า ความหมายเชิงอารมณ์หมายถึง ความหมายที่บอกอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติของผู้ใช้ภาษา ความหมายเชิงอารมณ์เป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นจากการโยงความหมายเข้ากับความหมายอื่น ๆ เมื่อได้ยินคำนั้น ๆ แล้วจะทำให้เชื่อมโยงไปนึกถึงสิ่งที่ดี หรือไม่ดีก็ได้ ทั้งนี้ความเชื่อและค่านิยมของคนในสังคมใดสังคมหนึ่งส่งผลต่อการเลือกใช้คำที่บ่งบอกอารมณ์และทัศนคติเช่นกัน (ติญู ศรีนราวัฒน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์ (บ.ก.), 2558, น.177-179)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ความหมายเชิงอารมณ์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” ส่วนใหญ่เป็นความหมายที่บ่งทัศนคติเชิงลบ คิดเป็นสัดส่วน 57.5% สื่อความหมายกลาง 35% และสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวก 7.5% ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลความหมายอุปลักษณ์และความหมายเชิงอารมณ์ของคำและสำนวนที่มีคำว่า “鸡” (ไก่) ดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 3.1

แสดงข้อมูลสรุปความหมายอุปลักษณ์และความหมายเชิงอารมณ์ของคำและสำนวนที่มีคำว่า “鸡” (ไก่)

	คำหรือสำนวน	ความหมาย	ความหมายเชิงอารมณ์
[มนุษย์เป็นไก่]			
1	嫁鸡随鸡	ผู้ชาย	กลาง
2	嫁鸡随鸡, 嫁狗随狗, 嫁给扁担抱着走		กลาง
3	野鸡	โสเภณี	ลบ
4	公鸡戴帽子——官上加官 (冠)	ข้าราชการ	กลาง
5	鸡戴帽子——官 (冠) 上加官 (冠)		กลาง
6	鹤立鸡群	คนธรรมดา	กลาง

	คำหรือสำนวน	ความหมาย	ความหมาย เชิงอารมณ์
7	白鹤站在鸡群里——突出		กลาง
8	鸡群里的鹤——出类拔萃		กลาง
9	凤凰落架不如鸡		กลาง
10	拔了毛的凤凰不如鸡		กลาง
11	鸡儿不吃无工之食		กลาง
12	鸡毛过大秤——没有分量	คนที่ไม่มีฐานะทางสังคม	ลบ
13	鸡毛飞不上天	คนที่ไม่มีความสามารถ	ลบ
14	老鹰捉小鸡	คุณลักษณะ อ่อนแอ	ลบ
15	草鸡	ขี้ลาด	ลบ
16	瓷公鸡	ขี้เหนียว	ลบ
17	铁公鸡		ลบ
18	鼠肚鸡肠	ใจแคบ	ลบ
19	小肚鸡肠		ลบ
20	鸡鸣而起	ขยัน	บวก
21	闻鸡起舞		บวก
22	斗鸡走狗	การกระทำที่ไร้แก่นสาร	ลบ
23	斗鸡走马		ลบ
[สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก่]			
1	鸡肋	สิ่งของที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย	ลบ
2	吃鸡肋		ลบ
3	曹操吃鸡肋——食之无味，弃之可惜		ลบ
4	陶犬瓦鸡		ลบ
5	鸡毛与蒜皮——没多少斤两		ลบ

	คำหรือสำนวน	ความหมาย	ความหมาย เชิงอารมณ์
6	割鸡焉用牛刀	สิ่งของและเรื่องราวที่ไม่	ลบ
7	杀鸡焉用牛刀	สำคัญ	ลบ
8	牛刀割鸡		ลบ
9	杀鸡用牛刀——小题大做		ลบ
10	牛鼎烹鸡		ลบ
11	鸡毛蒜皮		ลบ
12	野鸡		สิ่งของผิดกฎหมาย
13	家鸡野鹜	สิ่งของธรรมดา ไม่โดดเด่น	กลาง
14	鸡汤	สิ่งของ (คำพูดหรือข้อความ) ที่มีคุณค่า	บวก
15	鸡口牛后	สถานที่เล็ก ธรรมดา	กลาง
16	宁为鸡口，无为牛后		กลาง
17	鸡尸牛从		กลาง

3.2.1 ความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ

จากข้อมูลพบว่ามี 23 ข้อมูลที่สื่อทัศนคติเชิงลบ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วน 57.5% ของข้อมูลทั้งหมด สิ่งที่เป็นวงความหมายต้นทาง มนุษย์สังเกตจากลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของไก่ ชนิดและขนาดของไก่ การละเล่นพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นสิ่งใกล้ตัวและคุ้นเคย นำมาถ้อยความหมายใช้สื่อสารเพื่อให้เห็นมโนทัศน์ร่วมกัน โดยใช้ “ไก่” สื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบต่อสิ่งที่มีอยู่ในสังคมและชีวิตประจำวัน เช่น โสเภณี คนที่ไม่มีฐานะทางสังคม คนที่ไม่มีความสามารถ คุณลักษณะ “อ่อนแอ” ของมนุษย์ ชี้ขาด ชี้เหนียว ใจแคบ การกระทำที่ไร้แก่นสาร สิ่งของที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย สิ่งของและเรื่องราวที่ไม่สำคัญ และสิ่งของผิดกฎหมาย เป็นต้น

เป็นที่น่าสนใจว่าเพราะเหตุใดชาวจีนจึงใช้คำว่า “鸡” (ไก่) ซึ่งถือเป็นสัตว์มงคลมาสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ เนื่องจากขัดแย้งกับความเชื่อเรื่องคุณธรรม 5 ประการ ที่ Yu Haiguang, (2009) ให้ข้อสรุปไว้ว่า ชาวจีนโบราณเชื่อว่าคุณธรรมของไก่ ได้แก่ ปัญญาธรรม (文德) เป็นปราชญ์นักสู้ (武德) มีความกล้าหาญ (勇德) มีเมตตาธรรม (仁德) และมีสัตย์ธรรม (信德) (Yu Haiguang, 2009, p.9-12) หรือความเชื่อที่ว่าไก่มีอำนาจจัดสิ่งชั่วร้าย อัปมงคล สื่อถึงความเป็นสิริมงคล มีโชคลาภวาสนาและบารมี มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ได้เลื่อนยศเลื่อนตำแหน่ง เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์การถ่ายทอดโยงความหมายแล้วพบว่า เนื่องจาก “ไก่” เป็นสัตว์ที่มีขนาดเล็ก และมีพฤติกรรมไม่ดีบางอย่างที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับมนุษย์และสิ่งไม่มีชีวิตสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนที่ให้คุณค่ากับ ขนาด น้ำหนัก ความแข็งแกร่ง ความสวยงาม สัตว์ใช้แรงงานที่เป็นประโยชน์ แต่ไก่ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว จึงถูกเลือกใช้มาสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ

3.2.2 ความหมายไม่บ่งทัศนคติเชิงบวกและลบ (ความหมายกลาง)

จากข้อมูลพบว่ามี 14 ข้อมูลที่สื่อความหมายกลาง ซึ่งคิดเป็นสัดส่วน 35% สิ่งที่เป็นวงความหมายต้นทาง มนุษย์สังเกตจากจำนวนของไก่ซึ่งมีมาก เพาะพันธุ์ง่าย หาได้ทั่วไปในสังคม จึงถูกนำมาถ่ายทอดโยงความหมายสื่อความหมายกลาง หมายถึงสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไป เป็นสิ่งธรรมดา ไม่โดดเด่น เช่น ผู้ชาย คนปกติ สถานที่เล็ก ธรรมดา สิ่งของธรรมดา ไม่โดดเด่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบจากรูปลักษณะภายนอกของไก่ตัวผู้ ชาวจีนเห็นว่าไก่มีหงอนอยู่บนหัวคล้ายคนสวมหมวก ซึ่งในสมัยโบราณหมวกเป็นเครื่องแสดงยศถาบรรดาศักดิ์ และแสดงถึงปัญญา จึงนำมาสื่อความหมายถึง “ข้าราชการ” เป็นต้น

3.2.3 ความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวก

จากการวิเคราะห์พบข้อมูลเพียง 3 ข้อมูลที่สื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวก ดังนี้
สำนวน 鸡鸣而起 และ 闻鸡起舞 สิ่งที่เป็นวงความหมายต้นทาง มนุษย์สังเกตจากพฤติกรรมการขันบอกเวลายามเช้าของ “ไก่” จึงถูกนำมาถ่ายทอดโยงความหมายสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวก หมายถึงความขยันของมนุษย์ นิสัยที่ต้องขันทุกเช้าเป็นกิจวัตรของไก่นี้ ถูกชาวจีนนำไปคิดเชื่อมโยงและใช้กับนิสัยด้านต่าง ๆ ของคน ได้แก่ ความตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ เชื่อถือได้ มีความซื่อสัตย์

ความหมายบ่งทัศนคติบวกอีกคำหนึ่ง คือ 兴 (兴) นำคุณประโยชน์ทางโภชนาการของ “ซูปโก” ที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ มาสื่อความหมายถึงคำพูดหรือข้อความที่มีประโยชน์ มีคุณค่าต่อจิตใจ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์ความหมายเชิงอารมณ์ของคำและสำนวนที่สื่อความหมายอุปลักษณ์โดยใช้คำว่า “兴” (โก) ส่วนใหญ่สื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบซึ่งขัดแย้งกับแนวความคิดของชาวจีนโบราณที่ Nie Jiao (2017) ได้เคยกล่าวไว้ว่า “โก” เป็นหนึ่งในสิบสองนักษัตร ถือเป็นสัตว์มงคล ผูกพันอย่างลึกซึ้งอยู่ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นอันหลากหลาย เช่น พิธีกรรม ตั้งแต่เกิด แต่งงาน ตาย เช่นไหว้บรรพบุรุษ เป็นต้น (Nie Jiao, 2017, p.270)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ทำให้มุมมองของชาวจีนต่อ “โก” ที่สะท้อนให้เห็นผ่านทางการใช้ภาษานั้นแตกต่างออกไป เนื่องจากการใช้อุปลักษณ์สื่อความหมายนั้น ต้องอาศัยคุณสมบัติที่มีร่วมกันของวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทาง สืบเนื่องจากสิ่งที่มีในชีวิตประจำวัน ไม่ใช่ความเชื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สำรวจที่มาของสำนวนที่ประกอบด้วยคำว่า “兴” (โก)¹⁹ ที่สื่อความหมายอุปลักษณ์ เพื่อดูแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์และมุมมองของชาวจีนที่มีต่อ “โก” พบว่า ในแต่ละยุคสมัยและช่วงที่คาบเกี่ยวเวลาระหว่างกัน ในคำศัพท์และสำนวนที่ประกอบด้วยคำว่า “兴” (โก) สื่อความหมายอุปลักษณ์ มีความหมายเชิงอารมณ์ทั้งเชิงบวก กลาง และลบผสมผสานกันไป รายละเอียดตามตาราง 3.2

---

¹⁹ ที่มาของคำศัพท์และสำนวนทั้งหมด ไม่มีการระบุช่วงเวลาที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงใช้ช่วงยุคสมัยที่ปรากฏคำศัพท์และสำนวนนั้น ๆ ครั้งแรกในเอกสารโบราณมาเทียบเคียง

ตารางที่ 3.2

แสดงช่วงเวลาและที่มาของคำศัพท์และสำนวนที่มีคำว่า “鸡” (ไก่) สื่อความหมายอุปลักษณ์

ลำดับ	คำศัพท์/สำนวน	ที่มา	ช่วงเวลา	สื่อ ความหมาย
1	草鸡	ไม่พบที่มา	-	ลบ
2	瓷公鸡	《孟子·尽心上》	ก่อนคริสต์ศักราช 250-150 ปี	ลบ
3	铁公鸡	《孟子·尽心上》	ก่อนคริสต์ศักราช 250-150 ปี	ลบ
4	鸡肋	《三国志·魏志·武帝纪》	ปีค.ศ.280-290	ลบ
5	鸡汤	《心灵鸡汤》 (Chicken Soup for the Soul)	ปีค.ศ.1993	บวก
6	野鸡	ไม่พบที่มา	-	ลบ
7	斗鸡走狗	《史记·袁盎晁错列 传》	ก่อนคริสต์ศักราช 202 ปี - ปีค.ศ. 221	ลบ
8	斗鸡走马	《汉书·宣帝纪》	ปีค.ศ.25-220	ลบ
9	割鸡焉用牛刀	《论语·阳货》	ก่อนคริสต์ศักราช 770-221 ปี	ลบ
10	杀鸡焉用牛刀	《论语·阳货》	ก่อนคริสต์ศักราช 770 - 221 ปี	ลบ
11	牛刀割鸡	《论语·阳货》	ก่อนคริสต์ศักราช 770-221 ปี	ลบ

12	杀鸡用牛刀—— 小题大做	《论语·阳货》	ก่อนคริสต์ศักราช 770-221 ปี	ลบ
13	牛鼎烹鸡	《后汉书·边让传》	ปีค.ศ.432-445	ลบ
14	鹤立鸡群	《竹林七贤论》	ปีค.ศ.266-420	กลาง
15	白鹤站在鸡群里 ——突出	《竹林七贤论》	ปีค.ศ.266-420	กลาง
16	鸡群里的鹤—— 出类拔萃	ไม่พบที่มา	-	กลาง
17	曹操吃鸡肋—— 食之无味，弃之 可惜	《三国志·魏志·武 帝纪》	ปีค.ศ.280-290	ลบ
18	吃鸡肋	《三国志·魏志·武 帝纪》	ปีค.ศ.280-290	ลบ
19	鸡口牛后	《战国策·韩策》	ก่อนคริสต์ศักราช 475-221 ปี	กลาง
20	鸡尸牛从	《战国策·韩策》	ก่อนคริสต์ศักราช 475-221 ปี	กลาง
21	宁为鸡口，无为 牛后	《战国策·韩策》	ก่อนคริสต์ศักราช 475-221 ปี	กลาง
22	鸡毛蒜皮	《石猴——平分杂 记》	ปีค.ศ.1944	ลบ
23	鸡毛与蒜皮—— 没多少斤两	《石猴——平分杂 记》	ปีค.ศ.1944	ลบ
24	鼠肚鸡肠	《斩鬼传》	ปีค.ศ.1688	ลบ
25	小肚鸡肠	《鱼菱风景》	ปีค.ศ.1983	ลบ
26	鸡鸣而起	《孟子·尽心上》	ก่อนคริสต์ศักราช 250-150 ปี	บวก
27	闻鸡起舞	《晋书·祖逖传》	ปีค.ศ.960-1127	บวก

28	家鸡野鹜	《晋中兴书》卷七	ปีค.ศ.420-479	กลาง
29	嫁鸡随鸡	《代鸠妇言》	ปีค.ศ.960-1279	กลาง
30	嫁鸡随鸡，嫁狗随狗，嫁给扁担抱着走	《代鸠妇言》	ปีค.ศ.960-1279	กลาง
31	陶犬瓦鸡	《金缕子》	ปีค.ศ.502-557	ลบ
32	凤凰落架不如鸡	《爱与恨》	ปีค.ศ.1979	กลาง
33	拔了毛的凤凰不如鸡	ไม่พบที่มา	-	กลาง
34	公鸡戴帽子——官上加官（冠）	《史记·项羽本纪》	ก่อนคริสต์ศักราช 202 ปี - ปีค.ศ.8	กลาง
35	鸡戴帽子——官（冠）上加官（冠）	《史记·项羽本纪》	ก่อนคริสต์ศักราช 202 ปี - ปีค.ศ.8	กลาง
36	鸡毛飞不上天	ไม่พบที่มา	-	ลบ
37	鸡毛过大秤——没有分量	ไม่พบที่มา	-	ลบ
38	老鹰捉小鸡	ไม่พบที่มา	-	ลบ
39	鸡儿不吃无工之食	《西游记》	ปีค.ศ.1368-1644	กลาง
40	铁公鸡——一毛不拔	《孟子·尽心上》	ก่อนคริสต์ศักราช 250-150 ปี	ลบ

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการปรากฏขึ้นของสำนวนในช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกันซึ่งสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวก กลาง และลบ แตกต่างกันไป เช่น ช่วงยุควสันตสารทและยุครณรัฐ (春秋战国时期) (770 ปีก่อนคริสต์ศักราช - 221 ปีก่อนคริสต์ศักราช) มีสำนวน 割鸡焉用牛刀、杀鸡焉用牛刀、牛刀割鸡 และ 杀鸡用牛刀——小题大做 เกิดขึ้น ซึ่งทั้งหมดใช้สื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ ในขณะที่ในช่วง 250 ปีก่อนคริสต์ศักราช - 150 ปีก่อน

คริสต์ศักราช มีสำนวน 鸡鸣而起 ซึ่งสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวกเกิดขึ้นเช่นกัน และในช่วง 202 ปีก่อนคริสต์ศักราช – ค.ศ.8 มีสำนวน 公鸡戴帽子——官上加官（冠） และ 鸡戴帽子——官（冠）上加官（冠） ซึ่งมีความหมายไม่บ่งทัศนคติเชิงบวกและลบ (ความหมายกลาง) เกิดขึ้น

อีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น ในปีค.ศ.266-420 มีสำนวน 鹤立鸡群 และ 白鹤站在鸡群里——突出 ซึ่งมีความหมายไม่บ่งทัศนคติเชิงบวกและลบ (ความหมายกลาง) เกิดขึ้น ในขณะที่ในช่วงเวลาคาบเกี่ยวกัน คือ ในช่วงปีค.ศ.280-290 มีสำนวน 曹操吃鸡肋——食之无味，弃之可惜、吃鸡肋 และคำศัพท์ 鸡肋 ซึ่งมีความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบเกิดขึ้น เป็นต้น

จากข้อมูลการวิเคราะห์ช่วงเวลาของการเกิดสำนวนต่าง ๆ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” ไม่มีแนวโน้มที่ชัดเจนว่าจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด เนื่องจาก “ไก่” ในสังคมจีนมีความหมายเชิงวัฒนธรรมที่ซับซ้อน กล่าวคือ สามารถสื่อความหมายบ่งทัศนคติได้ทั้งเชิงบวก กลาง และลบ ซึ่งความหมายที่หลากหลายเช่นนี้เป็นผลจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีนทำให้ชาวจีนมีมโนทัศน์ต่อ “ไก่” ที่หลากหลาย เช่น สำนวน 鸡鸣而起 สัมพันธ์กับพฤติกรรมการขยันหมั่นเพียรของไก่ที่คนจีนโบราณยกย่อง “ไก่” ว่าเป็นสัตว์ที่มีสัตย์ธรรม (信德) หรือสำนวน 割鸡焉用牛刀 ที่เกี่ยวข้องกับสังคมเกษตรกรรมของจีนซึ่งยกย่องสัตว์ใช้แรงงานอย่าง “วัว” มากกว่าสัตว์เลี้ยงเพื่อบริโภคเช่น “ไก่” เป็นต้น

3.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดอุปลักษณ์มโนทัศน์ พบว่าในคำศัพท์และสำนวนจีนที่ใช้คำว่า “鸡” (ไก่) สื่อความหมายเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ มีทั้งหมดจำนวน 6 คำ และ 34 สำนวน การศึกษาความหมายเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ สามารถจำแนกกลุ่มความหมายได้ออกเป็น 2 กลุ่มความหมาย คือ [มนุษย์เป็นไก่] และ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก่] โดยวงความหมายต้นทางใช้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “ไก่” มาเปรียบเทียบสื่อถึงวงความหมายปลายทางที่เป็น “มนุษย์” และ “สิ่งไม่มีชีวิต” ดังนี้

- 1) ชนิด เพศ ขนาดของไก่
- 2) ชิ้นส่วนและอวัยวะของไก่
- 3) ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของไก่

- 4) การละเล่นพื้นบ้านที่เกี่ยวข้อง คือ การละเล่นไก่ชน
- 5) อื่น ๆ (สิ่งของที่สร้างเป็นรูปลักษณะไก่ หรือทำมาจากไก่)

ตารางที่ 3.3

แสดงวงความหมายต้นทางและคำที่ใช้เปรียบเทียบอุปลักษณ์

วงความหมายต้นทาง	คำที่ใช้เปรียบเทียบ
1. ชนิด เพศ ขนาดของไก่	家鸡 (ไก่บ้าน) 公鸡 (ไก่ตัวผู้) 小鸡 (ลูกไก่)
2. ชิ้นส่วนและอวัยวะของไก่	鸡毛 (ขนไก่) 鸡肋 (ซี่โครงไก่) 鸡口 (ปากไก่) 鸡尸 (ซากไก่) 鸡肠 (ไส้ไก่)
3. ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของไก่	鸡鸣 (ไก่ขัน: ความขยัน) 鸡 (ไก่) 草鸡 (ไก่ป่า: มีพฤติกรรมอยู่เป็นกลุ่ม เมื่อพลัด หลงจากฝูงหรือหากมีเสียงดังและอันตรายจะตกใจ กลัวบินหนี) 野鸡 (ไก่ป่า: พฤติกรรมการหากินซึ่งไม่เป็นหลัก แหล่ง หากินทั่วไป)
4. การละเล่นพื้นบ้านที่เกี่ยวข้อง	斗鸡 (การละเล่นชนไก่)
5. อื่น ๆ (สิ่งของที่สร้างเป็นรูปลักษณะไก่ หรือ ทำจากไก่)	铁公鸡 (ไก่ตัวผู้เหล็ก) 瓷公鸡 (ไก่ตัวผู้เซรามิก) 瓦鸡 (ไก่กระเบื้อง) 鸡汤 (ซूपไก่)

กลุ่มความหมายอุปลักษณ์ [มนุษย์เป็นไก่] เมื่อจำแนกตามรายละเอียดแล้วสามารถแยกเป็นวงความหมายย่อยได้เป็น 3 ประเภท คือ คน คุณลักษณะ และการกระทำของมนุษย์ ดังนี้

1) **คน** หมายถึง ผู้ชาย โสเภณี ข้าราชการ คนปกติ คนที่ไม่มีฐานะทางสังคม และคนที่ไม่มีความสามารถ

2) **คุณลักษณะของมนุษย์** มีทั้งหมด 5 ประเภท คือ อ่อนแอ ขี้ลาด ขี้เหนียว ใจแคบ ขยัน

3) **การกระทำของมนุษย์** มีความหมายเดียว คือ การกระทำที่ไร้แก่นสาร

กลุ่มความหมายอุปลักษณ์ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก่] เมื่อจำแนกตามรายละเอียดแล้วสามารถแยกเป็นวงความหมายย่อยได้เป็น 2 ประเภท คือ สิ่งของ และสถานที่ ดังนี้

1) **สิ่งของ** หมายถึง สิ่งของที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย สิ่งของและเรื่องราวที่ไม่สำคัญ สิ่งของผิดกฎหมาย สิ่งของธรรมดา ไม่โดดเด่น และคำพูดหรือข้อความที่มีคุณค่า

2) **สถานที่** หมายถึง สถานที่เล็ก ธรรมดา

ผู้วิจัยสรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางความหมายทั้งกลุ่มความหมายอุปลักษณ์ [มนุษย์เป็นไก่] และ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก่] ดังต่อไปนี้

1) “ไก่” เป็นสัตว์เลี้ยงประจำครัวเรือน ขยายพันธุ์ง่าย มีจำนวนมาก พบเห็นได้ทั่วไป จึงถูกนำมาสื่อความหมายถึง ผู้ชาย และคนปกติที่พบเห็นได้ทั่วไป รวมถึงการอุปลักษณ์สื่อความหมายบอก “สิ่งของธรรมดา ไม่โดดเด่น” และ “สถานที่ธรรมดา”

2) รูปลักษณ์ภายนอก เช่น “ไก่ตัวผู้” ซึ่งมีหงอนไก่คล้ายหมวกของข้าราชการจีนสมัยก่อน ประกอบกับในสังคมโบราณของจีนมีเพียงผู้ชายเท่านั้นที่รับราชการได้ จึงทำให้ “ไก่” สื่อความหมายถึง “ข้าราชการ” ซึ่งจำกัดอยู่ที่ “เพศชาย” เท่านั้น

3) ลักษณะภายนอก สีของไก่ป่า ประกอบกับพฤติกรรมการหากินทั่วไปของ “ไก่” ซึ่งไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง รวมถึงลักษณะพิเศษทางภาษาเรื่องการพ้องเสียง ทำให้ “ไก่” ใช้สื่อความหมายถึง “โสเภณี”

4) ความสามารถของ “ไก่” เป็นสัตว์ปีกแต่บินไม่ได้ ทำได้เพียงกระโดดและบินระยะใกล้ ไก่จึงไม่มีความสามารถใด ๆ เมื่อเทียบกับสัตว์ปีกชนิดอื่น ๆ และเมื่ออยู่บนพื้นก็สู้สุนัขหรือม้าไม่ได้ ดังนั้นจึงถูกนำมาสื่อความหมาย “คนที่ไม่มีฐานะทางสังคม” และ “คนที่ไม่มีความสามารถ”

“สิ่งของที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย” “สิ่งของและเรื่องราวที่ไม่สำคัญ” เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดเกิดจากการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติที่วงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางที่มีลักษณะคล้ายกันของความหมายอุปลักษณ์ ประกอบกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีน จึงส่งผลให้ชาวจีนใช้ “ไก่” สื่อความหมายที่หลากหลาย

ความหมายเชิงอารมณ์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” ส่วนใหญ่เป็นความหมายที่บ่งทัศนคติเชิงลบ คิดเป็นสัดส่วน 57.5% สื่อความหมายกลาง 35% และสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวก 7.5% ความหมายและมโนทัศน์ของคนจีนที่มีต่อคำว่า “鸡” (ไก่) ส่วนใหญ่สื่อความหมายเชิงลบ ซึ่งเป็นผลจากการถ่ายโยงความหมายของคุณสมบัติของ “ไก่” เอง เช่น ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมบางอย่าง เนื่องจากไก่มีพฤติกรรมการหากิน ซัดใจ และอ่อนแอ รวมไปถึงชนิด และขนาดของไก่ซึ่งมีขนาดเล็ก ทำให้ “ไก่” ถูกเลือกใช้มาสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ สำหรับความหมายไม่บ่งทัศนคติเชิงบวกหรือลบ (ความหมายกลาง) เกิดจากการถ่ายโยงความหมายของคุณสมบัติของ “ไก่” ซึ่งเป็นสัตว์ที่พบเห็นได้ทั่วไป ไม่มีความพิเศษหรือหายาก จึงใช้ไก่สื่อถึง “สิ่งธรรมดา” “คนธรรมดาไม่โดดเด่น” “ผู้ชาย” เป็นต้น และมีเพียงมีพฤติกรรมการขันบอกเวลายามเช้าของไก่และประโยชน์ทางโภชนาการเท่านั้นที่ถูกนำมาเชื่อมโยงสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวก

และจากการวิเคราะห์ช่วงเวลาการเกิดสำนวนต่าง ๆ พบว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” ไม่มีแนวโน้มที่ชัดเจนว่าจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด จึงสะท้อนให้เห็นว่าชาวจีนมีมโนทัศน์ต่อ “ไก่” ที่หลากหลาย และ “ไก่” ในสังคมจีนมีความหมายเชิงวัฒนธรรมที่ซับซ้อน สามารถสื่อความหมายบ่งทัศนคติได้ทั้งเชิงบวก กลาง และลบ ซึ่งเกิดจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีน

ในบทที่ 3 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความหมาย การถ่ายโยงความหมายอุปลักษณ์และความหมายเชิงอารมณ์ของคำและสำนวนที่ใช้คำว่า “鸡” (ไก่) จากการวิเคราะห์เชิงภาษาจะเห็นได้ว่า ผู้ใช้ภาษาสังเกตพฤติกรรมและคุณสมบัติของไก่ นำคุณสมบัติที่มีร่วมกันระหว่างวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมาเพื่อสื่อความหมายเปรียบเทียบ และจากการวิเคราะห์เชิงภาษาจะเห็นได้ว่าที่จริงแล้วชาวจีนมีมุมมองต่อ “ไก่” ไม่ค่อยดีนัก แต่ “ไก่” ที่ปรากฏให้เห็นในศิลปะจีนหรือที่ “ไก่” มีบทบาททางพิธีกรรมต่าง ๆ กลับสะท้อนให้เห็นว่าชาวจีนมองว่าไก่

เป็นสัตว์มงคลและสื่อความหมายดี ในบทที่ 4 ผู้วิจัยจึงจะอธิบายถึงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อคำว่า “ไก่” และเชื่อมโยงถึงภาพสะท้อนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏจากการใช้ภาษาต่อไป

บทที่ 4

มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” และภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจีน

จากการวิเคราะห์ความหมายเชิงอารมณ์ของคำและสำนวนที่สื่อความหมายอุปลักษณ์ โดยใช้คำว่า “Xǔ” (ไก่) พบว่า ความหมายและมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” ส่วนใหญ่ สื่อความหมายเชิงลบ ซึ่งเป็นผลจากการถ้อยความหมายของคุณสมบัติของ “ไก่” เอง เช่น ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมซัดใจและอ่อนแอ รวมไปถึงชนิด และขนาดของไก่ซึ่งมีขนาดเล็กและเบา ทำให้ “ไก่” ถูกเลือกใช้มาสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ สำหรับความหมายไม่บ่งทัศนคติเชิงบวก และลบ (ความหมายกลาง) เกิดจากการถ้อยความหมายของคุณสมบัติของ “ไก่” ซึ่งเป็นสัตว์ที่พบเห็นได้ทั่วไป ไม่มีความพิเศษหรือหายาก จึงใช้ไก่สื่อถึง “สิ่งธรรมดา” “คนธรรมดาไม่โดดเด่น” “ผู้ชาย” เป็นต้น และมีเพียงมีพฤติกรรมการขับอกเวลายามเช้าของไก่ และประโยชน์ทางโภชนาการ เท่านั้นที่ถูกนำมาเชื่อมโยงสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวก

การที่คำศัพท์และสำนวนที่ใช้คำว่า “Xǔ” (ไก่) สื่อความหมายอุปลักษณ์ ส่วนใหญ่ สื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ ซึ่งขัดแย้งกับแนวความคิดของชาวจีนโบราณที่มองว่า “ไก่” เป็นหนึ่งในสิบสองนักษัตร ถือเป็นสัตว์มงคล ผูกพันอย่างลึกซึ้งอยู่ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นอันหลากหลาย เช่น พิธีกรรม ตั้งแต่เกิด แต่งงาน ตาย เช่นไหว้บรรพบุรุษ เป็นต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ทำให้มุมมองของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” ที่สะท้อนให้เห็นผ่านการใช้ภาษานั้นแตกต่างออกไป เพราะการใช้อุปลักษณ์สื่อความหมายนั้น มนุษย์ต้องอาศัยคุณสมบัติที่มีร่วมกันของวงความหมายต้นทางและความหมายปลายทาง สืบเนื่องจากสิ่งที่มีในชีวิตประจำวัน และสื่อความหมายในมโนทัศน์ของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ แต่ไม่ใช่ความเชื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิม

ในบทนี้ผู้วิจัยจะสรุปและอธิบายถึงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อคำว่า “ไก่” และเชื่อมโยงถึงภาพสะท้อนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีนจากการวิเคราะห์เชิงภาษา เช่น มุมมองเรื่องเพศ และการครองเรือน การละเล่นพื้นบ้านที่เกี่ยวข้อง อิทธิพลของความเชื่อชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิม ความเชื่อเรื่องสัตว์มงคล ลักษณะพิเศษบางประการของภาษาจีนที่ส่งผลให้มโนทัศน์ต่อ “ไก่” แตกต่างออกไป เป็นต้น

4.1 มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่”

ในบทที่ 3 จากการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์พบว่า คำว่า “鸡” (ไก่) สื่อความหมายอุปลักษณ์แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มความหมาย คือ [มนุษย์เป็นไก่] และ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก่] และได้เข้าใจความหมายเชิงอารมณ์ของชาวจีนที่มีต่อคำว่า “ไก่” ว่าเป็นเช่นไร ในบทนี้ผู้วิจัยจะอธิบายถึงมโนทัศน์ของชาวจีนต่อ “ไก่” ซึ่งเป็นทัศนคติและการรับรู้ของชาวจีนภายใต้บริบททางภาษาและวัฒนธรรม เช่น ความเชื่อ สภาพการดำรงชีวิต ค่านิยม เป็นต้น

ปรากฏการณ์การใช้ภาษาของมนุษย์ทำให้เห็นได้ว่า ในคำศัพท์หนึ่งคำจะมีความหมายพื้นฐานที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมอยู่แล้ว เช่นเดียวกับคำศัพท์ที่เกี่ยวกับสัตว์ แต่เนื่องจากสัตว์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับมนุษย์ จึงเกิดความหมายใหม่ขึ้น ซึ่งก็คือ “ความหมายในเชิงวัฒนธรรม” ความหมายในเชิงวัฒนธรรมนี้จะสะท้อนให้เราเห็นมโนทัศน์ของคนที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ ผู้วิจัยสรุปมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

4.1.1 “ไก่” เป็น “สิ่งไม่ดี”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความหมายอุปลักษณ์ทั้งหมดพบว่าชาวจีนมีมโนทัศน์ต่อ “ไก่” ว่าเป็น “สิ่งไม่ดี” ในคำศัพท์และสำนวนที่สื่อความหมายในเชิงลบมักใช้ “ไก่” สื่อความหมาย เช่น

สำนวน 鸡毛过大秤——没有分量 สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “คนที่ไม่มีฐานะทางสังคม” 鸡毛飞不上天 สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “คนที่ไม่มีความสามารถ” ซึ่งเกิดจากการนำคุณสมบัติของ 鸡毛 (ขนไก่) ซึ่งมีน้ำหนักเบา ไม่มีประโยชน์ ไม่มีราคาเหมือนขนสัตว์ชนิดอื่นมาเปรียบเทียบ

สำนวนเคยชิน 老鹰捉小鸡 สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง “ลักษณะความอ่อนแอของมนุษย์” โดยนำ 小鸡 (ลูกเจี๊ยบ) ซึ่งมีขนาดเล็ก ไม่แข็งแรง หาอาหารด้วยตัวเองไม่ได้มาใช้ในความหมายเชิงอุปลักษณ์ เนื่องจากความอ่อนแอของมนุษย์เกิดจากการที่มีกำลังน้อยกว่า ไม่แข็งแรง ไม่สามารถสู้อีกฝ่ายได้ และใช้ 老鹰 (นกอินทรี) ซึ่งจัดเป็นนกล่าเหยื่อขนาดใหญ่ มีโครงสร้างร่างกายแข็งแรง สายตาคม บินเร็ว โจมตีได้อย่างแม่นยำ มาสื่อถึงความแข็งแกร่ง เป็น “ผู้ล่า” ผู้ที่อ่อนแอกว่า จะเห็นได้ว่าชาวจีนมองว่า “ไก่” เป็นสัตว์ที่เล็ก อ่อนแอ เป็นสิ่งไม่ดีเมื่อเทียบกับสัตว์ชนิดอื่น

瓷公鸡 และ 铁公鸡 สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “ความขี้เหนียวของมนุษย์” ซึ่งเกิดจากการนำรูปลักษณ์ภายนอกเหมือนไก่ มีปีกมีขน แต่ไม่สามารถถอนขนได้ เนื่องจากทำมาจาก

กระเบื้องและเหล็กมาเชื่อมโยงความหมาย จึงสื่อถึงคนที่ไม่ยอมจ่ายเงินแม้เป็นจำนวนเพียงเล็กน้อย เหมือนกับไก่ที่ไม่ยอมเสียขนสักเส้น

鸡肠 (ไส้ไก่) ซึ่งเป็นอวัยวะอยู่ในร่างกายมนุษย์ มีขนาดเล็กไม่สามารถบรรจุอะไร ได้มากมาเชื่อมโยงสื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์กับ “ความใจแคบของมนุษย์” ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่อยู่ในตัวบุคคล ไม่คิดเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ใคร คิดถึงเพียงเรื่องของตนเอง และผลประโยชน์ของตนเองเท่านั้น

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่า ชาวจีนสังเกตลักษณะพฤติกรรม นิสัย คุณสมบัติจากอวัยวะของตัวของไก่มาใช้สื่อความหมายในเชิงลบ และสะท้อนให้เห็นว่าชาวจีนมี มโนทัศน์ต่อสิ่งรอบตัวอย่างไร กล่าวคือ ชาวจีนให้คุณค่ากับสิ่งที่มีขนาดใหญ่ มีน้ำหนักมาก และใช้ ประโยชน์ได้ หากสิ่งใดไม่มีคุณสมบัติเหล่านี้แล้ว จะถูกมองว่าเป็นสิ่งไม่ดีทั้งสิ้น

4.1.2 “ไก่” เป็น “สิ่งธรรมดา”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความหมายอุปลักษณ์ทั้งหมดพบว่าชาวจีนมีมโนทัศน์ต่อ “ไก่” ว่าเป็น “สิ่งธรรมดา” เช่น สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ถึงคน พบว่าหมายถึง “คนปกติ” มีสัดส่วน จำนวนมากที่สุด เช่น สำนวน 鹤立鸡群、白鹤站在鸡群里——突出、鸡群里的鹤 ——出类拔萃、凤凰落架不如鸡 และ 拔了毛的凤凰不如鸡

ในสำนวน 家鸡野鹜 เปรียบเทียบวิธีการเขียนพู่กันที่แตกต่างกัน ปัจจุบันใช้ เปรียบเทียบกับมนุษย์ที่ชอบอะไรแปลกใหม่ ไม่ชอบสิ่งของธรรมดาทั่วไป โดยใช้ 野鹜 ที่หมายถึง “เป็ดป่า” มาคู่กับคำว่า 家鸡 (ไก่อบ้าน) เปรียบเทียบถึงสิ่งของ 2 สิ่งที่แตกต่างกัน และใช้ “ไก่อบ้าน” เปรียบกับสิ่งของธรรมดาทั่วไป

เนื่องจาก “ไก่” เป็นสิ่งมีชีวิตที่พบเห็นได้ทั่วไปในประเทศจีน และเป็นสัตว์ที่เลี้ยงไว้เป็น อาหาร ไม่ได้เป็นสัตว์หายาก มีความสวยงาม หรือได้รับการยกย่องเหมือนสัตว์ปีกชนิดอื่น ชาวจีนจึงมี มโนทัศน์ต่อ “ไก่” ว่าเป็น “สิ่งธรรมดา” ในขณะที่คำว่า 鹤 (นกกระเรียน) และ 凤凰 (หงส์) เป็น สัตว์ที่มีคุณค่าสูงส่ง เป็นสิ่งที่มีความหมายมงคล จึงมักนำมาใช้ในความหมายเชิงอุปลักษณ์สื่อ ความหมายถึง “สิ่งของที่หายาก โดดเด่น และมีคุณค่า” เป็นต้น

4.1.3 “ไก่” เป็น “สัตว์ที่ขยันและรู้เวลา”

คำว่า “鸡” (ไก่) ที่พบในสำนวน 鸡鸣而起 และ 闻鸡起舞 สะท้อนให้เห็น มโนทัศน์ของชาวจีนที่มองว่าไก่เป็นสัตว์ที่ขยันและรู้เวลา ไก่มีพฤติกรรมขันยามเช้าทุกวัน เป็นการ กระทำที่สม่ำเสมอ ซึ่งเป็นหนึ่งในคุณธรรม 5 ประการซึ่งคนจีนโบราณยกย่อง “ไก่” ว่าเป็นสัตว์ที่มี

สัตยธรรม (信德) ไก่คอยเฝ้าขันบอกเวลาทุกเช้าไม่เคยขาด จึงนับได้ว่ามีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ เอามาเปรียบเทียบกับคนที่ขยันซึ่งมักจะตื่นแต่เช้าเพื่อทำมาหากิน รู้จักการบริหารเวลา ไม่เกียจคร้าน เพื่อเดินทางไปสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

4.1.4 “ไก่” เป็น “สัตว์ที่มีประโยชน์ทางโภชนาการ”

คำศัพท์ 鸡 (ไก่) ตามความหมายประจำรูปหมายถึง “ซูปไก่” นำมาใช้สื่อความหมาย อุปลักษณ์หมายถึง “ข้อความหรือคำพูดที่เสริมสร้างพลังงานดี ๆ” จะเห็นได้ว่าในชีวิตประจำวันของ ชาวจีนนั้นการบริโภคอาหารเป็นสิ่งสำคัญ “ไก่” เป็นสัตว์เลี้ยงที่มนุษย์นำมาทำเป็นอาหาร มีประโยชน์ บำรุงร่างกาย เนื้อไก่มีไขมันน้อยและมีแร่ธาตุที่จำเป็นต่อร่างกายจำนวนมาก ดังนั้น ชาวจีนจึงนิยมกินซูปไก่ ตุนไก่สมุนไพรเพื่อบำรุงร่างกาย ให้ความอบอุ่น พื้นฟูสุขภาพ ในเมนูอาหาร ของจีนจึงขาด “ไก่” ไม่ได้ แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นจากความหมายอุปลักษณ์ของคำว่า 鸡 (ไก่) ที่หมายถึง “ข้อความหรือคำพูดที่เสริมสร้างพลังงานดี ๆ” เนื่องจากมีคุณสมบัติร่วมกัน คือ เป็นสิ่งที่มี ประโยชน์ต่อร่างกาย มนุษย์บริโภคแล้วสามารถบำรุงร่างกาย และสร้างแรงใจ พลังใจได้

4.2 ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจีน

นอกจากความหมายในเชิงอุปลักษณ์และความหมายแฝงเชิงอารมณ์ที่เป็นผลการวิจัย หลักของงานวิจัยเล่มนี้แล้ว การศึกษาความหมายของคำและสำนวนยังสะท้อนให้เห็นภาพของสังคม และวัฒนธรรมจีนในมิติต่าง ๆ อีก ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ 5 ประเด็น คือ มุมมองเรื่องเพศและการครองเรือน การละเล่นพื้นบ้าน อิทธิพลของความเชื่อชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิม สัตว์สำคัญในวัฒนธรรมจีน และการป้องกันภัยกับการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 มุมมองเรื่องเพศและการครองเรือน

ความหมายอุปลักษณ์ของคำว่า “鸡” (ไก่) สะท้อนให้เห็นสังคมยุคศักดินาที่ผู้ชาย เป็นใหญ่ กตขี้ผู้หญิง และมีแนวคิดบางประการที่จำกัดสิทธิ เสรีภาพของผู้หญิง

ประการแรก ขอยกตัวอย่างมุมมองของชาวจีนต่อ “อาชีพโสเภณี” และชีวิตของโสเภณี ในภาษาจีนใช้คำว่า 野鸡 (ไก่ป่า) มาเปรียบกับโสเภณี เนื่องจากการแต่งกายของโสเภณีมีสีสันฉูดฉาด เพื่อดึงดูดสายตาของลูกค้า ใช้ชีวิตตอนกลางคืนอยู่ข้างถนนหรือโรงน้ำชาเพื่อเรียกแขกมาใช้บริการ

ในประวัติศาสตร์จีนมีบันทึกเกี่ยวกับหญิงขายบริการของจีนว่ามีหลายประเภท อาจเรียกว่า “艺妓” ซึ่งถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า หญิงที่ขายบริการด้านศิลปะและความ

บันเทิง เช่น ร้องเพลง เล่นดนตรี แต่งกลอน แต่ไม่ได้ขายบริการทางเพศเป็นหลัก “色妓” ซึ่งหมายถึงโสเภณีที่ขายบริการทางเพศ “女乐” ซึ่งเป็นทาสสาวสร้างความบันเทิง ร้องเพลง เต้นรำ แสดงละคร และมักถูกบังคับให้ร่วมเพศกับนายทาส “家妓” เป็นนางบำเรอในบ้าน นอกจากนี้ยังมี “民妓” โสเภณีชาวบ้าน “宫妓” นางบำเรอในราชสำนัก และ “官妓” นางบำเรอของขุนนาง จะเห็นได้ว่าโสเภณีมีบทบาทอยู่ในทุกสมัยของประวัติศาสตร์ ทั้งบริการอย่างเปิดเผยและหลบ ๆ ซ่อน ๆ เป็นอาชีพที่มีอยู่มาเนิ่นนานและยังพบเห็นได้ในปัจจุบัน (ประจักษ์ ป้อมอินทร์, 2563) จากข้อมูลข้างต้นสามารถสังเกตเห็นเพิ่มเติมได้อีกว่า คำว่า “鸡” (ไก่) มีเสียงพ้องกับคำว่า “妓” (jì, โสเภณี) จึงอาจมองได้ว่านอกจากพฤติกรรมการหากินของไก่ป่าทำให้คำว่า “鸡” (ไก่) สื่อความหมายถึงโสเภณีแล้ว ลักษณะพิเศษของภาษาจีนเรื่องการพ้องเสียงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้คำว่า “鸡” (ไก่) สื่อความหมายถึงโสเภณีได้เช่นกัน

ประการที่สอง คือ ความคิดเรื่องการครองเรือนและค่านิยมเรื่องการแต่งงานตามสามีในสังคมจีน จะเห็นได้จากสำนวน 嫁鸡随鸡 และ 嫁鸡随鸡, 嫁狗随狗, 嫁给扁担抱着走 สำนวนนี้หากแปลตรงตัวจะหมายถึง “แต่งงานกับไก่ก็ต้องตามไก่ แต่งงานกับสุนัขก็ต้องตามสุนัข” สื่อความหมายเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่แต่งงานแล้วว่า ต้องใช้ชีวิตคู่กับสามี ไม่ว่าจะสามีจะดีหรือเลว จะมีหรือจนก็ต้องอยู่เคียงคู่ต่อไป

สำนวนนี้สะท้อนให้เห็นบทบาทของชายหญิงในสังคมจีนนับตั้งแต่ยุคสังคมศักดินาเป็นต้นมาว่าให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เช่น การศึกษาของผู้หญิงจีนดำเนินไปตามกรอบจารีตปฏิบัติ “三从四德” (สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม) ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์จางรีต¹ ซึ่งหลักการสามคล้อยตาม มีดังนี้

- 1) ผู้หญิงหากยังไม่ออกเรือนต้องเชื่อฟังบิดา
- 2) เมื่อออกเรือนแล้วต้องเชื่อฟังสามี
- 3) เมื่อสามีเสียชีวิตต้องเชื่อฟังลูก

อีกประการหนึ่ง คือ บทบาทหน้าที่ในสังคมจีนศักดินาก็ได้รับอิทธิพลจากแนวคิด “三纲五常” (สามหลัก ห้าจรรยา) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการครองเรือน คือ แนวคิดสามหลัก ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติระหว่างบุคคลเพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากที่เกิดขึ้นในสังคม กล่าวคือ

---

¹ คัมภีร์จางรีต 《礼记》 เป็นตำราสำคัญของสำนักปรัชญาขงจื้อ สอนเรื่องพิธีกรรม มารยาทและขนบประเพณีโบราณ

- 1) ประมุขเป็นหลักของขุนนาง
- 2) สามीเป็นหลักของภรรยา
- 3) บิดาเป็นหลักของลูก

จะเห็นได้ว่าชะตาชีวิตของผู้หญิงไม่ว่าจะเกิดในชาติตระกูลใด ต่างก็ถูกจำกัดสิทธิ์ในการออกเรือนโดยพ่อแม่ทั้งสิ้น และเมื่อออกเรือนแล้วชะตาชีวิตของผู้หญิงจีนจะต้องติดตามสามีไปจนสิ้นชีวิต (ศิริวรรณ วรชัยยุทธ, 2559, น.251-256)

4.2.2 การละเล่นพื้นบ้าน

สำนวน 斗鸡走狗 และ 斗鸡走马 สะท้อนให้เห็นถึงการละเล่นพื้นบ้านของจีน คือ การละเล่นไก่ชน ในสำนวนนี้เปรียบเทียบกับการกระทำที่ไม่ก่อประโยชน์ และไร้แก่นสารของมนุษย์

ภาพที่ 4.1 ภาพวาดการละเล่นไก่ชนในสมัยโบราณ

ที่มา <http://5b0988e595225.cdn.sohucs.com/images/20181030/>

fc27dbca9f0045b9bc287bf2105cbb5.jpeg (เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2563)

Yu Haiguang (2009) ได้อธิบายเกี่ยวกับการละเล่นไก่ชนว่า จากบันทึกทางประวัติศาสตร์ทำให้เราทราบว่า การละเล่นไก่ชนถือเป็นกิจกรรมยามว่างที่มีมาแต่โบราณประเภทหนึ่งของจีน ไก่ชนเป็นการละเล่นเก่าแก่ที่อยู่คู่สังคมจีนมาแต่โบราณอย่างน้อย 2,800 ปีแล้ว ปรากฏหลักฐานให้เห็นทั้งในรูปแบบบันทึกเอกสารโบราณซึ่งมีการบันทึกเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงไก่ชน เรื่องเล่าเกี่ยวกับการชนไก่และบทกวี รวมถึงภาพวาดการละเล่นไก่ชนบนแผ่นหิน การละเล่นไก่ชนในจีนรุ่งเรืองสูงสุดในสมัยราชวงศ์ถัง และได้รับความนิยมเรื่อยมาจนถึงราชวงศ์ซ่ง ในสมัยราชวงศ์ถัง

การชนไก่ไม่ได้เป็นเพียงการละเล่นทั่วไปเท่านั้น แต่ได้รับการยกย่องให้มีความสำคัญในทางทหาร ไม่แพ้การขี่ม้า ยิงธนู และการประลองอาวุธ หลังสมัยราชวงศ์ถัง การละเล่นไก่ชนยังคงเป็นที่นิยมในสังคมชาวจีน ทว่าไม่เพียงพวย่างเก่า กระทั่งในยุคสมัยหนึ่งไก่ชนเริ่มถูกละทิ้งในภาพลบ เนื่องจากคนจำนวนมากเห็นว่าเป็นการละเล่นที่มอมเมาประชาชน จึงถูกนักปราชญ์และบัณฑิตที่เคร่งครัดเรื่องคุณธรรมคว่ำบาตร พวกเขาคิดว่าการละเล่นไก่ชนผลาญเงินของบ้านเมือง ผู้ปกครองไม่ควรสนับสนุน ผู้เล่นและขุนนางบางคนเล่นไก่ชนจนไม่ใส่ใจบ้านเมือง ทำแต่สิ่งไร้ประโยชน์ จึงทำให้ชาวบ้านต่อต้าน และคว่ำบาตรการละเล่นไก่ชน อีกทั้งเป็นการละเล่นที่โหดร้ายทารุณต่อสัตว์ ประกอบกับไก่ชนถูกใช้เป็นเครื่องมือในการพนันขั้นต่อ คนเกลียดการพนันจึงพาไปตูกไก่ และตูกคนที่นิยมไก่ชนไปด้วย (Yu Haiguang, 2009, p.110-114)

ในสังคมจีน เราจะเห็นว่าชาวจีนผูกพันกับสัตว์ต่าง ๆ มากมาย เช่น ในการดำรงชีพ ชาวจีนขึ้นชื่อเรื่องการบริโภคสัตว์แปลก สามารถบริโภคสัตว์ได้ทุกชนิด และนอกจากการบริโภคแล้ว การเลี้ยงสัตว์เพื่อความเพลิดเพลินหรือจัดกิจกรรมกีฬาของสัตว์นับว่าเป็นกิจกรรมที่ชาวจีนชื่นชอบเป็นอย่างมาก เช่น กีฬาแข่งนกพิราบ กีฬาไก่ชน วัวชน อูฐชน แพะชน ก็นิยมแข่งกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ กีฬาไก่ชนเป็นการละเล่นยามว่าง ปัจจุบันการละเล่นไก่ชนในจีนยังได้รับความนิยมจากคนบางกลุ่มในฐานะที่เป็นการละเล่นเพื่อความเพลิดเพลิน “ไก่ชน” ถือเป็นวัฒนธรรมจีนอย่างหนึ่งที่ชาวจีนที่ได้รับการอนุรักษ์มาจนถึงทุกวันนี้

4.2.3 อิทธิพลของความเชื่อชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิม

ประเด็นเรื่องความเชื่อของชาวจีนที่มีมาแต่ดั้งเดิมแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ซึ่งส่งผลให้มนต์ศักดิ์สิทธิ์ของชาวจีนที่มีต่อคำว่า “Xǔ” (ไก่) แตกต่างออกไปจากผลการวิเคราะห์อุปลักษณ์ ดังนี้

- 1) ความเชื่อเรื่องการบูชาพระอาทิตย์
- 2) ความเชื่อเรื่องการแสวงหาสิ่งมงคลจัดความชั่วร้าย

ประการแรก อิทธิพลของความเชื่อชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิม เราจะเห็นได้จากพิธีกรรมในการบูชาเช่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากคนมีความปรารถนาในสิ่งของบางสิ่ง ต้องการสมหวังหรือขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง เป็นต้น Ma Yukun (2015) ได้กล่าวถึงความเชื่อชาวบ้านและพิธีกรรมของชาวจีนโบราณไว้ว่า ส่วนใหญ่คนจะบูชาสัตว์ บูชาธรรมชาติ เช่น พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดวงดาว ฟ้าดิน หรือแม้กระทั่งบูชาบุคคลที่มีความสามารถที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นต้น และการที่ชาวจีนบูชาสัตว์ปีกนั้นเกี่ยวข้องกับการบูชาพระอาทิตย์ และเกี่ยวข้องกับการที่คนจีนใช้ “ไก่” ในพิธีกรรมเช่นไหว้ต่าง ๆ

เพราะเชื่อว่าไก่สามารถจัดสิ่งชั่วร้าย โดยสัตว์ปีกที่ปรากฏให้เห็นตามหลักฐานทางโบราณคดีจีน มี 4 ชนิด คือ หงส์ กา ไก่ และเหยี่ยว ชาวจีนเชื่อว่าพระอาทิตย์เป็นต้นกำเนิดของสรรพสิ่ง ชีวิตมนุษย์ ดำรงอยู่ได้ด้วยพระอาทิตย์ และชีวิตหลังความตายก็จะกลับคืนสู่พระอาทิตย์ (Ma Yukun, 2015, p.220-221)

ประการที่สอง ชาวบ้านมีแรงขับเคลื่อนทางความคิดที่ว่า “แสวงหาสิ่งมงคล หลีกหนีความชั่วร้าย” ทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่แสวงหาสิ่งมงคลในชีวิต เช่น มีความปรารถนาที่จะมีความสุข อายุยืนยาว ร่ำรวย ก้าวหน้าในอาชีพการงาน ซึ่งเห็นได้ชัดจากการนำสิ่งรอบตัวมนุษย์ ซึ่งก็คือ พืชและสัตว์มาเป็นสัญลักษณ์ ดังนั้นในพิธีกรรม สิ่งของและลวดลายต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพศิลปะ งานแกะสลัก และสถาปัตยกรรมจะปรากฏสัญลักษณ์ที่เป็นมงคลเหล่านี้ ในแง่สัญลักษณ์สิ่งอันเป็นมงคล “ไก่” มีบทบาทโดดเด่น เพราะ “ไก่” คือ หูตของสุริยเทพ จึงถือเป็นทั้งสัตว์ เครื่องเช่นไห้ว และสัตว์ที่ได้รับการบูชาไปพร้อมกันด้วย ยกตัวอย่างเช่น เวลาแต่งงาน ตามธรรมเนียมจีน เจ้าสาวจะต้องมีทรัพย์สินเงินทอง เสื้อผ้า เครื่องเรือน และเครื่องใช้ต่าง ๆ ติดตัวไปบ้านเจ้าบ่าวด้วย และสิ่งที่ขาดไม่ได้เลยคือ “แม่ไก่” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ว่าเจ้าสาวเป็น “คนโชคดียิ่งมงคล” (พชร ธนภัทรกุล, 2560) จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรม “ไก่” ผูกพันกับชาวจีนตั้งแต่เกิด แต่งงาน จนเสียชีวิต

4.2.4 สัตว์สำคัญในวัฒนธรรมจีน

ในสำนวน 鹤立鸡群、凤凰落架不如鸡 และ 割鸡焉用牛刀 สะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของชาวจีนที่ประเมินค่าสัตว์ต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าใช้คำว่า “鸡” (ไก่) มาเปรียบเทียบกับ 鹤 (นกกระเรียน) 凤凰 (หงส์) และ 牛 (วัว) ซึ่งทั้งหมดสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของสัตว์ทั้ง 2 ชนิดอย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าชาวจีนจะยกย่อง “ไก่” เป็นสัตว์มงคล แต่เมื่อเปรียบเทียบกับนกกระเรียน หงส์ และวัวแล้ว “ไก่” กลับกลายเป็น “สัตว์ธรรมดาและใช้ประโยชน์ได้น้อย”

ภาพที่ 4.2 นกกระเรียนในฝูงไก่

ที่มา <https://p1.pstatp.com/large/18ab0005bdc1e34cbfa2>

(เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2563)

1) 鹤 (นกกระเรียน)

Pang Jin (2007) ได้กล่าวว่า นกกระเรียนเป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืนและสง่างาม คนโบราณเชื่อว่านกกระเรียนมีอายุยาวกว่า 1,000 ปี เหมือนเต่าและกวาง นอกจากนี้นกกระเรียนยังถือเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญมากในวัฒนธรรมจีน เพราะมีความสัมพันธ์กับลักษณะของคน นกกระเรียนมักถูกนำมาเปรียบเทียบกับนักปราชญ์ที่มีคุณธรรมและมีความรู้ความสามารถ (Pang Jin, 2007, p.012-014) ในสำนวนจีนมีการใช้ไก่เปรียบเทียบกับนกกระเรียน เช่น สำนวน 鹤立鸡群 หมายถึง ความสามารถของคนหนึ่งที่โดดเด่นกว่าผู้คนโดยทั่วไปใช้ “นกกระเรียน” สื่อความหมายถึงบุคคลที่โดดเด่น และใช้ “ไก่” สื่อถึงคนปกติ

2) 凤凰 (หงส์)

เป็นสัตว์มงคลที่สำคัญของจีนเหมือนกับมังกร เป็นสัตว์ในจินตนาการ รูปลักษณ์ของหงส์เป็นเหมือนต้นฉบับของมวลสัตว์ปีก มีรูปลักษณ์ที่สมบูรณ์แบบสวยงาม นักวิชาการบางคนกล่าวว่ารูปลักษณ์ต้นแบบของหงส์มาจากไก่

ภาพที่ 4.3 หงส์

ที่มา <http://fhyuan.net/wp-content/uploads/2019/01/>

%E5%87%A4%E5%87%B0%E4%BA%8C3.jpg (เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2563)

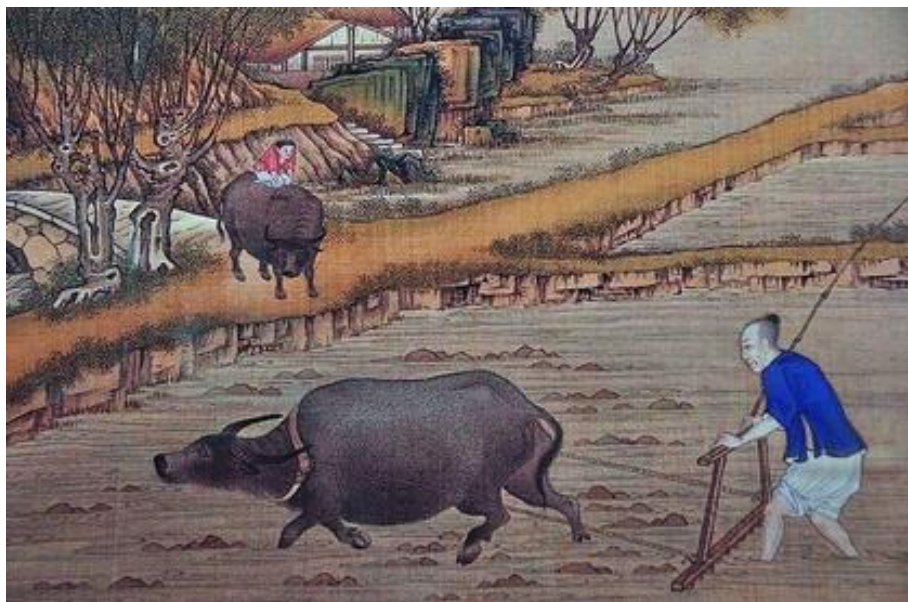
มีความเชื่อว่าไก่อกับหงส์มีความสัมพันธ์กัน ในภาษาจีนจึงมีสำนวนที่นำหงส์และไก่มาเปรียบเทียบกับกัน โดยมักใช้หงส์เปรียบกับ “บุคคลที่มีชาติตระกูลสูง มีเกียรติและฐานะอันดรศักดิ์” และใช้ไก่สื่อความหมายถึง “คนปกติ” ลักษณะการอุปลักษณ์ตามความหมายเช่นนี้สอดคล้องกับบทความวิจัยของ Yao Siqi (2559) ที่ได้เสนอความเห็นว่าการใช้หงส์สื่อความหมายในภาษาจีนสะท้อนระบบความคิด และความหมายของผู้ใช้ภาษาจีนที่มองโลกในมุมมองด้านบวก อาจเป็นเพราะความเชื่อในวัฒนธรรมจีนที่เชื่อว่า หงส์เป็นสัตว์เหนือธรรมชาติที่จินตนาการขึ้น มีรูปร่างสง่างาม รูปร่างสวยงาม นอกจากนี้ในนิยายและตำนานจีนสมัยโบราณ หงส์ยังเป็นสัญลักษณ์แทนศักดิ์ศรีและสื่อความหมายอันเป็นสิริมงคล เนื่องจากหงส์มักปรากฏตัวเมื่อบ้านเมืองสงบสุข ช่วยปกป้องผู้อยู่อาศัยให้ปลอดภัยและมีความสุข (Yao Siqi, 2559, น.52-54)

3) 牛 (วัว)

Ma Yukun (2015) กล่าวว่า “วัว” เป็นหนึ่งในสิบสองปีนักษัตร เป็นสัตว์ที่มีความหมายมากในวัฒนธรรมจีน ก่อนเข้าสู่ยุคเกษตรกรรม ชาวจีนใช้วัวเป็นหลักในพิธีกรรมเช่นไหว้ และเมื่อเข้าสู่สังคมเกษตรกรรม วัวก็เป็นสัตว์ที่ช่วยทำงาน ใช้แรงงานได้ ชาวจีนมองว่าวัวมีความหนักแน่น อดทน

จึงสะท้อนให้เห็นความสำคัญของ “วัว” ในสังคมเกษตรกรรมเพาะปลูกของจีน (Ma Yukun, 2015, p.200-201)

ภาพที่ 4.4 ภาพวาดวัวกับสังคมเกษตรกรรมในสมัยโบราณของจีน

ที่มา [https://i2.kknews.cc/SIG=2h898fo/ctp-](https://i2.kknews.cc/SIG=2h898fo/ctp-vzntr/62n19830613q48os82674qp8o6q72rq1.jpg)

[vzntr/62n19830613q48os82674qp8o6q72rq1.jpg](https://i2.kknews.cc/SIG=2h898fo/ctp-vzntr/62n19830613q48os82674qp8o6q72rq1.jpg) (เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2563)

จากสำนวน 割鸡焉用牛刀 สะท้อนให้เห็นความสำคัญของวัวได้ชัดเจน ในสำนวนใช้ “ไก่” ซึ่งเป็นสัตว์เล็กเปรียบเทียบกับ “วัว” ซึ่งเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ใช้ประโยชน์ได้มาก ทำให้เห็นภาพการเปรียบเทียบของสัตว์ 2 ชนิดได้ชัดเจน เพราะวัวถือเป็นสัตว์ใช้แรงงานที่ใหญ่ที่สุดในบรรดานักฆาต มีกำลังมาก การนำมิดสำหรับฆ่าวัวมาใช้ฆ่าไก่อันนั้นไม่จำเป็น เปรียบเทียบถึงการนำสิ่งของดี ๆ ไปใช้กับสิ่งที่ไม่สำคัญ ไม่เป็นประโยชน์ สะท้อนให้เห็นทัศนคติของชาวจีนที่มีต่อ “วัว” ว่า วัวเป็นสัตว์ที่ได้รับความชื่นชอบจากชาวจีน ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ Li Tingyu (2011) ที่ได้อธิบายว่า คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับวัวส่วนใหญ่จะสื่อความหมายเชิงบวก เช่น 牛力气 (คนที่มีกำลังมาก) หรือ คำว่า “牛” ยังถูกใช้เป็นคำสแลง หมายถึง คนเก่ง มีความสามารถ เป็นต้น (Li Tingyu, 2011, p.32)

การนำ “ไก่” ไปเปรียบกับสัตว์ชนิดอื่นส่วนใหญ่ไก่จะสื่อความหมายที่ด้อยกว่า เป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าเพราะเหตุใด “ไก่” ซึ่งถือเป็นสัตว์มงคลในวัฒนธรรมจีน แต่ถูกใช้สื่อความหมายในเชิงลบมากกว่า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลอุปลักษณะ “ไก่” ทำให้เห็นได้ว่า “ไก่” มีความหมายในเชิงวัฒนธรรมที่ซับซ้อน กล่าวคือ ใช้เปรียบเทียบได้ทั้งมนุษย์(เพศชายและหญิง) และใช้เปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิต(สิ่งของและสถานที่) อีกทั้งมีความหมายเชิงอารมณ์ที่บ่งทัศนคติเชิงบวก กลาง และลบ การที่ “ไก่” ถูกนำมาใช้ในสำนวนและสื่อความหมายเชิงลบมากกว่า อาจเป็นเพราะไก่เป็นสัตว์ที่พบเห็นทั่วไป มีขนาดเล็ก มีลักษณะพฤติกรรมที่คล้ายกับคน และถูกนำมาเทียบกับพฤติกรรมไม่ดีของคน เช่น อ่อนแอ ชี้ขาด เป็นต้น ในขณะที่อีกด้านหนึ่ง คำว่า “吉” (ไก่) ยังมีคำพ้องเสียงกับคำว่า “吉” (jí , มงคล) และเป็นสัตว์ที่มีคุณธรรม 5 ประการ “ไก่” จึงถูกใช้สื่อความหมายมงคล

4.2.5 การพ้องเสียงกับการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่”

ก่อนที่จะมีอักษรเกิดขึ้น มนุษย์ก็เริ่มใช้สัญลักษณ์ภาพเพื่อสื่อความหมาย หลังจากมีอักษรจีนเกิดขึ้น ชาวจีนได้ผูกโยงตัวอักษรกับความเชื่อที่แสวงหาสิ่งมงคล กล่าวคือ ใช้การพ้องเสียงเพื่อสื่อความหมาย

การพ้องเสียงที่ในภาษาจีนเรียกว่า 諧音 เป็นการใช้ลักษณะเฉพาะของอักษรจีน ซึ่งอักษรตัวหนึ่งประกอบด้วย เสียง รูป และความหมาย เนื่องจากระบบเสียงในภาษาจีนมีจำนวนจำกัด ในภาษาจีนจึงมีอักษรพ้องเสียงจำนวนมากที่สื่อความหมายแตกต่างกัน ทำให้คำในภาษาจีน 1 คำหรือเสียง 1 เสียงสื่อความหมายได้หลากหลาย สิ่งที่สะท้อนให้เห็นได้เด่นชัดในวัฒนธรรมจีน คือ การใช้คำศัพท์ที่มีเสียงอ่านที่มีเสียงเหมือนหรือคล้ายกับตัวอักษรที่มีความหมายมงคลมาสื่อความหมายมงคล ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมการแสวงหาสิ่งมงคล (吉祥文化)

Yang Guangyin (2009) ได้อภิปรายว่า ตามความเชื่อดั้งเดิมของชาวจีน วัฒนธรรมแสวงหาสิ่งมงคล มี 6 ประการ คือ

- 1) 福 (โชคลาภ)
- 2) 禄 (ความเจริญรุ่งเรือง)
- 3) 寿 (อายุยืนยาว)
- 4) 喜 (ความสุข ความยินดี)
- 5) 财 (ร่ำรวย)
- 6) 吉 (สิริมงคล)

ดังนั้นในภาพมงคลของจีนจึงมักใช้วิธีนี้การสื่อความหมายมงคล กล่าวคือ ในภาพจะใช้สัญลักษณ์ เช่น พืชและสัตว์ที่มีเสียงพ้องกับมงคลทั้ง 6 ประการมาสื่อความหมาย (Yang Guangyin, 2009, p.158-160)

ภาพที่ 4.5 ภาพไถ่มงคล

ที่มา <http://www.guoxue.com/?p=41543> (เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2563)

Chang Jingyu (2009) ได้กล่าวถึงการพ้องเสียงกับคำศัพท์เชิงวัฒนธรรมไว้ว่า การพ้องเสียงเพื่อให้เกิดความหมาย เป็นวิธีทางวรรณศิลป์ประเภทหนึ่งของภาษาจีน และเป็นลักษณะพิเศษสำคัญอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมจีน การพ้องเสียงได้ใช้ลักษณะพิเศษของภาษาจีนที่มีเสียงเหมือนและเสียงคล้ายกันจำนวนมากมาเชื่อมโยงกับคำที่สื่อความหมายอีกคำหนึ่ง การใช้คำพ้องเสียงเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมจีนที่แสวงหาสิ่งมงคล ขจัดความชั่วร้าย ยกตัวอย่างเช่น คำว่า “蝙蝠” (biānfú) ที่หมายถึง “ค้างคาว” เสียงไปพ้องกับคำว่า “福” (fú) ที่แปลว่า “โชคดี” หรือ “ความสุข” จึงทำให้คนจีนเชื่อว่าค้างคาวจะเป็นสัตว์มงคลที่นำพาความสุขมาให้ ค้างคาวจึงปรากฏในภาพวาดหรือลายผ้าของจีนเสมอ หรือคำว่า “鱼” (yú) ที่หมายถึง “ปลา” ไปพ้องเสียง

กับคำว่า “余” (yú) ที่แปลว่า “เหลือ” คนจีนจึงนิยมซื้อภาพปลา มอบภาพปลาเป็นของขวัญ หรือ กินปลาในวันตรุษจีนตามความเชื่อเพื่อให้ตนเองและครอบครัวมีกินมีใช้ตลอดปี เป็นต้น เช่นเดียวกับ คำว่า “吉” (jí, ไก่) มีเสียงที่พ้องกับคำว่า “吉” (jí, สิริมงคล) ดังนั้นในมโนทัศน์และการใช้ ชีวิตประจำวันของชาวจีน จึงนิยมคำว่า “吉” (ไก่) มาเพื่อสื่อความหมายที่เป็นมงคล “大吉大利” (มหามงคล มหาลาภ) (Chang Jingyu, 2009, p.78-84)

4.3 สรุปผล

ในบทนี้ผู้วิจัยได้อธิบายถึงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อคำว่า “ไก่” และเชื่อมโยงถึง ภาพสะท้อนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีน สรุปมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” โดยชาวจีน มองว่า

- 1) “ไก่” เป็น “สิ่งไม่ดี”
- 2) “ไก่” เป็น “สิ่งธรรมดา”
- 3) “ไก่” เป็น “สัตว์ที่ขยันและรู้เวลา”
- 4) “ไก่” เป็น “สัตว์ที่มีประโยชน์ทางโภชนาการ”

เราได้เห็นภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจีน กล่าวคือ มุมมองเรื่องเพศและการครองเรือน การละเล่นพื้นบ้านที่เกี่ยวข้อง อิทธิพลของความเชื่อชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิม สัตว์สำคัญในวัฒนธรรมจีน และการป้องกันเสียงที่ส่งผลให้มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” แตกต่างออกไป เป็นต้น และผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่สำคัญ คือ ชาวจีนที่นำ “ไก่” ไปเปรียบเทียบกับสัตว์มงคลชนิดอื่น เช่น นกกระเรียน หงส์ และ วัว โดย “ไก่” จะสื่อความหมายที่ด้อยกว่า

“ไก่” มีความหมายในเชิงวัฒนธรรมที่ซับซ้อน บ้างก็สื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวก บ้างก็สื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ “ไก่” ถูกนำมาใช้ในสำนวนและสื่อความหมายเชิงลบมากกว่า อาจเป็นเพราะไก่เป็นสัตว์ที่พบเห็นทั่วไป มีขนาดเล็ก มีลักษณะพฤติกรรมที่คล้ายกับคน จึงถูกนำมาเทียบกับพฤติกรรมไม่ดีของคน เช่น อ่อนแอ ขี้ขลาด เป็นต้น ในขณะที่อีกมุมหนึ่ง “吉” (jí, ไก่) มีคำพ้องเสียงกับคำว่า “吉” (jí, มงคล) และเป็นสัตว์ที่มีคุณธรรม 5 ประการ “ไก่” จึงถูกใช้สื่อความหมายมงคลในภาพมงคลด้วย

ดังนั้นจากการวิเคราะห์เชิงภาษาซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยพบว่า ชาวจีนมีมุมมองต่อ “ไก่” มีแนวโน้มค่อนข้างไปในเชิงลบมากกว่า แต่เนื่องจากลักษณะพิเศษของ

ภาษาจีนเรื่องการฟ้องเสียง และอิทธิพลของความเชื่อดั้งเดิม ทำให้ “ไก่” มีความหมายเชิงวัฒนธรรมที่ซับซ้อน และสื่อความหมายไปในเชิงบวก

ภาพที่ 4.6 ภาพวาดไก่มงคล 大吉图

ที่มา [https://www.chinafolklore.org/upload/userfiles/res02_attpic_brief\(5\).jpg](https://www.chinafolklore.org/upload/userfiles/res02_attpic_brief(5).jpg)
(เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2563)

ภาษาเป็นตัวแทนสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม และคำศัพท์เป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมง่ายที่สุด ความหมายในเชิงวัฒนธรรมของคำศัพท์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีการสั่งสมวัฒนธรรมมากกว่า 5,000 ปี การเปลี่ยนแปลงทางมโนทัศน์บางอย่างอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การทำความเข้าใจความหมายแฝงในเชิงวัฒนธรรมที่อยู่ในคำศัพท์จึงมีความจำเป็นอย่างมากต่อผู้เรียนและผู้ใช้ภาษา เพื่อที่จะเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมจีนได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

บทสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้เขียนสรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ

ประเด็นที่ 1 เรื่องความหมายเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์

มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่อ” ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นหลักในการวิเคราะห์ พบว่าในคำศัพท์และสำนวนจีนที่ใช้คำว่า “Xū” (ไก่อ) สื่อความหมายเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ มีทั้งหมดจำนวน 6 คำ และ 34 สำนวน สามารถจำแนกกลุ่มความหมายได้ออกเป็น 2 กลุ่มความหมาย คือ [มนุษย์เป็นไก่อ] และ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก่อ]

กลุ่มความหมายอุปลักษณ์ [มนุษย์เป็นไก่อ] สามารถแยกเป็นวงความหมายย่อยได้ 3 ประเภท คือ คน คุณลักษณะ และการกระทำของมนุษย์ ดังนี้

1) คน หมายถึง ผู้ชาย โสเภณี ข้าราชการ คนปกติ คนที่ไม่มีฐานะทางสังคม และคนที่ไม่มีความสามารถ

2) คุณลักษณะของมนุษย์ มีทั้งหมด 5 ประเภท คือ อ่อนแอ ขี้ลาด ขี้เหนียว ใจแคบ ขยัน

3) การกระทำของมนุษย์ มีความหมายเดียว คือ การกระทำที่ไร้แก่นสาร

กลุ่มความหมายอุปลักษณ์ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก่อ] สามารถแยกเป็นวงความหมายย่อยได้ 2 ประเภท คือ สิ่งของ และสถานที่ ดังนี้

1) สิ่งของ หมายถึง สิ่งของที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีค่า ความหมาย สิ่งของและเรื่องราวที่ไม่สำคัญ สิ่งของผิดกฎหมาย สิ่งของธรรมดา ไม่โดดเด่น และคำพูดหรือข้อความที่มีคุณค่า

2) สถานที่ ซึ่งมีความหมายเดียว หมายถึง สถานที่เล็กและธรรมดา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางความหมายทั้งกลุ่มความหมายอุปลักษณ์ [มนุษย์เป็นไก่อ] และ [สิ่งไม่มีชีวิตเป็นไก่อ] ซึ่งทั้งหมดเป็นผลจากการถ่ายโยงความหมายจากคุณสมบัติที่วางความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางที่มีลักษณะคล้ายกันของ “ไก่อ” “มนุษย์” และ “สิ่งไม่มีชีวิต” บางอย่าง ประกอบกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีน

จึงส่งผลให้ชาวจีนใช้ “ไก่” สื่อความหมายที่หลากหลาย กล่าวคือ เปรียบเทียบกับมนุษย์ทั้งเพศชาย เพศหญิง หรือทั้งชายและหญิง รวมถึงการสื่อความหมายเชิงอารมณ์ทั้งเชิงบวก ลบ และกลาง เป็นต้น

ประเด็นที่ 2 เรื่องความหมายเชิงอารมณ์

ความหมายเชิงอุปลักษณ์ของคำว่า “𠂔” (ไก่) ข้างต้น สะท้อนให้เห็นมุมมองของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” มีแนวโน้มไปในเชิงลบ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ความหมายเชิงอารมณ์ของชาวจีนที่มีต่อคำว่า “𠂔” (ไก่) เพิ่มเติม สรุปผลที่ได้คือ คำศัพท์และสำนวนที่สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ “ไก่” ในภาษาจีนส่วนใหญ่เป็นความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ คิดเป็นสัดส่วน 57.5% สื่อความหมายกลาง 35% และสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวก 7.5%

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ที่ชาวจีนที่มีมโนทัศน์ต่อ “ไก่” มีแนวโน้มไปในเชิงลบ เนื่องจากการใช้อุปลักษณ์สื่อความหมายนั้น ต้องอาศัยคุณสมบัติที่มีร่วมกันของวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทาง สืบเนื่องจากคุณสมบัติของวงความหมายต้นทางว่ามีลักษณะเช่นไร ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ชาวจีนมองว่า “ไก่” เป็นสัตว์ที่พบเห็นได้ทั่วไป เป็นสัตว์ที่มีจำนวนมาก ไม่มีความพิเศษหรือหายาก จึงใช้ “ไก่” สื่อความหมายบ่งทัศนคติกลาง เพื่อสื่อถึงคนธรรมดาหรือสิ่งของธรรมดาทั่วไป และเมื่อชาวจีนสังเกตพฤติกรรมการหากิน ขี้ตกใจ อ่อนแอของไก่ รวมไปถึงขนาดของไก่ซึ่งมีขนาดเล็ก ทำให้ “ไก่” ถูกเลือกใช้มาสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนที่ให้คุณค่ากับขนาด น้ำหนัก ความแข็งแรง ความสวยงาม สัตว์ใช้แรงงานที่เป็นประโยชน์ แต่ไก่ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว จึงถูกเลือกใช้มาสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงลบ มีเพียงพฤติกรรมการขันบอกละลายมเข้าของไก่ และประโยชน์ทางโภชนาการเท่านั้นที่ถูกนำมาเชื่อมโยงสื่อความหมายบ่งทัศนคติเชิงบวก

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ช่วงเวลาการเกิดสำนวนต่าง ๆ พบว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” ไม่มีแนวโน้มที่ชัดเจนว่าจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด และสะท้อนให้เห็นว่าชาวจีนมีมโนทัศน์ต่อ “ไก่” ที่หลากหลาย และ “ไก่” ในสังคมจีนมีความหมายเชิงวัฒนธรรมที่ซับซ้อน สามารถสื่อความหมายบ่งทัศนคติได้ทั้งเชิงบวก กลาง และลบ ซึ่งเป็นผลจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีน

ประเด็นที่ 3 มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อคำว่า “丐” (ไ่) และภาพสะท้อนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีน

ผู้วิจัยสรุปมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไ่” ออกเป็น 4 ประเภท คือ

- 1) “ไ่” เป็น “สิ่งไม่ดี”
- 2) “ไ่” เป็น “สิ่งธรรมดา”
- 3) “ไ่” เป็น “สัตว์ที่ขยันและรู้เวลา”
- 4) “ไ่” เป็น “สัตว์ที่มีประโยชน์ทางโภชนาการ”

และนอกจากความหมายในเชิงอุปลักษณ์และความหมายแฝงเชิงอารมณ์ที่เป็นผลการวิจัยหลักของงานวิจัยเล่มนี้แล้ว การศึกษาความหมายของคำและสำนวนยังสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมและวัฒนธรรมจีนในมิติต่าง ๆ อีก ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ 5 ประเด็น คือ

- 1) มุมมองเรื่องเพศและการครองเรือน

สะท้อนให้เห็นว่าบทบาทของชายหญิงในสังคมจีนนับตั้งแต่ยุคสังคมศักดินาเป็นต้นมา ให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เช่น อาชีพและการศึกษาของผู้หญิงถูกกีดกัน การดำเนินชีวิตและการครองเรือนของหญิงสาวจีนต้องดำเนินไปตามกรอบจารีตปฏิบัติ “三从四德” (สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม)

- 2) การละเล่นพื้นบ้านไ่ช่น สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมในสังคมจีน ไ่ช่นเป็นการละเล่นเก่าแก่ที่อยู่คู่สังคมจีนมาแต่โบราณอย่างน้อย 2,800 ปีแล้ว มีทั้งช่วงที่เฟื่องฟูและถูกคว่ำบาตร ในสำนวนสะท้อนให้เห็นมุมมองของชาวจีนต่อการละเล่นนี้ เนื่องจากการละเล่นที่มอมเมาประชาชน ถูกใช้เป็นการพนันและถือเป็นการละเล่นที่โหดร้ายทารุณ จึงถูกนำมาสื่อความหมายถึง “การกระทำที่ไร้แก่นสาร”

- 3) อิทธิพลของความเชื่อชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิม คือ ความเชื่อเรื่องการบูชาพระอาทิตย์ และความเชื่อเรื่องการแสวงหาสิ่งมงคลขจัดความชั่วร้าย ชาวจีนมีความเชื่อว่า “ไ่” เป็นตัวแทนสุริยเทพและเป็นเทพผู้ปกป้องดวงอาทิตย์ เชื่อว่า “ไ่” สามารถขจัดสิ่งชั่วร้าย ดังนั้นในพิธีกรรมหรือสิ่งของและลวดลายต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพศิลปะ งานแกะสลัก และสถาปัตยกรรมจึงมักมี “ไ่” ปรากฏอยู่เพราะสื่อความหมายมงคล

4) สัตว์สำคัญในวัฒนธรรมจีน

“ไก่” ซึ่งถือเป็นสัตว์สำคัญในวัฒนธรรมจีน แต่ผู้วิจัยสังเกตเห็นสำนวนจีนมักใช้สัตว์ชนิดอื่นเปรียบเทียบกับ “ไก่” โดยส่วนใหญ่ “ไก่” จะสื่อความหมายที่ด้อยกว่า

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า “ไก่” มีความหมายในเชิงวัฒนธรรมที่ซับซ้อน การที่ “ไก่” ถูกนำมาใช้ในสำนวนที่สื่อความหมายเชิงลบมากกว่า อาจเป็นเพราะไก่เป็นสัตว์ที่พบเห็นทั่วไป มีขนาดเล็ก มีลักษณะพฤติกรรมที่คล้ายกับคน และถูกนำมาเทียบกับพฤติกรรมไม่ดีของคน เช่น อ่อนแอ ขี้ลาด เป็นต้น ในขณะที่อีกด้านหนึ่ง “ไก่” ยังมีคำพ้องเสียงกับคำว่า “吉” (jí, มงคล) และเป็นสัตว์ที่มีคุณธรรม 5 ประการ “ไก่” จึงถูกใช้สื่อความหมายมงคล

5) การพ้องเสียงกับการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่”

ผลการวิจัยพบว่าคำว่า “鸡” ที่ใช้สื่อความหมายอุปลักษณ์ส่วนใหญ่เป็นไปในเชิงลบ และบ่งทัศนคติกลางมากกว่า ซึ่งขัดแย้งกับความเชื่อเรื่องคุณธรรม 5 ประการของไก่และความเชื่อดั้งเดิมว่า “ไก่” เป็นสัตว์มงคล จากการวิเคราะห์บริบทสังคมและวัฒนธรรมของชาวจีน ผู้วิจัยพบว่า “การพ้องเสียง” มีอิทธิพลอย่างมากต่อความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ คำว่า “鸡” (jī, ไก่) มีเสียงที่พ้องกับคำว่า “吉” (jí, สิริมงคล) ดังนั้นชาวจีนจึงนิยมคำว่า “鸡” (ไก่) มาเพื่อสื่อความหมายที่เป็นมงคล “大吉大利” (มหามงคล มหาลาภ) และส่งผลให้มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” แตกต่างออกไป

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ถึงแม้ว่างานวิจัยเกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์ “ไก่” จะมีนักวิชาการเคยศึกษามาบ้างแล้ว แต่ขอบเขตของพจนานุกรมที่ใช้แตกต่างจากงานวิจัยชิ้นนี้ อีกทั้งผู้วิจัยพบว่าคำศัพท์หรือสำนวนบางสำนวนที่นำมาใช้วิเคราะห์ไม่ได้ใช้กลวิธีการเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์และต้องผ่านการตีความทำให้ผลที่ออกมาอาจไม่สอดคล้องกับการวิเคราะห์ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ดังนั้นยังคงมีประเด็นที่สามารถวิเคราะห์ต่อได้ เนื่องจากงานวิจัยด้านอุปลักษณ์สัตว์ในภาษาจีนเป็นการวิเคราะห์เชิงข้ามวัฒนธรรมในมุมกว้างระหว่างวัฒนธรรมจีนและตะวันตก ผลการวิจัยที่มีในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นเพียงการสรุปเปรียบเทียบความหมายของคำนั้น ๆ และเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม หากแต่ขาดการวิเคราะห์ที่มาของการเปลี่ยนแปลงทางมโนทัศน์ของคนและลักษณะการเปลี่ยนแปลงทาง

ความหมาย อีกทั้งขาดการสะท้อนให้เห็นลักษณะพิเศษทางความคิดของคนในสังคมหรือลักษณะพิเศษอื่น ๆ ทางภาษาและวัฒนธรรม

ในประเด็นที่ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตยังไม่มีผู้ศึกษามาก่อน กล่าวคือ ตามความเชื่อของชาวจีนถือว่า “ไก่” เป็นสัตว์มงคล และเป็นองค์ประกอบสำคัญในประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ แต่เพราะเหตุใดในภาษาจีนจึงมีคำศัพท์และสำนวนที่ใช้ “ไก่” สื่อความหมายในเชิงลบจำนวนมาก จึงเป็นที่มาของความสนใจศึกษาประเด็นที่ว่าแท้จริงแล้วคนจีนมีมโนทัศน์ต่อ “ไก่” อย่างไร

ผลงานวิจัยชิ้นนี้สอดคล้องและสนับสนุนแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสันที่ว่า ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันนั้นมีการใช้อุปลักษณ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงระบบมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษา และสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า ถึงแม้ว่าความหมายประจำรูปของคำว่า “鸡” (ไก่) ของจีนเหมือนกัน แต่สื่อความหมายและแสดงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่างกัน ในภาษาจีนชาวจีนใช้ “ไก่” สื่อความหมายเปรียบเทียบกับคน อาชีพ ลักษณะนิสัยของคน รวมถึงสิ่งไม่มีชีวิต เช่น สิ่งของ เรื่องราวต่าง ๆ เป็นต้น มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” ที่สะท้อนให้เห็นจากการใช้ภาษา มีแนวโน้มไปในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก แต่ “ไก่” ที่ปรากฏในศิลปะ ภาพวาด หรือสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ที่สื่อความหมายดีและมงคลนั้น เป็นผลมาจากปัจจัยด้านอิทธิพลของความเชื่อชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิม และลักษณะพิเศษในภาษาจีนเรื่องการพ้องเสียง จึงส่งผลให้มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อ “ไก่” แตกต่างออกไปจากความหมายเชิงอุปลักษณ์

นอกจากสรุปองค์ความรู้ด้านมโนทัศน์ของคนจีนที่มีต่อ “ไก่” แล้ว ในงานวิจัยได้ประมวลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเพิ่มเติม เชื่อมโยงเพื่อให้เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมจีนมากยิ่งขึ้น เช่น มุมมองเรื่องเพศและการครองเรือน การละเล่นพื้นบ้าน สัตว์สำคัญในวัฒนธรรมจีน

แต่อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้อาจไม่ครอบคลุมมโนทัศน์ “ไก่” ได้ทั้งหมด ผู้วิจัยเชื่อว่าหากศึกษาวงคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับ “ไก่” ในเชิงลึกเพิ่มเติม เช่น คำกริยา อาการที่เกี่ยวข้อง ประโยคที่ชาวจีนใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน และคำคำที่อยู่นอกเหนือจากที่ปรากฏในพจนานุกรม อาจทำให้เห็นมุมมองของชาวจีนที่มีต่อสัตว์ชนิดนี้มากยิ่งขึ้น และอาจวิเคราะห์ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ได้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

1) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรจะมีการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับอุปลักษณะสัตว์ชนิดอื่น ๆ เช่น สัตว์มงคล สัตว์เลี้ยง สัตว์ที่ใช้แรงงาน เป็นต้น และยังสามารถศึกษาเกี่ยวกับอุปลักษณะพืช เช่น ดอกไม้ชนิดต่าง ๆ

2) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรจะศึกษาวงคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับ “ไก่” ในเชิงลึกเพิ่มเติม เช่น คำกริยา อาการที่เกี่ยวข้อง ประโยคที่ชาวจีนใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน และคำคำที่อยู่ นอกเหนือจากที่ปรากฏในพจนานุกรม

3) เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้มีข้อจำกัดเรื่องการสืบค้นที่มาของคำสแลง “ไก่” ในภาษาไทย ที่แปลว่า “โสเภณี” ผู้วิจัยเห็นว่าหากสามารถหาเอกสารเชิงประวัติศาสตร์เพิ่มเติม เพื่อวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาจีนและภาษาไทยในเชิงลึกยิ่งขึ้นจะสามารถพัฒนาเป็นหัวข้อวิจัยได้ ในโอกาสต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กชนิภา วิชยปรีชา. (2556). *การศึกษารเปรียบเทียบคำกริยา “kan” ในภาษาจีนกลางกับคำว่า “ดู” ในภาษาไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาวิชาภาษาจีน.
- กนกพร ศรีญาณลักษณ์. (2554). การสื่อความหมายของภาพมงคลจีน. *วารสารจีนศึกษา*, (4)4, 22-43.
- กรรณิการ์ โกวิทกุล. (2544). *การเปรียบเทียบภาษิตคำพังเพยจีนกับสำนวนไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาวิชาภาษาจีน.
- คณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2543). *เกณฑ์การถ่ายถอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิธีไทย*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิง ลู. (2553). *กลวิธีการตั้งชื่ออาหารและอุปมาอุปไมยในภาษาไทยและภาษาจีน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์, สาขาวิชาภาษาไทย.
- จินดารัตน์ บุญพันธ์. (2547). *ความหมายเปรียบเทียบสัตว์ในสำนวนไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, สาขาวิชาภาษาศาสตร์.
- จรัสศรี จิรภาส. (2548). ปี่ระกา กู้กู่ ระกา ในภาษาและวัฒนธรรมจีน. *ศิลปวัฒนธรรม*. 26(4), 130-136.
- จรัสศรี จิรภาส. (2550). ปี่สุดท้ายแห่งสิบสองนักษัตร-ปีกุน ปีเล่าอุ่นเรือนรม-ปีกุนในภาษาและวัฒนธรรมจีน. *ศิลปวัฒนธรรม*. 28(4), 38-43.
- จรัสศรี จิรภาส. (2551). นักษัตรหมายเลขหนึ่ง "ชวด" ในภาษาและวัฒนธรรมจีน. *ศิลปวัฒนธรรม*, 29(4), 28-35.
- จรรยา ดุลยะลา. (2555). *ความหมายเชิงเปรียบเทียบของคำเรียกอวัยวะร่างกายในถ้อยคำอุปมาอุปไมยภาษาจีนและภาษาไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, สาขาวิชาวรรณกรรมไทย-จีน.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2548). อุปมาอุปไมยตามแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน. *วารสารศิลปศาสตร์*, 5(1), 1-16.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2561). *อรรถศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

- ณฐา จิรอนันตกุล. (2556). *ศึกษาค่านิยมไทยผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปมาอุปไมย(metaphor) ในหนังสือ “วรรณคดีในวรรณคดีไทย” ฉบับราชบัณฑิตยสถาน: กรณีศึกษา วรรณคดีประเภทบทละคร.*
(สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สาขาวิชาการสื่อสารประยุกต์.
ดิษฐ์ ศรีนราวัฒน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์ (บ.ก.). (2558). *ภาษาและภาษาศาสตร์.*
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ถาวร ลิกขโกศล. (2560). *ภาษา อักษร และคำคมสุภาษิตจีน.* กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. (2553). *ทฤษฎีอุปมาอุปไมยตามแนวคิดแบบดั้งเดิมและแนวคิดแบบใหม่. วารสารสงขลา นครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 16(5).*
- นันทนา วงษ์ไทย. (2562). *อรรถศาสตร์ปริชานเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: บริษัท เวิร์ค ออล พรีนซ์ จำกัด.
- บัณฑิตกาญจก ตั้งภากรณ์. (2560). *การศึกษาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์ระหว่างลักษณะนามจีน – ไทย “栗 [kē]” และ “เม็ด”. วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, (10)2, 1-33.*
- เบญญาทิพย์ ศุภะกะลิน. (2561). *อุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์คำเกี่ยวกับอวัยวะในภาษาจีนกับภาษาไทย. วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม, (7)1, 184-211.*
- พิมพ์ประไพ บุญสม. (2556). *อุปมาอุปไมยในสำนวนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสัตว์. (การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศิลป์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม.*
- พิริยา สุรขจร. (2544). *สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ : การศึกษาเปรียบเทียบ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาวิชาภาษาจีน.*
- ภัทรา พิเศษฐิติลป. (2556). *มโนทัศน์ของ “XIN” ในภาษาจีนและ “ใจ” ในภาษาไทย การศึกษาตามแนวทางอรรถศาสตร์ปริชาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาวิชาภาษาจีน.*
- เมฆม สอดส่องกฤษ. (2548). *หมาในภาษาและวัฒนธรรมจีน. วารสารศิลปศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2(2), 143-163.*
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์(ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เรณุกา สิทธิถิตวงค์. (2559). *การใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบ “สุนัข” กับ “คน” ในภาษาไทยและภาษาจีน. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, (9)2, 159-167.*

- ศิริวรรณ วรชัยยุทธ. (2559). แม่และเมีย บทบาทของผู้หญิงในสังคมจีน. ใน พิพัฒน์ กระแจะจันทร์(บ.ก.), *พลังผู้หญิง แม่ เมีย และเทพสตรี: ความจริง และภาพแทน* (น.249-269). กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2561). สถานภาพงานวิจัยอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ในภาษาไทย. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 40(2).
- หนง ชูเงิน. (2553). *การเปรียบเทียบอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ในข่าวเศรษฐกิจภาษาไทยและภาษาจีน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์, สาขาวิชาภาษาไทย.
- หวง จิหยุน. (2558). *การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณในข่าวกีฬาหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและหนังสือพิมพ์ภาษาจีน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์, สาขาวิชาภาษาไทย.
- Yao Siqi. (2559). อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับหงส์และไก่ในภาษาจีน. *วารสารอักษรศาสตร์*, 45(2).
- Yao Siqi. (2560). อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ "มนุษย์เป็นสัตว์" : กรณีศึกษาสมญานามในวรรณกรรมจีน. *วารสารอักษรศาสตร์*, 46(2), 1-43.
- Yao Siqi. (2561). การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ "ไก่" ในภาษาจีนและภาษาไทยตามมุมมองทางปริชาน. *วารสารวิเทศศึกษา*, 8(1).

ภาษาอังกฤษ

- Cruse, A. (2004). *Meaning in language: An introduction to semantics and pragmatics* (2nd ed.) Oxford: Oxford University Press.
- Evans, V., &Green, M. (2006). *Cognitive linguistics: An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Jiang Feng &Wen Xu. (2014). A Comparative Study of English and Chinese Animal "Rooster" Metaphor from the Cognitive Perspective, *Canadian Social Science*, 10(4), 66-70.
- Koch, S. &Deetz, S. (1981). Metaphor Analysis of social reality in organizations, *Journal of Applied Communication Research*, 9(1), 1-15.
- Lakoff, G. &Johnson, M. (1980). *Metaphor We live By*. Chicago: Chicago University Press.
- Ungerer, F., &Schmid, H. (1996). *An introduction to cognitive linguistics*. New York: Longman.

ภาษาจีน

- CASS Institute of Linguistics Dictionary 中国社会科学院语言研究所词典编辑室. (2018). *现代汉语大词典 (第7版)*. 北京: 商务印书馆.
- Chang Jingyu 常敬宇. (2009). *汉语词汇与文化*. 北京: 北京大学出版社.
- Chengyudacidian bianweihui 《成语大词典》编委会. (2019). *成语大词典 (第2版)*. 北京: 商务印书馆国际有限公司.
- Chutima Khemcharoen 陈丽珍. (2015). *汉泰成语中的动物形象隐喻意义对比研究*, 大连理工大学硕士学位论文.
- Fang Tian & Peng Jiafa 方甜、彭家法. (2019). 汉英动物名词动用认知阐释与比较, *黑龙江工业学院学报 (综合版)*, (9).
- Feng Zhenjuan 冯珍娟. (2006). 英汉动物词语“鸡”的国俗语义对比, *浙江树人大学学报*, (1).
- Gao Xianju 高鲜菊. (2010). 汉泰语谚语的文化内涵对比, *大学学报 (社会科学版)*, (11)4.
- Guan Yingwei 关英伟. (1995). 动物词语的褒贬色彩、褒贬对立和偏离, *广西师范大学学报 (哲学社会科学版)*, (31)3.
- Gu Yankui 谷衍奎. (2003). *汉字源流字典*. 北京: 华夏出版社.
- Huang Qing 黄青. (2006). 中国传统吉祥文化的载体——吉祥图案, *云南艺术学院学报*, (4).
- Jia Xiaohui & Quan Yuping 贾晓慧、权玉萍. (2009). 谈动物与中国文化, *野生动物*, (1).
- Li Tingyu 李婷玉. (2011). 汉语动植物词汇文化内涵浅析, *文学语言学研究*, (19).
- Li Xiaojian & Li Shichun 李晓倩、李仕春. (2017). 语料库视野下现代汉语“鸡”的义项分布研究, *安阳师范学院学报*, (3).
- Lin Shuyi 林淑宜. (2008). *动物隐喻词“鸡”的认知语义研究*, 静宜大学英国语文学系硕士学位论文.
- Liu Shu 刘舒. (2014) 国内近十年“动物隐喻”研究综述, *理论前沿*, (11).
- Ma Yukun 马玉堃. (2015). *中国传统动物文化*. 北京: 科学出版社.
- Na Jian 那剑. (2019). 认知视角下的英汉动物隐喻分析, *汉字文化*, (11).
- Nie Jiao 聂娇. (2017). 生肖鸡与民俗文化, *戏剧之家*, (2).
- Pang Jin 庞进. (2007). *中国凤文化*. 重庆: 重庆出版社.

- Shang Danrui 尚丹蕊. (2019). 动物化社交的批评隐喻分析, *南方论刊*, (8).
- Song Yanfang & Yu Yan 宋艳芳、俞燕. (2006). “鸡”字成语隐喻浅析, *文教资料*, (30).
- Sun Hongde 孙洪德. (2005). *汉语俗语词典*. 北京: 商务印书馆国际有限公司.
- Sun Yi & Gao Yali 孙毅、高亚莉. (2013). 认知隐喻学视野中的汉英十二生肖语簇对比研究, *广西民族大学学报(哲学社会科学版)*, (2).
- Tan Wenhui 谭文辉. (2001). 动物词语文化意义的认知模型, *福建外语*, (4).
- Wang An 王安. (2019). 浅谈文化视域下汉英语言间的动物隐喻, *青年文学家*, (27).
- Xia Huiyan & Qiu Lina 夏慧言、邱丽娜. (2019). 汉语“羊”和英语“sheep”的概念隐喻, *华北理工大学学报(社会科学版)*, (5).
- Xiang Chengdong & Wang Mao 项成东、王茂. (2013). 英汉动物隐喻的跨文化研究, *现代外语(季刊)*, (3).
- Xiao Yaoyao 肖遥遥. (2008). 动物隐喻的认知基础及语义演变, *郑州航空工业管理学院学报(社会科学版)*, (6).
- Yang Guangyin 杨广银. (2009). 图必有意, 意必吉祥——中国传统文化中的谐音造型, *文艺研究*, (07).
- Yu Haiguang 于海广. (2009). *多彩鸡文化*. 济南: 齐鲁书社.
- Zhang Lin & Wang Lingjuan 张林、王玲娟. (2018). 汉语文化和英语文化中“鱼”的国俗语义探析, *重庆科技学院学报(社会科学版)*, (4).
- Zhao Yuhang & Han Wei 赵宇航、韩巍. (2019). 英汉动物习语隐喻异同及英译汉翻译策略——以汉语中十二生肖为例, *哈尔滨师范大学社会科学学报*, (4).
- Zhou Qian 周谦. (2014). *学生歇后语谚语惯用语大词典*. 北京: 外语教学与研究出版社.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ภาษาไทย

ประจิตร ป้อมอรินทร์. (2563). *เส้นทางโศกณวีจีน จากผู้สร้างความสำเร็จสู่ของเล่นสนองราคะ*.

สืบค้น 21 กันยายน 2563, จาก <https://www.arsomsiam.com>

เพชร ธนภัทรกุล. (2560). *ไต่กับวัฒนธรรมจีน*. สืบค้น 22 กันยายน 2563, จาก <https://mgronline.com/china/detail/9600000001161>

ภาษาจีน

北京大学中国语言学研究中心语料库

สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2563, จาก http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/

北京语言大学语料库

สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2563, จากเว็บไซต์ <http://bcc.blcu.edu.cn/>

ภาพ

ภาพที่ 3.1 ภาพไก่ป่า

สืบค้น 16 เมษายน 2563, จาก <https://pixabay.com/zh/photos/bird-pheasant-the-gun-hunting-3830331/>

ภาพที่ 3.2 ภาพ 公鸡 (ไก่ตัวผู้) และลักษณะของหงอนไก่ที่คล้ายหมวกขุนนาง

สืบค้น 16 เมษายน 2563, จาก <https://www.piqsels.com/zh/public-domain-photo-jswji>

ภาพที่ 4.1 ภาพวาดการละเล่นไก่ชนในสมัยโบราณ

สืบค้น 15 กันยายน 2563, จาก <http://5b0988e595225.cdn.sohucs.com/images/20181030/fc27dbca9f0045b9bc287bf2105cbbe5.jpeg>

ภาพที่ 4.2 ภาพนกกระเรียนในฝูงไก่

สืบค้น 15 กันยายน 2563, จาก <https://p1.pstatp.com/large/18ab0005bdc1e34cbfa2>

ภาพที่ 4.3 ภาพหงส์

สืบค้น 15 กันยายน 2563, จาก <http://fhyuan.net/wp-content/uploads/2019/01/%E5%87%A4%E5%87%B0%E4%BA%8C3.jpg>

ภาพที่ 4.4 ภาพวาดวัวกับสังคมเกษตรกรรมในสมัยโบราณของจีน

สืบค้น 15 กันยายน 2563, จาก <https://i2.kknews.cc/SIG=2h898fo/ctp-vznr/62n19830613q48os82674qp8o6q72rq1.jpg>

ภาพที่ 4.5 ภาพไก่มงคล

สืบค้น 15 กันยายน 2563, จาก <http://www.guoxue.com/?p=41543>

ภาพที่ 4.6 ภาพวาดไก่มงคล 大吉图

สืบค้น 16 กันยายน 2563, จาก [https://www.chinafolklore.org/upload/userfiles/res02_attpic_brief\(5\).jpg](https://www.chinafolklore.org/upload/userfiles/res02_attpic_brief(5).jpg)

ภาคผนวก 1

ข้อมูลคำศัพท์ที่สื่อความหมายอุปลักษณ์ คำอธิบาย ตัวอย่างประโยคและพจนานุกรมที่ปรากฏ

ลำดับ	คำศัพท์	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
1	草鸡	1. ไก่ป่า 2. (ภาษาถิ่น) แม่ไก่ 3. (ภาษาถิ่น) เป็นคำคุณศัพท์ หมายถึงอ่อนแอ ชี้ขาด	《现汉》 129	你们平常不是都挺厉害，怎么一上战场就 <u>草鸡</u> 了？(PKU ¹) ปกติพวกคุณเก่งนักไม่ใช่หรือ ทำไมพอเข้าสู่สนามรบแล้ว กลับ <u>ชี้ขาด</u> ล่ะ
2	瓷公鸡	เปรียบเทียบกับคนชี้เหนียว เช่น คนนี้เป็นคนชี้เหนียว ไม่ยอมเสียผลประโยชน์ใด ๆ	《现汉》 213	交朋友人家都不交他，简直是 <u>瓷公鸡</u> 。(PKU) ใคร ๆ ก็ไม่คบเขาเป็นเพื่อน เขาเป็นคนชี้เหนียวจริง ๆ

¹ แหล่งที่มาของตัวอย่างประโยค ผู้วิจัยอ้างอิงจาก

1. ฐานคลังข้อมูลการใช้ภาษาจีนของศูนย์วิจัยภาษาจีนมหาวิทยาลัยปักกิ่ง (北京大学中国语言学研究中心语料库) จากเว็บไซต์ http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/ โดยในงานวิจัยเล่มนี้ระบุเป็นอักษรย่อ “PKU”

2. ฐานคลังข้อมูลการใช้ภาษาจีนของมหาวิทยาลัยภาษาและวัฒนธรรมปักกิ่ง (北京语言大学语料库) จากเว็บไซต์ <http://bcc.blcu.edu.cn/> โดยในงานวิจัยเล่มนี้ระบุเป็นอักษรย่อ “BLCU”

ลำดับ	คำศัพท์	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
3	铁公鸡	เปรียบเทียบกับคนขี้เหนียว ไม่ยอมเสียผลประโยชน์ใด ๆ	《现汉》 1304	胡小姐觉得他攥着两拳头一文不花，是一毛不拔的 铁公鸡 。(PKU) คุณหู่รู้สึว่าเขาช่างเป็นคนขี้เหนียว ไม่ยอมเสีย ผลประโยชน์ใด ๆ กำเงินในมือแน่น ไม่ปล่อยให้กระเด็น แม้สักบาทเดียว
4	鸡肋	ส่วนซีโครงของไก่ ไม่ค่อยมีเนื้อ แต่โยนทิ้งก็เสียดาย เปรียบเทียบกับสิ่งของหรือเรื่องราวที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย	《现汉》 601	我有个已恋爱多年的男朋友，因为恋爱多年，也就变得像 鸡肋 ，弃之可惜，食之无味。(PKU) ฉันมีแฟนที่คบกันมาหลายปี เพราะว่าคบกันมานานแล้ว เลยเหมือนกับซีโครงไก่ (สิ่งที่ไม่มีความหมาย) จะทิ้งก็ เสียดาย แต่กินก็ไม่มีรสชาติ
5	鸡汤	เป็นคำใช้เรียก “คำ ประโยค หรือ บทความ” ที่เต็มไปด้วย แง่คิดและสร้างความประทับใจ สร้างพลังงานเชิงบวก	《现汉》 601	人们渴望这样的心灵 鸡汤 。它只需要一点点 时间，却具有深远的影响力。(PKU) ผู้คนเฝ้าปรารถนาถึงสิ่งที่จะหล่อเลี้ยงจิตใจเช่นนี้ ถึงแม้จะใช้ช่วงเวลาเพียงแค่นั้ ๆ ทว่ากลับมีอิทธิพล อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง

ลำดับ	คำศัพท์	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
6	野鸡	<ol style="list-style-type: none"> อีกชื่อหนึ่งของ “ไก่ฟ้า” หมายถึง โสเภณีที่เรียกแขกอยู่ตามถนน หมายถึง สิ่งที่ทำเนิกรอย่างผิดกฎหมาย 	《现汉》 1528	<p>有一天晚上我经过八仙桥，看见马路上拉客的<u>野鸡</u>。(PKU)</p> <p>มีอยู่วันหนึ่งตอนค่ำ ฉันผ่านไปแถวสะพานปาเซียน เห็น โสเภณีที่เรียกแขกอยู่ริมทาง</p> <p>在这里，随便上个“<u>野鸡</u>大学”就能得到学位。(PKU)</p> <p>ที่นี่เธอเข้าเรียนมหาวิทยาลัยที่ไม่ผ่านการรับรองสักทีใด ที่หนึ่ง ก็ยังได้รับวุฒิการศึกษา</p>

ภาคผนวก 2

ข้อมูลสำนวนที่สื่อความหมายอุปลักษณ์ คำอธิบาย ตัวอย่างประโยคและพจนานุกรมที่ปรากฏ

ลำดับ	สำนวน	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
1	斗鸡走狗	ทำให้ไก่ต่อสู้กัน และไล่สุนัขให้วิ่ง ใช้เปรียบเทียบกับคนที่ไร้แก่นสาร ไม่ทำงานทำการ หรืออาจใช้สำนวน 斗鸡走马 ได้	《现汉》 317	袁盎后来罢官，在家里面待着， <u>斗鸡走狗</u> ，游山玩水。(PKU) ต่อมาหยวนอั้งออกจากราชการ อยู่แต่ในบ้านทั้งวัน เอาแต่ทำตัวไร้แก่นสารเที่ยวเล่นไปวัน ๆ
2	斗鸡走马	เหมือนสำนวน 斗鸡走狗 ใช้เปรียบเทียบกับคนที่ไร้แก่นสาร ไม่ทำงานทำการ	《现汉》 317	从小娇生惯养，性格顽劣，整日 <u>斗鸡走马</u> ，使枪弄棒，不求上进。(PKU) ถูกประคบประหงมตั้งแต่เด็ก นิสัยดื้อรั้น ไร้แก่นสารทำอะไรไม่เป็นขึ้นเป็นอัน ไม่แสวงหาความก้าวหน้า
3	割鸡焉用牛刀	ไม่จำเป็นต้องใช้มีดสำหรับฆ่าวัวเพื่อฆ่าไก่ เปรียบเทียบกับการทำเรื่องเล็ก ๆ ไม่สำคัญ ไม่จำเป็นต้องทุ่มเทแรงกายมาก หรือเปรียบเหมือนการใช้คนไม่เหมาะสมกับงาน ดังเช่นสำนวนไทยที่ว่า “ชี้ช้างจับต๊กแตน”	《现汉》 438 《成语》 394	有事弟子服其劳， <u>割鸡焉用牛刀</u> ，待我出去，把他拿来。(PKU) มีกิจธุระให้ผู้น้อยรับใช้ ไม่จำเป็นต้องให้ถึงมือท่านให้เข้าไปนำตัวเขามาเถิด

ลำดับ	สำนวน	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
4	杀鸡焉用牛刀	การฆ่าไก่ไม่จำเป็นต้องใช้มีดสำหรับฆ่าวัว เปรียบเทียบกับการทำเรื่องเล็ก ๆ ไม่สำคัญ ไม่จำเป็นต้องทุ่มเทแรงกายมาก	《现汉》 1130 《俗语》 483	后面一员老将说：“总镇大人， <u>杀鸡焉用牛刀</u> ，待末将擒他。(PKU) ด้านหลังมีขุนนางเก่าแก่คนหนึ่งพูดว่า “ได้เท่าไรไม่จำเป็นต้องไปด้วยตัวเอง ให้ข้าน้อยไปจับมันเองเถิด”
5	牛刀割鸡	ใช้มีดสำหรับฆ่าวัวมาฆ่าไก่ เปรียบเทียบถึงการใช้คนไม่เหมาะสมกับงาน	《成语》 768	小国寡民而以治天下之道治之，真乃 <u>牛刀割鸡</u> 耳。(BLCU) ประเทศเล็ก มีคนน้อย ใช้หลักการปกครองได้หล้ามาปกครอง เหมือนกับการใช้มีดสำหรับฆ่าวัวมาฆ่าไก่
6	杀鸡用牛刀—— 小题大做	เป็นสำนวนละท้าย หมายถึง การฆ่าไก่ไม่จำเป็นต้องใช้มีดสำหรับฆ่าวัว เปรียบเทียบกับการทำเรื่องเล็ก ๆ ไม่สำคัญให้กลายเป็นเรื่องใหญ่	《学生》 519	老教授给每位学员发了长达 15 页的讲义，简略介绍中文的来历和文字的结构。但开讲时，他“ <u>杀鸡用牛刀</u> ”，从拼音入手，教大家先读中国人的名字。(BLCU) อาจารย์ผู้สูงวัยส่งเอกสารการบรรยายที่มีความยาวกว่า 15 หน้า ให้นักเรียนทุกคน แนะนำที่มาของภาษาจีนและโครงสร้างอักษรจีนอย่างคร่าว ๆ แต่ตอนที่เริ่มบรรยาย อาจารย์กลับทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ โดยเริ่มจากการสอนพินอิน สอนให้ทุกคนอ่านชื่อภาษาจีนของคนจีน

ลำดับ	สำนวน	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
				หมายเหตุ การใช้สำนวนลະທ້າຍຈະພຸດເຢິງປະໂຫຍດແຮກ ເທົ່ານັ້ນ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງໄດ້ມີປະໂຫຍດ ສ່ວນລະທ້າຍ ຕາມມາດ້ານຮັກສາ
7	牛鼎烹鸡	ตั้ง (鼎) เป็นภาชนะในการหุงต้มอาหารสมัยโบราณ หากใช้ภาชนะขนาดใหญ่ที่สามารถใส่วัวลงไปได้ มาใช้ ต้มไก่ จึงเปรียบเทียบถึงการใช้คนหรือของไม่เหมาะกับ งาน	《成语》 768	即便是从国外大学获得博士学位的留学生也 无望进入日本大企业，因为他们被认为是 牛 鼎烹鸡 。(BLCU) ต่อให้เป็นนักเรียนต่างชาติที่จบปริญญาเอกจาก มหาวิทยาลัยในต่างประเทศก็ยังไม่มีโอกาสที่จะเข้าไปใน บริษัทยักษ์ใหญ่ของญี่ปุ่นได้ เพราะพวกเขาถูกมองว่า เป็นการใช้คนไม่เหมาะกับงาน
8	鹤立鸡群	เปรียบเทียบถึงความสามารถหรือรูปลักษณ์ของคน คนหนึ่งโดดเด่นกว่าผู้อื่น	《现汉》 531	再登上高跟鞋儿，就是一米八几。走在人群 中，从来都是‘ 鹤立鸡群 ’的感觉。(BLCU) ยิ่งใส่ส้นสูง ก็สูงถึง 180 กว่าเซนติเมตร เมื่อเดิน ท่ามกลางฝูงชน จะรู้สึกโดดเด่นเสมอ
9	白鹤站在鸡群里——突出	เป็นสำนวนลະທ້າຍ เปรียบเทียบถึงคนคนหนึ่งโดด เด่นกว่าผู้อื่นในด้านใดด้านหนึ่ง	《学生》 21	嵇绍身材高大，气宇轩昂，在朝廷当中算是 “ 白鹤站在鸡群里——突出 ”。(BLCU) จิ๋เซวี่ร่างกายสูงใหญ่ มีอำนาจน่าเกรงขาม ถือว่าเป็น บุคคลที่โดดเด่นในราชสำนัก

ลำดับ	สำนวน	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
10	鸡群里的鹤—— 出类拔萃	เป็นสำนวนล่ท้าย นกกระเรียนสูงส่งกว่าไก่มาก สื่อถึง ความสามารถโดดเด่นกว่าผู้อื่น	《学生》 292	我就成了站在 <u>鸡群里的鹤</u> ，明明是一类的， 但总是看起来和别人不那么一样。(BLCU) ฉันก็เป็นเหมือนนกกระเรียนในฝูงไก่ ถึงแม้ว่าจะเป็นกลุ่ม เดียวกัน แต่ดูแล้วไม่ค่อยเหมือนกับคนอื่น
11	曹操吃鸡肋—— 食之无味，弃之 可惜	เป็นสำนวนล่ท้าย โจโฉตัดสินใจไม่ได้ว่าจะส่งทหารไป รบกับเล่าปี่ดีหรือไม่ รู้สึกเหมือนการกินซีโครงไก่ คือ รู้สึกไม่มีรสชาติ แต่ก็ยังอมอยู่ในปากไม่ยอมคายทิ้ง เปรียบเทียบถึงสิ่งของที่ไม่ค่อยมีคุณค่าหรือมีค่าไม่มาก นัก ทำให้ไม่รู้ว่าจะควรเก็บไว้หรือทิ้งไป	《学生》 69	现在真是 <u>曹操吃鸡肋，食之无味，弃之可 惜</u> 。(BLCU) ตอนนี้ไม่รู้จะอย่างไรดี จะทิ้งก็เสียดาย เก็บไว้ก็ไม่มี ประโยชน์
12	吃鸡肋	เป็นสำนวนเคยชิน 鸡肋 หมายถึงซีโครงไก่ ที่มีเนื้อ ไม่เยอะ แต่จะทิ้งก็เสียดาย เปรียบเทียบถึงการทนทำ เรื่องราวที่ไม่ค่อยมีคุณค่า	《学生》 89	我正干着的这个活儿对我来说，就像 <u>吃鸡肋</u> 一样，食之无味，弃之可惜。(BLCU) งานที่ฉันกำลังทำอยู่ตอนนี้ สำหรับฉันแล้วก็เหมือนกับการ กินซีโครงไก่ ไม่สนุกกับงานที่ทำ แต่จะทิ้งก็เสียดาย
13	鸡口牛后	เปรียบเทียบถึงการยอมเป็นใหญ่ในทีเล็ก ๆ ดีกว่าเป็น ลูกน้องในทีใหญ่ ๆ	《现汉》 601	做事一定要 <u>鸡口牛后</u> ，努力向前。(BLCU) จะทำการใด ๆ จะต้องขยันพัฒนาตนเอง ยอมเป็นใหญ่ใน ทีเล็ก ๆ ดีกว่าเป็นลูกน้อง

ลำดับ	สำนวน	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
14	鸡尸牛从	เปรียบเทียบถึงการยอมเป็นใหญ่ในที่เล็ก ๆ ตีกว่าเป็นลูกน้องในที่ใหญ่ ๆ	《现汉》 601	小金始终抱着 <u>鸡尸牛从</u> 的信条, 几次放弃了调到上一级机关工作的机会, 一直在镇上的小邮局里安心地当他的局长。(BLCU) <i>แต่ไหนแต่ไรมาเสี่ยวจินมีความเชื่อที่ว่า ยอมเป็นใหญ่ในที่เล็ก ๆ ตีกว่าเป็นลูกน้องในที่ใหญ่ ๆ เขายอมทิ้งโอกาสที่จะไปทำงานในหน่วยงานที่สูงขึ้น และทำงานเป็นหัวหน้าไปรษณีย์ในไปรษณีย์เล็ก ๆ ของอำเภออย่างสบายใจ</i>
15	宁为鸡口, 无为牛后	เปรียบเทียบถึงการยอมเป็นใหญ่ในที่เล็ก ๆ ตีกว่าเป็นลูกน้องในที่ใหญ่ ๆ	《成语》 768 《俗语》 376	上级要调这个乡长到市区去当个科长, 他不去, 说是 <u>宁为鸡口, 无为牛后</u> 。(BLCU) <i>หัวหน้าจะย้ายเขาให้ไปเป็นหัวหน้าแผนกในเมือง เขาไม่ไป บอกว่ายอมเป็นใหญ่ในที่เล็ก ๆ ตีกว่าเป็นลูกน้องในที่ใหญ่ ๆ</i>
16	鸡毛蒜皮	เปรียบเทียบถึงเรื่องเล็ก ๆ ที่ไม่สำคัญ หรือสิ่งของที่ไม่มีความสำคัญ	《现汉》 601 《成语》 509 《学生》 292	小事未必不重要。一些看“ <u>鸡毛蒜皮</u> ”的小事, 但对老百姓来说就是“大事”。(BLCU) <i>อย่าคิดว่าเรื่องเล็ก ๆ ไม่สำคัญ เรื่องบางเรื่องที่ไม่สำคัญอะไร แต่สำหรับชาวบ้านแล้วเป็นเรื่องใหญ่</i>

ลำดับ	สำนวน	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
17	鸡毛与蒜皮—— 没多少斤两	เป็นสำนวนละลาย 斤两 เดิมหมายถึงน้ำหนัก แต่ใน สำนวนนี้สื่อถึงตำแหน่งและคุณค่า เปรียบเทียบกับ สิ่งของที่ไม่มีคุณค่า คนตำแหน่งทางสังคมไม่สูงนัก	《学生》 292	尽管在有的人看来，有些事不过是“ <u>鸡毛与蒜皮</u> ”，但对有的群众来说却是大事。(BLCU) ถึงแม้ว่าในสายตาของคนบางคน เรื่องบางเรื่องไม่มี ความหมาย แต่สำหรับคนบางกลุ่มกลับเป็นเรื่องใหญ่
18	鼠肚鸡肠	เหมือนสำนวน 小肚鸡肠 เปรียบเทียบถึงความใจ แคบของมนุษย์	《现汉》 1215 《成语》 1000	他是个 <u>鼠肚鸡肠</u> 的人，实在不好相处！(PKU) เขาเป็นคนใจแคบ เข้ากันได้ยากจริง ๆ
19	小肚鸡肠	เหมือนสำนวน 鼠肚鸡肠 เปรียบเทียบถึงความ ใจแคบของมนุษย์	《现汉》 1440 《成语》 1188	天哪，你们这些 <u>小肚鸡肠</u> 的女人，就这么点 无关痛痒的小事就可以杀人。(PKU) พระเจ้าช่วย ผู้หญิงใจแคบแบบพวกเธอฆ่าคนได้เพียง เพราะเรื่องไม่เป็นเรื่องแค่นี้
20	鸡鸣而起	บรรยายลักษณะความขยันหมั่นเพียร ตั้งแต่เช้าตรู่	《成语》 509	我的家离学校很远，每天 <u>鸡鸣而起</u> ，才能按 时到达学校。(BLCU) บ้านของฉันอยู่ไกลจากโรงเรียน ทุกวันต้องตื่นแต่เช้าตรู่ จึงจะไปถึงโรงเรียนทันเวลา

ลำดับ	สำนวน	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
21	闻鸡起舞	เมื่อได้ยินเสียงไก่ขันก็ตื่นขึ้นมาฝึกวิทยายุทธ เปรียบเทียบกับคนที่มีปณิธาน ขยันหมั่นเพียร	《成语》 1125	<u>闻鸡起舞</u> 、晨间锻炼是我国人民很好的生活习惯。(BLCU) ขยันหมั่นเพียรตั้งแต่เข้ามาออกกำลังกาย เป็นนิสัยที่ดี ของคนในประเทศไทยเรา
22	家鸡野鹜	野鹜 หมายถึง “เปิดป่า” มักใช้เปรียบเทียบกับ ลักษณะการเขียนพู่กันที่แตกต่างกัน ปัจจุบัน เปรียบเทียบกับความชอบสิ่งแปลกใหม่ ไม่ชอบสิ่งของ ธรรมดา	《成语》 526	这所房子已经没有加锁的必要了。因为他如 今可以说是 <u>家鸡野鹜</u> 了。(BLCU) บ้านหลังนี้ไม่จำเป็นต้องล็อกประตูแล้ว เพราะพูดได้ว่า ปัจจุบันนี้เขาชอบความแปลกใหม่
23	嫁鸡随鸡	เปรียบเทียบกับผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้ว จะต้องตามสามี อยู่ด้วยกันไม่ว่าสามีจะดีหรือร้าย	《成语》 531	他到哪儿，她也跟到哪儿。夫妻嘛，理应如 此。 <u>嫁鸡随鸡</u> ，嫁狗随狗。(BLCU) เขาไปที่ไหน หล่อนก็ตามไปที่นั่น สามีภรรยา ก็ควรต้อง เป็นเช่นนี้ จะต้องอยู่ด้วยกันไม่ว่าจะดีหรือร้าย
24	嫁鸡随鸡，嫁狗 随狗，嫁给扁担 抱着走	ในอดีตการแต่งงานของหนุ่มสาวชาวจีนไม่อิสระเสรี ส่วนมากเป็นการคลุมถุงชน ผู้หญิงเมื่อออกเรือน ไม่ว่า สามีจะดีหรือร้าย จะมีชีวิตอยู่หรือตายไป ก็จะต้องตาม สามี	《俗语》 235	我既然嫁了你， <u>嫁鸡随鸡，嫁狗随狗，嫁给 扁担抱着走</u> 。你如今回去，我自然应该跟你 回去，哪有我一个人住在上海的道理？(PKU) ในเมื่อฉันแต่งงานกับคุณแล้ว ก็ต้องตามคุณ วันนี้คุณจะ กลับไป ฉันก็ควรตามคุณกลับไปด้วย มันมีเหตุผลอะไรที่ ฉันจะอยู่เซียงไฮ้ต่อไปคนเดียวล่ะ

ลำดับ	สำนวน	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
25	陶犬瓦鸡	ไก่และสุนัขที่ทำมาจากดิน เปรียบเทียบถึงสิ่งของที่ไม่มีประโยชน์ ถึงแม้จะมีรูปลักษณ์เหมือนกับไก่หรือสุนัข แต่ใช้ประโยชน์ไม่ได้	《成语》 1044	他独自一个人闭门造车地搞所谓革新, 搞出来的东西不过是 陶犬瓦鸡 , 根本没有任何用处。 (BLCU) เขาหมกมุ่นประดิษฐ์นวัตกรรมใหม่อยู่คนเดียว แต่สิ่งที่ประดิษฐ์ออกมาใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้เลย
26	凤凰落架不如鸡	เป็นคำพังเพย หมายถึงหงส์เมื่อตกจากที่สูง ก็มีตกอยู่ในสถานการณ์ที่แย่กว่าไก่ เปรียบเทียบถึงคนที่หมดอำนาจหรือตำแหน่ง (หงส์ตกจากที่สูง) สถานะยังสู้คนธรรมดาไม่ได้	《学生》 21	干时间长了, 难免得罪人, 撵下台后更是“ 凤凰落架不如鸡 ”。所以一部分农村党支部书记只能上, 不敢下, 甚至年纪大了, 也将就着干, 不愿让“位子”。(BLCU) เมื่อทำงานมานานแล้ว คงยากจะหลีกเลี่ยงการทำผิดต่อคนอื่นบ้าง ครั้นลงจากตำแหน่งก็คงมีสภาพแย่ยิ่งกว่าไก่ไม่ต่างอะไรกับหงส์ที่ร่วงหล่นจากที่สูง ดังนั้นเลขานุการสาขาพรรคชนบทส่วนหนึ่งจึงทำได้แต่เลื่อนขั้นขึ้น แต่กลับไม่กล้าลง ถึงอายุมากแล้วก็ยังฝืนทนทำไป ไม่ยอมมสละตำแหน่ง

ลำดับ	สำนวน	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
27	拔了毛的凤凰不如鸡	“หงส์” ตามตำนานของจีนถือเป็นราชาของมวลปักษา ขนสีอันสวยงาม ตัวผู้เรียกว่า “เฟิง” (凤) ตัวเมีย เรียกว่า “หวง” (凰) เปรียบเทียบกับคนที่มีอำนาจ มีทรัพย์สินเงินทอง เมื่อหมดอำนาจ ชะตายเป็นผู้คน ธรรมดาไม่ได้	《俗语》 7	<u>拔了毛的凤凰不如鸡</u> ，他倒了台，我也完蛋 了。人家换上新手儿，不要我了。(PKU) หงส์ที่ถูกถอนขน ชะตายเป็นผู้คนไม่ได้ เมื่อเขาหมดอำนาจ ฉันเองก็จบเห่เช่นกัน คนอื่นเขาเปลี่ยนเอามือใหม่เข้ามา ไม่ต้องการฉันแล้ว
28	公鸡戴帽子—— 官上加官(冠)	เป็นสำนวนละท่าย “官” (ข้าราชการ) มีเสียง เดียวกับ “冠” (หมวก) 冠 ตัวแรก หมายถึง หงอนไก่ 冠 ตัวที่สอง หมายถึง หมวก เปรียบเทียบถึง ข้าราชการมีตำแหน่งสูงขึ้นเรื่อย ๆ	《学生》 210	几次领导班子调整，他的乌纱帽不仅没丢， 而且 <u>公鸡戴帽子——冠上加冠了</u> 。(BLCU) หลายครั้งที่หัวหน้าโยกย้ายตำแหน่ง หมวกประจำ ตำแหน่งของเขาไม่เพียงแต่ยังอยู่ดี แถมยังได้รับการเลื่อน ขั้นอีกด้วย
29	鸡戴帽子——官 (冠) 上加官 (冠)	เป็นสำนวนละท่าย “官” (ข้าราชการ) มีเสียง เดียวกับ “冠” (หมวก) 冠 ตัวแรก หมายถึง หงอนไก่ 冠 ตัวที่สอง หมายถึง หมวก เปรียบเทียบถึง ข้าราชการมีตำแหน่งสูงขึ้นเรื่อย ๆ	《学生》 290	几次领导班子调整，他的乌纱帽不仅没丢， 而且 <u>鸡戴帽子——冠上加冠了</u> 。(BLCU) หลายครั้งที่หัวหน้าโยกย้ายตำแหน่ง หมวกประจำ ตำแหน่งของเขาไม่เพียงแต่ยังอยู่ดี แถมยังได้รับการเลื่อน ขั้นอีกด้วย

ลำดับ	สำนวน	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
30	鸡毛飞不上天	เป็นคำพังเพย เปรียบเทียบถึงคนที่ไม่มีความสามารถ ไม่มีทางทำเรื่องใหญ่ ๆ ได้สำเร็จ	《学生》 292	他们说：“ <u>鸡毛飞不上天</u> ”，“毛头小伙子 干不出大事来”，“过一段时间关了门怎么 办”？(BLCU) พวกเขาบอกว่า “ชนไก่ไม่อาจบินขึ้นฟ้าฉันใด เด็กวัยรุ่น พวกนี้ไม่อาจทำการใหญ่ได้สำเร็จฉันนั้น” หากผ่าน ช่วงเวลาหนึ่งไปแล้ว ประตูปิดลงจะทำอย่างไร
31	鸡毛过大秤—— 没有分量	เป็นสำนวนละท้าย 分量 เดิมหมายถึงน้ำหนัก แต่ใน สำนวนนี้เปรียบความหมายถึง ตำแหน่งและคุณค่า เปรียบเทียบกับคนที่ตำแหน่งไม่สูง หรือของที่ไม่มี คุณค่า	《学生》 292	你自以为了不起，但在别人眼里却是 <u>鸡毛过 大秤——没有分量</u> 。(BLCU) เธอคิดว่าตัวเองเก่งมาก แต่ในสายตาคนอื่นกลับเป็นคน ที่ไม่มีคุณค่าอะไร
32	老鹰捉小鸡	เป็นสำนวนเคยชิน เปรียบเทียบการโจมตีที่รุนแรงของ ฝ่ายที่แข็งแกร่งกว่า ทำให้ฝ่ายที่ถูกโจมตีหลีกหนีได้ ลำบาก	《学生》 368	辽宁运动员苏中宝身高才1米65，而他的对 手却超过1米90，一起比赛好比“ <u>老鹰捉小 鸡</u> ”。(PKU) นักกีฬาของเหลียวหนิงที่ชื่อซงจงเป่าสูง 165 เซนติเมตร แต่คู่ต่อสู้ของเขาสูงถึง 190 เซนติเมตร ตอนที่แข่งขันกัน เหมือนนกอินทรีจับลูกไก่ (ไม่มีทางสู้)

ลำดับ	สำนวน	คำอธิบาย	พจนานุกรม และเลขหน้า	ตัวอย่างประโยค
33	鸡儿不吃无工之食	เปรียบเทียบถึงคนเมื่อได้รับความช่วยเหลือก็ต้องตอบแทนบุญคุณ	《俗语》 223	<u>鸡儿不吃无工之食</u> ，你我进门，感承盛斋，你还嚷吃不饱哩，怎么就不与人家救些患难？(PKU) เมื่อเราได้รับการช่วยเหลือก็ต้องตอบแทนบุญคุณ เธอกับฉันเข้ามาอยู่ในนี้ มีอาหารกิน เราก็ควรจะสำนึกในบุญคุณ แต่ทำไมเธอยังไม่รู้จักพอ และช่วยเหลือพวกเขาเท่าที่เราทำได้ล่ะ
34	铁公鸡——一毛不拔	เปรียบเทียบถึงคนที่ขี้เหนียว ไม่ยอมเสียผลประโยชน์ใด ๆ	《俗语》 578	别人要求支援，要求协作，他们总要找出种种理由加以拒绝，真是 <u>铁公鸡——一毛不拔</u> 。(BLCU) คนอื่นต้องการการสนับสนุน ต้องการความช่วยเหลือ แต่พวกเขาก็มักจะหาเหตุผลมาปฏิเสธเสมอ ขี้เหนียว ไม่ยอมเสียผลประโยชน์ใด ๆ เลยจริง ๆ

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-สกุล

อาจารย์ ดร.อรณิศา อูร์พีพัฒนพงศ์

วุฒิการศึกษา

ปี พ.ศ.2550

ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง)

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปี พ.ศ.2553

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์และภาษาศาสตร์ประยุกต์

มหาวิทยาลัยเจ้าเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ปี พ.ศ.2562

ปริญญาโทสาขาวิชาภาษาและนิรุกติศาสตร์จีน

มหาวิทยาลัยเจ้าเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลงานวิชาการ

ปี พ.ศ.2563

อรณิศา อูร์พีพัฒนพงศ์. (2563). *การอ่านเพื่อความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน*.

พิมพ์ครั้งที่ 1. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปี พ.ศ.2562

ผลงานแปล เรื่องสั้น "หมา" ของปาจิ้น ในหนังสือรวมเรื่องสั้นในวาระครบรอบ 100 ปีขบวนการสี่พฤษภาคม ชุด "เกิดใหม่ในกองเพลิง" สำนักพิมพ์มติชน

(รัชกฤช วงษ์วิลาศและคณะ, (2562). *เกิดใหม่ในกองเพลิง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.)

ปี พ.ศ.2559

อรณิศา วิริยธนานนท์. (2559). การแปลเอกสาร การแนะนำการศึกษาต่อ และการจัดหางาน (หน่วยที่ 4 หน้า4-1 ถึง 4-54). ใน จุรี สุขนวนิช (บ.ก.), *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการ*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปี พ.ศ.2558

อรณิศา วิริยธนานนท์. (2558). การศึกษาเปรียบเทียบเรื่องมโนทัศน์พื้นที่ “บน” กรณีศึกษา คำว่า Shang ในภาษาจีนแมนดาริน และ “บน” “เหนือ” “ขึ้น” ในภาษาไทย, วารสารจีนศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 8 (1), น.38-100.

ปี พ.ศ.2557

เผยเสี่ยววู๋และคนอื่นๆ. (2557). *เมื่อได้ใกล้ชิดยุคบาท*. บรรณาธิการ แปล ปกรณ์ ลิ้มปยุสรณ์. นนทบุรี: ชวนอ่าน.